

**Зоряна Гонтар, Мар'яна Купчак,
Андрій Харчук**

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Навчальний посібник

**Львів
СПОЛОМ
2019**

УДК 342.951:351.813(477)

Гон 45

*Рекомендовано вченою радою
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(протокол № 4 від 27 листопада 2019 р.)*

Р е ц е н з е н т и:

Кельман М. С. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії, історії та філософії права Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»;

Баб'як А. В. - кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету №2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ, полковник поліції;

Горохівський О. Є. - кандидат педагогічних наук, начальник відділу техногенної безпеки управління запобігання НС ГУ ДСНС у Львівській області, полковник сл. ц. з.

Гонтар, Зоряна Григорівна.

Адміністративне право : навч. посіб. / Гонтар З. Г., Купчак М. Я., Харчук А. І. / – Львів : СПОЛОМ, 2019. – 172 с. рис., табл. – Бібліогр.: с. 169-171 (53 назви).

Підготовлено відповідно до програми нормативної навчальної дисципліни «Адміністративне право», яку вивчають майбутні фахівці Державної служби України з надзвичайних ситуацій у галузі управління та адміністрування.

Для засвоєння курсантами та студентами теорії як цілісної системи знань навчальний посібник складено у структурно-логічних схемах, що дозволить досягти дидактичної мети побудови оптимальної з точки зору раціонального засвоєння й економії часу структури наукових знань.

Відображено основні положення, що стосуються державно-правових явищ та відносин, які виникають при регулюванні нормами адміністративного права, понятійний апарат цієї галузі права з урахуванням рівня розвитку суспільних відносин у цілому та рівня розвитку сучасного права.

Для курсантів та студентів закладів вищої освіти, майбутніх фахівців у галузі права, управління та адміністрування і всіх, хто цікавиться проблемами вирішення адміністративно-правових проблем, в тому числі і в системі цивільного захисту.

© Гонтар З. Г., 2019

© Купчак М. Я., 2019

© Харчук А. І., 2019

© Вид-во «СПОЛОМ», 2019

ISBN 978-966-919-562-3

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ВИЗНАЧЕНЬ	6
РОЗДІЛ I	
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА	
Тема 1.1. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади	67
Тема 1.2. Джерела адміністративного права	75
РОЗДІЛ II	
СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	
Тема 2.1. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування	81
Тема 2.2. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.....	94
Тема 2.3. Інструменти публічного адміністрування	97
Тема 2.4. Розуміння адміністративної процедури	104
Тема 2.5. Адміністративні послуги	113
Тема 2.6. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування.....	117
РОЗДІЛ III	
АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОСТУПОК І АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	
Тема 3.1. Поняття адміністративного правопорушення (проступку). Юридичний склад адміністративного проступку	120
Тема 3.2. Заходи адміністративної відповідальності	124
Тема 3.3. Проведення в справі про адміністративний проступок.....	130
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ЗАДАЧІ	139
РЕКОМЕНДОВАНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА	169

ПЕРЕДМОВА

Конституція України визначає, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка відповідає перед людиною за свою діяльність. Її головним обов'язком є утвердження та забезпечення прав і свобод людини. У зв'язку з чим норми адміністративного права складаються під впливом конституційно-правових відносин, у тісному взаємозв'язку з нормами кримінального, цивільного, трудового, господарського та інших галузей права.

Адміністративне право є обов'язковим інструментом у формі державного управління та врегульовує діяльність Президента України, органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних та правозахисних органів, державних і недержавних підприємств, установ, організацій, а також громадських об'єднань.

Особливий правовий режим у сфері здійснення державного управління створює адміністративне право, закріплюючи у відповідних правових нормах правила поведінки суб'єктів адміністративно-правових відносин, а також надає управлінським відносинам юридичного характеру та формальної обов'язковості. Практичне відображення адміністративно-правових відносин і процедур тісно пов'язане з державним управлінням, яке базується на законодавчих та процесуальних рішеннях.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Адміністративне право», в процесі підготовки майбутніх фахівців у галузі управління та адміністрування, в тому числі і в системі цивільного захисту, є формування у них знань:

- нормативно-правової бази з адміністративного права;
- основних понять та визначень адміністративного права;
- місця адміністративного права в загальній системі права України;
- структури органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх компетенції;
- системи суб'єктів адміністративного права, їх взаємодії з іншими органами державної влади;
- механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин і шляхів його удосконалення;
- форм і методів здійснення управлінської діяльності;
- змісту адміністративної процедури, адміністративного примусу та особливостей адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень (проступків).

Навчальний посібник «Адміністративне право» складено у структурно-логічних схемах і включає: словник основних термінів та визначень, 3 розділи, тестові завдання та правові задачі, рекомендовані нормативно-правові акти і літературу.

Словник основних термінів і визначень вміщує витяги норм чинного законодавства, юридичної літератури та юридичних енциклопедій і в повній мірі розкриває основні положення адміністративних правовідносин.

Розділ I «Адміністративне право як галузь публічного права» розкриває зміст публічного адміністрування як форми реалізації публічної влади, а також джерел адміністративного права.

Розділ II «Суб'єкти публічного адміністрування» визначає поняття та систему суб'єктів публічного адміністрування, правовий статус приватних осіб як суб'єктів адміністративного права, особливості інструментів публічного адміністрування, зміст адміністративної процедури та адміністративних послуг, правові гарантії захисту приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Розділ III «Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність» регламентує зміст поняття та ознаки адміністративного правопорушення (проступку), його юридичний склад, заходи адміністративної відповідальності та особливості провадження в справах про адміністративні проступки.

Тестові завдання та правові задачі згруповані відповідно до тем, визначених програмою нормативної навчальної дисципліни «Адміністративне право». Зміст правових задач сформульований із урахуванням усіх змін і доповнень сучасного адміністративного законодавства та виконавчо-розпорядчих засад діяльності держави. Питання до задач дозволяють курсантам та студентам не тільки опанувати норми адміністративного законодавства, але й навчитись їх використовувати у практичних ситуаціях у сфері публічного адміністрування.

Навчальний посібник містить перелік рекомендованих нормативно-правових актів та літературу, які можуть бути використані курсантами та студентами при вирішенні тестових завдань та правових задач, у процесі підготовки до семінарських занять та екзамену, а також сприятиме формуванню в них цілісного уявлення про систему адміністративного законодавства.

Вивчення адміністративного права є важливою складовою у підготовці до професійної діяльності працівників у галузі управління та адміністрування, в тому числі і в системі цивільного захисту, оскільки навчальний посібник «Адміністративне право» розрахований на застосування адміністративно-правових норм у різних сферах суспільного життя, висуває багато проблем, які ускладнюються специфікою державного управління та публічного адміністрування у сфері зовнішніх відносин.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ВИЗНАЧЕНЬ

А

- Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування** рішення суб'єкта публічної адміністрації щодо вирішення конкретної адміністративної справи, що тягне юридичні наслідки для конкретних суб'єктів адміністративного права, а їх дія припиняється після одноразового застосування (здійснення встановлених у ньому адміністративних прав і обов'язків).
- Адміністратор** посадова особа органу, що утворив центр надання адміністративних послуг, яка організовує надання адміністративних послуг через взаємодію із суб'єктами надання адміністративних послуг.
- Адміністративний арешт** установлюється і застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень на строк до п'ятнадцяти діб; призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею); не може застосовуватись до вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до інвалідів першої і другої груп.
- Адміністративний договір** спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічній правовій сфері й укладається на підставі закону:
- а) для розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами владних повноважень;
  - б) для делегування публічно-владних управлінських функцій;
  - в) для перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів у випадках, визначених законом;
  - г) замість видання індивідуального акта;
  - д) для врегулювання питань надання адміністративних послуг.
- Адміністративна відповідальність** специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта

правопорушення.

Серед стягнень виділяють:

а) адміністративні стягнення;

б) дисциплінарні стягнення;

в) стягнення, що накладаються в адміністративному порядку на юридичних осіб.

Адміністративна відповідальність за правопорушення

вид юридичної відповідальності, яку застосовує уповноважений орган чи посадова особа у вигляді адміністративних стягнень, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення або іншим адміністративним законодавством, до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, настає,

якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Адміністративна відповідальність юридичних осіб (риски)

визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України у вигляді накладення на юридичних осіб адміністративних (адміністративно-господарських) санкцій; здійснюється у сфері адміністративно-правового регулювання; за своєю правовою природою є карною (пов'язана із застосуванням до юридичної особи засобів державного примусу); реалізується у відповідних процесуальних формах суб'єктами публічної адміністрації.

Адміністративна дієздатність

здатність суб'єкта самостійно, осмисленими діями реалізовувати надані йому права і виконувати покладені на нього обов'язки у сфері державного управління своїми діями набувати своїх адміністративних прав та обов'язків. Для юридичних осіб настає з моменту утворення (реєстрації, заснування). Фізичні особи, що досягли на момент здійснення правопорушення 16-літнього віку, підлягають адміністративній відповідальності.

Адміністративна дієздатність суб'єкта публічної адміністрації

юридична здатність суб'єкта публічної адміністрації своїми адміністративними діями самостійно реалізовувати набуті адміністративні обов'язки і права та нести за них відповідальність.

Адміністративна деліктологія

сукупність знань про адміністративні делікти і деліктність як масове негативне явище, що містить в собі детермінанти протиправної поведінки деліквентів, їхньої особистості з метою вироблення

<i>Адміністративна деліктність</i>	і використання адекватних заходів для протидії адміністративним правопорушенням. сукупність адміністративних деліктів (проступків), які вчинені у певному географічному просторі, у певний період часу.
<i>Адміністративна деліктоздатність</i> <i>Адміністративний договір</i>	здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за порушення адміністративно-правових норм. угода двох чи більше суб'єктів адміністративного права, один із яких завжди є суб'єктом виконавчої влади. Це багатосторонній акт, за допомогою якого виникають, змінюються або припиняються взаємні права й обов'язки сторін.
<i>Адміністративне затримання</i>	захід забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, який застосовується з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу.
<i>Адміністративні комісії</i>	основні колегіальні органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, органи, покликані виховувати громадян у дусі точного й неухильного додержання законів, сумлінного ставлення до державного та громадського обов'язку, поваги до прав, честі й гідності громадян, а також попереджувати правопорушення.
<i>Адміністративна медіація</i>	вид альтернативного врегулювання адміністративних суперечок, метод їх вирішення із залученням адміністративного медіатора (як правило, вищого керівника посадової особи, діяння якої оскаржується), що допомагає улагодити публічний конфлікт, відновити порушені цінності приватної особи за умови дотримання публічного інтересу суспільства.
<i>Адміністративний нагляд поліції</i>	це систематичне спостереження за точним неухильним додержанням посадовими особами та громадянами правил та застосування норм, що охороняють життя, здоров'я, права та свободи громадян, регулюють громадський порядок і безпеку з метою попередження, припинення порушень цих правил, виявлення порушників і притягнення їх до адміністративної відповідальності, застосування до них заходів громадського впливу.
	Адміністративний нагляд поліції поділяється на:

- а) загальний;
- б) спеціальний.

Загальний адміністративний нагляд — це нагляд за додержанням загальнообов'язкових та інших правил (перебування іноземців; дозвільної системи; паспортної системи тощо).

Спеціальний адміністративний нагляд — це нагляд за поведінкою певної категорії громадян, цей вид нагляду є примусовим заходом і встановлюється за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Адміністративний орган

учасник адміністративної процедури, суб'єкт публічного адміністрування, уповноважений здійснювати владні (виконавчі та розпорядчі) функції щодо розгляду та вирішення адміністративних справ і видання адміністративного акта.

Адміністративне оскарження

адміністративно-правовий спосіб захисту приватної особи від порушень з боку суб'єктів публічної адміністрації, зміст якого полягає у зверненні до вищого органу або посадової особи щодо незаконності рішень, діяльності (бездіяльності) підпорядкованого суб'єкта, з метою відновлення порушених цінностей, притягнення винних осіб до спеціальної дисциплінарної відповідальності та попередження аналогічних випадків у подальшому. взаємопов'язані адміністративні обов'язки та права суб'єкта публічного адміністрування, надані йому законним чином і потрібні для досягнення поставлених перед ним завдань.

Адміністративне повноваження суб'єкта публічної адміністрації

письмове звернення до адміністративного суду про захист прав, свобод та інтересів у публічних правових відносинах.

Адміністративний позов

Адміністративні послуги

публічні послуги, які надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (адміністративними органами) і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень.

Адміністративне право (від administratio – управління) -

галузь права, що регулює суспільні відносини, що виникають в процесі державного управління та виконавчо-розпорядчої діяльності держави.

Як галузь права адміністративне право — це система юридичних засобів (норми, відносини, законодавство, методи, форми, компетенція

суб'єктів, способи реалізації норм), які застосовуються для формування публічно-управлінських відносин, а також організації і забезпечення публічно-управлінської діяльності.

Як галузь законодавства адміністративне право – це сукупність нормативно-правових актів, у яких знаходять зовнішнє вираження адміністративно-правові норми.

Як галузь юридичної науки адміністративне право – це система теоретичних положень, обґрунтувань і тлумачень, що отримані в результаті дослідження сутності та змісту адміністративно-правових категорій шляхом застосування наукових методів пізнання.

Як навчальна дисципліна адміністративне право — це система знань про адміністративно-правову галузь, науку і законодавство, що викладені в навчальних програмах, методичних матеріалах і навчальній літературі.

Адміністративні правовідносини

частина суспільних відносин, які регулюються нормами адміністративного права шляхом впливу на поведінку суб'єктів у сфері державного управління, що веде до виникнення між такими суб'єктами правових зв'язків державно-владного характеру.

Адміністративно-правові відносини

система прав та обов'язків органів виконавчої влади, посадових осіб і службовців, громадян та інших суб'єктів, а також взаємозв'язок між ними в результаті здійснення виконавчої влади, надання державних управлінських послуг та відповідальності у сфері державного управління.

Адміністративно-правовий метод

це сукупність прийомів впливу, що містяться в адміністративно-правових нормах, за допомогою яких встановлюється юридичне владне і юридичне підвладне становище сторін у правовідносинах.

Адміністративно-правовий метод регулювання складається з трьох компонентів:

- а) приписів,
- б) заборон,
- в) дозволів.

Адміністративно-правова норма

загальнообов'язкове правило поведінки, що встановлене й охороняється державою, метою якого є регулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у сфері публічного управління.

**Адміністративна
правоздатність
Адміністративна
правоздатність
суб'єкта публічної
адміністрації**

здатність суб'єкта мати права та обов'язки у сфері державного управління.

здатність мати суб'єктивні адміністративні обов'язки і права у сфері публічного адміністрування, передбачені нормами адміністративного права. Правоздатність починає існувати з моменту створення (призначення на посаду) суб'єкта публічної адміністрації, а припиняється – з моменту його ліквідації (звільнення з посади).

**Адміністративне
правопорушення
(проступок)**

протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

**Адміністративне
правопорушення, що
продовжується**

складається з низки тотожних, тісно пов'язаних між собою проступків, їх сукупність утворює єдине правопорушення; таке правопорушення складається з окремих, дискретних, тотожних діянь, що віддалені одне від одного в часі; вони цілком збігаються за основними юридичними ознаками (формою провини, метою суб'єкта, обсягом, місцем і характером дій тощо), між ними існує тісний внутрішній зв'язок, їх можна порівняти з ланками одного ланцюга.

**Адміністративне
правопорушення,
вчинене умисно**

коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків.

**Адміністративне
правопорушення,
вчинене з
необережності**

коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити.

**Адміністративно-
правовий статус
фізичної особи**

становить комплекс її прав і обов'язків, закріплених нормами адміністративного права, а також гарантії цих прав і обов'язків.

Адміністративно-правовий статус включає:

- а) адміністративну правоздатність;
- б) адміністративну дієздатність;
- в) адміністративну деліктоздатність;
- г) суб'єктивні права у сфері державного управління;
- д) суб'єктивні адміністративно-правові обов'язки.

Адміністративний примус

владне, здійснюване в односторонньому порядку та передбачених правовими нормами випадках застосування від імені держави до суб'єктів правовідносин:

- а) заходів попередження правопорушень;
- б) заходів припинення правопорушень;
- в) заходів відповідальності за порушення нормативно-правових установлень.

Адміністративний процес

становить собою врегульовану нормами адміністративно-процесуального права діяльність органів виконавчої влади, їх посадових осіб, інших уповноважених на те суб'єктів, спрямовану на реалізацію норм адміністративного матеріального права, а також матеріально-правових норм інших галузей права в ході розгляду індивідуально-конкретних справ.

Адміністративна процедура

установлений чинним законодавством порядок розгляду суб'єктами публічного адміністрування індивідуальних адміністративних справ щодо реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів окремої фізичної чи юридичної особи, що завершується ухваленням адміністративного акта.

Адміністративно-процедурна діяльність

являє собою сукупність правових форм діяльності органів виконавчої влади, а у визначених законом випадках - органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, які спеціалізуються за різними галузями управління та видами юридичної практики.

Адміністративно-процесуальна норма

встановлені чи санкціоновані державою обов'язкові правила, відповідно до яких регламентується порядок вирішення адміністративних справ, порядок реалізації матеріальних норм адміністративного права.

Адміністративне провадження

система адміністративно-процесуальних норм, що регулюють порядок розгляду і вирішення однорідних груп адміністративних справ, які безпосередньо пов'язані з управлінням чи адміністративною відповідальністю.

***Адміністративні розпорядження
Адміністративний розсуд***

видаються першими особами місцевої виконавчої влади (головою місцевої державної адміністрації). чітко визначені нормами права (адміністративними правами) межі щодо можливої адміністративної діяльності суб'єкта публічної адміністрації під час забезпечення прав, свобод і законних інтересів приватних осіб та публічного інтересу суспільства.

**Адміністративне
стягнення**

міра відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами; накладаються спеціально уповноваженими органами виконавчої влади, посадовими особами чи суддями.

Адміністративний суд

спеціалізований суд в Україні, що розглядає адміністративні справи, пов'язані з правовідносинами у сфері державного управління та місцевого самоврядування.

Система адміністративних судів України складається з:

а) місцеві адміністративні суди (місцеві загальні суди як адміністративні суди та окружні адміністративні суди) вирішують адміністративні справи як суди першої інстанції;

б) апеляційні адміністративні суди переглядають судові рішення місцевих адміністративних судів (місцевих загальних судів як адміністративних судів та окружних адміністративних судів), які знаходяться у межах їхньої територіальної юрисдикції, в апеляційному порядку як суди апеляційної інстанції. У випадках, визначених законодавством України, Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку як суд апеляційної інстанції судові рішення апеляційного адміністративного суду;

в) Велика Палата Верховного Суду переглядає в апеляційному порядку як суд апеляційної інстанції судові рішення у справах, розглянутих Верховним Судом як судом першої інстанції;

г) Верховний Суд переглядає судові рішення місцевих та апеляційних адміністративних судів у касаційному порядку як суд касаційної інстанції.

**Адміністративне
судочинство**

діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

**Адміністративна
справа**

переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому:

а) хоча б одна сторона здійснює публічно-владні

управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій;

б) хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг;

в) хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи.

***Адміністративна
справа незначної
складності
(малозначна справа)***

адміністративна справа, у якій характер спірних правовідносин, предмет доказування та склад учасників тощо не вимагають проведення підготовчого провадження та (або) судового засідання для повного й усебічного встановлення її обставин.

***Адміністративна
юрисдикція***

особливий вид правової діяльності органів виконавчої влади, у процесі якої розглядаються індивідуальні адміністративні справи та застосовуються відповідні адміністративні санкції.

***Адміністративно-
юрисдикційний процес***

урегульована адміністративно-процесуальними нормами діяльність органів виконавчої влади, а у відповідних випадках - органів місцевого самоврядування, а також суду, спрямована на вирішення адміністративних спорів та застосування заходів адміністративного примусу.

***Адміністративно-
юрисдикційне
провадження
Адресат***

нормативно встановлений порядок і форми здійснення вказаних дій, а також юридичні форми результатів відповідних процесуальних дій.

учасник адміністративної процедури, на набуття, зміну чи припинення прав та обов'язків якого спрямовано адміністративний акт.

***Акти, нікчемні в силу
оспорювання***

такі, що видаються з порушенням компетенції за предметами та обсягом правового регулювання, або адресовані непідпорядкованим, непідконтрольним органам. Такі акти, мають оспорюватися у позовному порядку до суду, бути предметом прокурорського протесту, скасовуватися вищестоящими органами.

Акти об'єднань громадян

колегіальні акти, які мають силу лише для членів даної громадської організації чи партії; вони забезпечуються заходами морального впливу.

Акти органів прокуратури

протест, подання, припис, постанова, порядок із судовими актами – також є реагуванням на порушення законності; цими актами не створюються норми права, що притаманно для актів органів управління, юридичні відносини ці акти також не породжують.

Антикорупційна експертиза

діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Апеляційні суди

діють як суди апеляційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, як суди першої інстанції, з розгляду цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

Апеляційними судами з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є апеляційні суди, які утворюються в апеляційних округах.

Апеляційними судами з розгляду господарських справ, апеляційними судами з розгляду адміністративних справ є відповідно апеляційні господарські суди та апеляційні адміністративні суди, які утворюються у відповідних апеляційних округах.

У складі апеляційного суду можуть утворюватися судові палати з розгляду окремих категорій справ.

Арешт з утриманням на гауптвахті

встановлюється і застосовується лише у виключних випадках за окремі види військових адміністративних правопорушень на строк до десяти діб; призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею); не може застосовуватися до військовослужбовців-жінок.

Акт тлумачення норм права

акт-документ, який містить роз'яснення змісту і порядку застосування правової норми, сформульоване уповноваженим органом у рамках його компетенції, і має обов'язкову силу для всіх, хто застосовує норми, що роз'яснюються.

Б**Безпосередній керівник**

найближчий керівник, якому прямо підпорядкований державний службовець.

Біженець

особа, яка не є громадянином України і внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

В**Верховний Суд**

найвищий суд у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

У складі Верховного Суду діють:

- а) Велика Палата Верховного Суду;
- б) Касаційний адміністративний суд;
- в) Касаційний господарський суд;
- г) Касаційний кримінальний суд;
- д) Касаційний цивільний суд.

До складу кожного касаційного суду входять судді відповідної спеціалізації.

Виборні особи

Президент України, народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови.

Види адміністративних проваджень

- а) провадження у справах щодо прийняття нормативно-правового підзаконного адміністративного акта;
- б) провадження у справах щодо надання управлінських послуг;
- в) провадження у справах, що стосуються відновлення прав, які порушені органами держави, учасників адміністративно-правових відносин;
- г) у справах про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів

дизнання, попереднього слідства, прокуратури і суду;

д) у справах про заохочення громадян, державних службовців;

е) дисциплінарне провадження відносно державних службовців;

є) провадження у справах про адміністративні правопорушення та інші.

**Види
адміністративних
стягнень**

а) попередження;

б) штраф;

в) штрафні бали;

г) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

д) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;

е) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання);

є) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

ж) громадські роботи;

з) виправні роботи;

й) суспільно корисні роботи;

к) адміністративний арешт;

л) арешт з утриманням на гауптвахті.

**Види публічного
адміністрування**

а) надання публічною адміністрацією адміністративних послуг і здійснення виконавчо-розпорядчої (управлінської) діяльності (за змістом);

б) зовнішня та внутрішньо-організаційна адміністративна діяльність публічної адміністрації (за спрямування владного впливу публічної адміністрації);

в) втручальне, сприяльне та забезпечувальне адміністративні провадження (за юридичними наслідки для об'єктів адміністративного впливу).

Виконавча влада

одна з гілок державної влади, яка публічно виконує закони та правові підзаконні нормативно-правові акти на території всієї держави, забезпечує в межах своєї компетенції права, свободи та законні інтереси приватних суб'єктів права, здійснює

***Виконавчий орган
місцевого
самоврядування***

публічне адміністрування в різних сферах суспільного життя, сприяє задоволенню життєвих потреб населення, коли забезпечити їх за рахунок приватної ініціативи неможливо.

створюваний представницьким органом місцевого самоврядування орган, що є підконтрольним і підзвітним відповідним радам, а з питань здійснення делегованих йому повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

***Вимоги щодо
застосування
адміністративно-
правових норм***

а) законність – це право та обов'язок органів управління та їх посадових осіб застосовувати адміністративно-правові норми;

б) обґрунтованість – це, коли суб'єкта застосування норм мають цікавити не лише власне факти (події, дії, обставини), для регулювання яких застосовується норма, а й уся інформація про них як явище, зовнішні умови, в яких воно перебуває;

в) доцільність – це коли суб'єкт застосування адміністративно-правової норми, з'ясувавши її зміст і розібравшись у фактичних обставинах справи, зобов'язаний прийняти найдоцільніше рішення.

Вина

негативне психічне ставлення до інтересів суспільства і конкретних громадян; поняття родове, вона охоплює дві можливі форми стану психіки, що осуджується: умисел і необережність; тільки умисне або необережне відношення до свого протиправного поведіння може осуджуватися, тільки в цих двох формах може існувати вина.

Виправні роботи

застосовуються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави; призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

***Виселення за межі
України***

міра адміністративного стягнення, яка застосовується за рішенням органів внутрішніх справ або Служби безпеки України, поширюється виключно на іноземців, її застосування передбачене ст. 24 Кодексом України про адміністративні правопорушення і ст. 32 Закону України «Про правовий статус іноземців».

**Вищий орган
виконавчої влади
Вищі спеціалізовані
суди**

Уряд України — Кабінет Міністрів.

суди першої та апеляційної інстанції з розгляду окремих категорій справ, які віднесені до їх юрисдикції процесуальним законом.

Вищими спеціалізованими судами є:

- а) Вищий суд з питань інтелектуальної власності;
- б) Вищий антикорупційний суд.

Відомчий контроль

контроль, здійснюваний центральними органами виконавчої влади, їх структурними підрозділами стосовно організаційно підпорядкованих їм ланок.

**Вік, після досягнення
якого настає**

адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

адміністративна

відповідальність

Відповідальність

посадових осіб

посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків.

Г

Гіпотеза

вказує на фактичні умови, за наявності яких слід керуватися цією нормою.

Громадянство України

правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках.

Громадське об'єднання

добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних й інших інтересів.

Громадська організація

об'єднання громадян для забезпечення і захисту власних законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів.

Громадські роботи

полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування; призначаються районним, районним у місті, міським чи

міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день; не призначаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Д

Делегування адміністративних повноважень

ситуаційне, тимчасове або безстрокове передання суб'єктом публічної адміністрації іншій особі належних йому адміністративних повноважень з метою ефективного, якісного забезпечення публічного інтересу.

Делеговані повноваження

повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад.

Деліктоздатність

здатність особи нести юридичну відповідальність за шкоду, заподіяну його протиправними діями; є елементом дієздатності; виражається в здатності суб'єкта самостійно усвідомлювати свій вчинок і його шкідливі результати, відповідати за свої протиправні дії і нести за них юридичну відповідальність.

Державне агентство

центральний посередницький (між відповідним міністерством і об'єктами державного управління) орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики через реалізацію управлінських функцій у сфері використання державного майна та надання адміністративних послуг у відповідній сфері публічного адміністрування.

Державна інспекція

центральний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики через здійснення нагляду (контролю) за дотриманням і виконанням законодавства різними об'єктами публічного управління у відповідній сфері публічного адміністрування.

Державна мова

українська мова, якій Конституцією України надано статус мови офіційного спілкування посадових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування під час виконання посадових обов'язків, а також мови діловодства і документації цих органів та посадових осіб.

Державний орган

орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.

Державний примус

психологічний або фізичний вплив державних органів (посадових осіб) на певних осіб з метою спонукати, примусити їх виконувати правові норми; виступає у двох формах: судовий і адміністративний; використовують засоби й громадського примусу, які не є державними.

Державна служба

публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо:

- а) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів;
- б) забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;
- в) забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг;
- г) здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства;
- д) управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;
- е) управління персоналом державних органів;
- є) реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством.

Державний службовець

громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті) (далі - державний орган), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження,

<i>Джерела адміністративного права</i>	безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби. зовнішні форми відображення адміністративно-правових норм суб'єктів публічного управління, що регулюють виконавчо-розпорядчу діяльність і складаються з адміністративно-правових норм.
<i>Диспозиція</i>	сформульоване у вигляді приписів, заборон, дозволів правило поведінки.
<i>Дисциплінарні стягнення за вчинення адміністративних правопорушень</i>	передбачено ст. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень», яка, зокрема, передбачає, що військовослужбовці та призвані на збори військовозобов'язані, а також особи рядового і начальницького складів органів внутрішніх справ несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами.
<i>Державний примус</i>	психологічний або фізичний вплив державних органів (посадових осіб) на певних осіб з метою спонукати, примусити до виконання норм права.
<i>Державне управління</i>	функція держави, яка притаманна спеціальним організаційним структурам (органам), їх сукупність є системою органів державного управління; у широкому значенні - це діяльність усіх видів державних органів: законодавчих, судових, контрольно-наглядових, виконавчо-розпорядчих з організації суспільного життя.
<i>Дефектні акти управління</i>	видані з порушенням вимог, які ставляться до них. Види дефектних актів: а) акти первісно нікчемні; б) акти нікчемні в силу оспорювання; в) акти відносно недійсні (заперечні).
<i>Додаткові адміністративні стягнення</i>	оплатне вилучення, конфіскація предметів та позбавлення права керування транспортними засобами можуть застосовуватися як основні, так і додаткові адміністративні стягнення; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
<i>Дозволи</i>	юридичний дозвіл чинити за умов, передбачених нормою, ті чи інші дії або утриматися від їх вчинення за своїм бажанням.

<i>Дозвіл на імміграцію</i>	рішення спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань імміграції та підпорядкованих йому органів, що надає право іноземцям та особам без громадянства на імміграцію.
<i>Дозвільні процедури</i>	установлений чинним законодавством порядок діяльності суб'єктів публічного адміністрування, за результатами якої надаються дозволи на провадження певних видів діяльності та здійснення юридично значущих дій.
<i>Докази в справі про адміністративне правопорушення</i>	будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.
<i>Дотримання форми актів</i>	одна з перших умов їх правомірності та дієвості; правові форми актів управління подаються у Конституції, законодавчих актах, у єдиній державній системі діловодства.
3	
<i>Заборони</i>	покладення прямих юридичних обов'язків не чинити тих чи інших дій за умов, передбачених правовою нормою.
<i>Завдання адміністративного судочинства</i>	справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом суперечок у сфері публічних правових відносин із метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.
<i>Завдання провадження в справах про адміністративні правопорушення</i>	своєчасне, всебічне, повне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її точно відповідно до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.
<i>Загальне позовне провадження</i>	провадження, призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні.
<i>Зайнтересовані особи</i>	учасники адміністративної процедури, які вступають у неї за власною ініціативою чи ініціативою адміністративного органу через потенційно

	можливий вплив адміністративного акта на їх правовий статус.
<i>Законність</i>	режим (стан) відповідності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті неухильного дотримання їхніх вимог всіма суб'єктами права.
<i>Законність і дисципліна</i>	обов'язкові риси правової держави, сукупність форм і методів державного управління, які знаходять своє відображення в чинному законодавстві й за допомогою яких держава регулює взаємовідносини в суспільстві, досягається стан законотрусливості поведінки об'єктів управління.
	Законність і дисципліну в державному управлінні забезпечують трьома основними способами:
	а) проведенням контролю;
	б) здійсненням нагляду;
	в) за допомогою звернень громадян.
<i>Законні представники</i>	батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники, тобто ті, які представляють інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення.
<i>Заохочення</i>	публічне визнання заслуг юридичної чи фізичної особи за виконання адміністративно-правових або громадських обов'язків.
<i>Заперечні акти</i>	такі, що містять окремі незаконні положення або технічні помилки; акти, в яких відсутні окремі реквізити; акти видані з порушенням процедури, без належного кворуму і т.д.; є частково дійсними, оскільки їх доопрацювання, усунення незаконних приписів повертає їм правову усталеність (інструментом заперечення можуть стати протести прокурора, відповідні дії вищих владних і виконавчих органів).
<i>Застосування адміністративного примусу</i>	результат реалізації державно-владних повноважень органів державного управління, і лише у виключних, встановлених законодавством випадках, такі засоби можуть застосовувати суди (судді).
<i>Захисник</i>	адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

**Заходи
адміністративного
попередження**

сутність попередження правопорушень полягає, в тому, щоб:

- а) не допустити протиправної поведінки з боку конкретних осіб, які до такої поведінки схильні;
- б) усунути причини, що сприяють вчиненню правопорушень і створити умови, які виключають протиправну поведінку.

Заходи адміністративного попередження:

- а) перевірка документів;
- б) огляд;
- в) відвідування підприємств, установ та організацій, входження на земельні ділянки, у жилі та інші приміщення;
- г) тимчасове обмеження доступу громадян на окремі ділянки місцевості (блокування районів місцевості, окремих споруд та об'єктів);
- д) обмеження руху транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних шляхів;
- е) адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі;
- є) обмеження прав громадян, пов'язаних із станом їх здоров'я.

**Заходи
адміністративного
примусу**

заходи адміністративного попередження; заходи адміністративного припинення; заходи відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень.

**Заходи
адміністративного
припинення**

їх призначення полягає:

- а) в припиненні протиправної поведінки;
- б) в усуненні шкідливих наслідків протиправної поведінки;
- в) утворенні необхідних умов для можливого в майбутньому притягнення винної особи до адміністративної відповідальності.

Заходи припинення умовно можна поділити на дві групи – загального та спеціального призначення.

До заходів припинення загального призначення належать:

- а) адміністративне затримання;
- б) особистий огляд і огляд речей;
- в) вилучення речей і документів;
- г) тимчасове відсторонення від роботи інфекційних хворих;
- д) примусове лікування осіб, що страждають на небезпечні для оточуючих захворювання;

е) тимчасове відсторонення від керування засобами транспорту; є) припинення робіт і заборона експлуатації механізмів тощо.

До заходів припинення спеціального призначення належать: а) заходи фізичного впливу;

б) спеціальні засоби;

в) використання вогнепальної зброї.

Заходи відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень

заходи адміністративного примусу, які містяться в адміністративна-правових санкціях і застосовуються уповноваженими на те державними органами, з додержанням встановленої процедури:

а) до фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень;

б) до юридичних осіб за порушення адміністративно-правових установлень.

Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх

а) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;

б) попередження;

в) догана або сувора догана;

г) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення

застосовуються у випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, талона про проходження державного технічного огляду, ліцензійної картки на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

<i>Заява (клопотання)</i>	звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією України та чинним законодавством їх прав й інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки про поліпшення їх діяльності.
<i>Заявник</i>	учасник адміністративної процедури, який у процесі реалізації свого суб'єктивного права є ініціатором цієї процедури.
<i>Збірний проступок</i>	проступок, склад якого включає різні порушення, що існують самостійно; у нормативному акті такі склади сформульовані як банкетні; при формальному підході у цьому випадку завжди можна побачити кілька правопорушень.
<i>Звернення громадян</i>	викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги. Стаття 40 Конституції України наголошує, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.
<i>Зміст адміністративно-правових відносин</i>	сукупність юридичних прав і юридичних обов'язків суб'єктів адміністративно-правових відносин.
Е	
<i>Експерт</i>	призначається органом (посадовою особою), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі, коли виникає потреба в спеціальних знаннях. Експерт зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і дати об'єктивний висновок у поставлених перед ним питаннях.
І	
<i>Імміграція</i>	прибуття в Україну чи залишення в Україні у встановленому законом порядку іноземців та осіб без громадянства на постійне проживання.
<i>Індивідуальні акти державного управління</i>	акти застосування норм права до конкретних фактів, випадків; встановлюють, змінюють чи припиняють конкретні адміністративно-правові відносини, завжди адресовані певним суб'єктам конкретних

<i>Інспекційні процедури</i>	відносин (наприклад, Указ Президента України «Про нагородження почесною відзнакою Президента України - «Орден за заслуги»); установлений чинним законодавством порядок втручальної контрольно-наглядової діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що полягає у здійсненні перевірок щодо дотримання законів та інших нормативно-правових актів.
<i>Інструменти захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування (поняття)</i>	адміністративні (квазісудові) способи правового захисту приватних осіб в адміністративно-правових відносинах із суб'єктами публічної адміністрації через звернення до відповідного компетентного позасудового арбітра щодо незаконності рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації.
<i>Інструменти захисту приватних осіб у сфері публічного адміністрування (види)</i>	адміністративна медіація, адміністративне оскарження, притягнення винних посадових осіб публічної адміністрації до спеціальної дисциплінарної відповідальності, відшкодування шкоди, завданої незаконними діями (бездіяльністю) суб'єктів публічної адміністрації, та засоби самозахисту, які мають різну юридичну природу й доповнюють один одного з найменш болючими для суб'єктів публічної адміністрації наслідками (добровільне примирення в процесі адміністративної медіації) – до майже повної заміни публічної влади у процесі позачергових виборів, що проводяться під тиском громадянського суспільства.
<i>Інструмент публічного адміністрування</i>	зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, здійснене в межах суворої відповідності визначеної законом компетенції з метою досягнення бажаного для публічного адміністрування результату.
<i>Іноземець</i>	особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав.
<i>Інструкція</i>	відомчий нормативний акт державного управління, яким встановлюється процедура, роз'яснюються умови застосування будь-якого законодавчого чи нормативного акта; розрахована на багаторазове застосування.
<i>Інформаційна картка адміністративної послуги</i>	документ, який містить відомості, які стосуються суб'єкта надання, підстав, умов, строків та порядку надання адміністративної послуги і є одним із способів забезпечення доступу споживачів до

інформації про адміністративні послуги та джерелом інформації як для споживачів послуг, так і для суб'єктів надання таких послуг.

К

Кабінет Міністрів України (Уряд України)

є вищим органом у системі органів виконавчої влади; здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів; відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, їй підконтрольний і підзвітний у межах, передбачених Конституцією України.

Категорії посад державної служби

посади державної служби в державних органах поділяються на категорії залежно від порядку призначення, характеру та обсягу повноважень і необхідних для їх виконання кваліфікації та професійної компетентності державних службовців.

Встановлюються такі категорії посад державної служби:

а) категорія «А» (вищий корпус державної служби) - посади:

- Державного секретаря Кабінету Міністрів України та його заступників, державних секретарів міністерств;

- керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Кабінету Міністрів України, та їх заступників;

- керівників апаратів Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів та їх заступників, керівників секретаріатів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та їх заступників, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників;

- керівників державної служби в інших державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

б) категорія «Б» - посади:

- керівників структурних підрозділів Секретаріату Кабінету Міністрів України та їх заступників;

- керівників структурних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, їх заступників, керівників територіальних органів цих державних органів та їх

- структурних підрозділів, їх заступників;
- керівників та заступників керівників структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, апаратів місцевих державних адміністрацій, їх структурних підрозділів;
- керівників апаратів апеляційних та місцевих судів, керівників структурних підрозділів апаратів судів, їх заступників;
- заступників керівників державної служби в інших державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;
- в) категорія «В» - інші посади державної служби, не віднесені до категорій «А» і «Б».

Кількість посад державної служби категорій «А» і «Б» в державному органі повинна становити не більше третини його штатної чисельності.

Керівник державної служби в державному органі

посадова особа, яка займає вищу посаду державної служби в державному органі, до посадових обов'язків якої належить здійснення повноважень з питань державної служби та організації роботи інших працівників у цьому органі.

Клопотання

письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Компетенція

сукупність предметів відання, завдань, повноважень, прав і обов'язків державного органу або посадової особи, що визначаються Конституцією України.

Компетенція суб'єкта публічної адміністрації

комплекс взаємопов'язаних елементів (мети, завдань, предмета відання та повноважень), що характеризують особливості діяльності конкретного суб'єкта публічного адміністрування, зумовлені його місцем у публічній адміністрації.

Контроль

однин з найпоширеніших і дієвих способів забезпечення законності, його сутність полягає в тому, що суб'єкт контролю здійснює облік і перевірку того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання і реалізує свої функції.

Контроль з боку органів законодавчої влади (парламентський контроль)

здійснюється Верховною Радою України згідно з Конституцією України і прийнятими відповідно до неї нормативними актами за:

- а) виконанням державного бюджету (п. 4 ст. 85 Конституції України);
- б) діяльністю Кабінету Міністрів (п. 13 ст. 85, статті 87 і 113 Конституції України);
- в) використанням наданих Україні від іноземних

держав, банків, міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України (п. 14 ст. 85 Конституції України);

г) додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина (п. 17 ст. 85, ст. 101 Конституції України).

Контроль з боку Президента України (президентський контроль)

будучи главою держави, Президент України наділений правом контролю за додержанням законності в усіх структурах і сферах функціонування виконавчо-розпорядчої системи держави та має право відмінити акти Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Президент є гарантом додержання Конституції України, забезпечення прав і свобод людини і громадянина (ст. 102 Конституції України).

Контроль з боку Кабінету Міністрів України

Кабінет Міністрів як вищий орган державної виконавчої влади (ст. 113 Конституції України) реалізує свої контрольні повноваження у процесі:

а) реалізації програм економічного, соціального, культурного розвитку України в цілому та окремих її регіонів;

б) втілення в життя фінансової, цінової, грошової, кредитної, податкової політики; створення загальнодержавних та інших фондів; ліквідації наслідків стихійних лих і катастроф, проведення політики в галузі освіти, науки, культури, охорони природи, екологічної безпеки, природокористування;

в) вжиття необхідних заходів щодо забезпечення безпеки й обороноздатності України;

г) забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України і митної справи;

д) керівництва роботою міністерств, комітетів та інших органів державної виконавчої влади.

Контроль з боку центральних органів виконавчої влади

здійснюється центральними органами виконавчої влади – міністерствами, державними комітетами, центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом; контрольні повноваження конкретних центральних органів державної виконавчої влади закріплені у відповідних нормативних документах (найчастіше це Положення про те чи інше міністерство, державний комітет, центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом).

Контроль з боку місцевих органів виконавчої влади

контроль місцевих органів державної виконавчої влади – державних адміністрацій в областях, районах областей, містах Києві та Севастополі та районах цих міст.

Контроль з боку органів місцевого самоврядування

обласні та районні ради здійснюють контроль у сфері державного управління шляхом розгляду запитів депутатів і прийняття рішень щодо них; затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів, а також цільових програм з інших питань і заслуховування звітів щодо їх виконання; встановлення правил користування водозабірними спорудами і обмежень (заборон) використання питної води у промислових цілях; заслуховування звітів голів місцевих державних адміністрацій (керівників структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій) щодо виконання програм соціально-економічного розвитку, а також щодо виконання місцевими державними адміністраціями делегованих їм радою повноважень тощо.

Контроль з боку органів судової влади (судовий контроль)

основана на законі діяльність судів щодо перевірки правомірності актів і дій органів управління, їх посадових осіб із застосування, за необхідності, правових санкцій; правова оцінка, яку дає суд діям і рішенням органів державного управління та їх посадових осіб, якщо при цьому встановлюються порушення законності, то судовий орган вживає відповідних заходів і притягує винних до відповідальності.

Контроль з боку громадськості (громадський контроль)

не має державно-владного змісту, рішення мають рекомендаційний характер, які приймаються громадськими організаціями, трудовими колективами, органами самоорганізації населення, зборами громадян за місцем проживання, громадянами.

Контрольно-надзорні провадження

становлять специфічну діяльність уповноважених суб'єктів щодо здійснення моніторингу, отримання інформації та перевірки відповідності діяльності органів управління, а також фізичних осіб вимогам нормативних актів і режиму законності.

Консультації з громадськістю

процес комунікації між органами державної влади і громадянами та їх об'єднаннями. Метою проведення консультацій з громадськістю є ухвалення рішень, в яких буде враховано права, інтереси та знання всіх

<i>Конфлікт інтересів</i>	зацікавлених сторін. Консультації з громадськістю надають можливість громадянам впливати на зміст рішень, що ухвалюються органами влади. суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.
<i>Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення</i>	полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України. Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.
<i>Корупція</i>	використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе та інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.
<i>Корупційне правопорушення</i>	діяння, що містить ознаки корупції, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.
<i>Крайня необхідність</i>	не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами, якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода.

М

**Малозначність
правопорушення**

при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

**Матеріально-технічні
операції**

їх виконання пов'язане з діловодством (реєстрація, оформлення, тиражування, розсилка документів); відносяться і деякі дії міліції (виконання про адміністративний арешт, доставка осіб у нетверезому стані в мед витверезник, а неповнолітніх - батьків або осіб, які їх замінюють).

**Менеджмент
(або «управління»)**

процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації з метою досягнення координації людських, фінансових, природних і технологічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань.

**Методи державного
управління**

законні способи, прийоми та засоби цілеспрямованого, організуючого впливу суб'єктів управління на об'єкти, які віднесені до їх ведення.

**Методи правового
регулювання**

мають на увазі прийоми юридичного впливу, якими визначається становище сторін у правовідносинах.

Виділяють такі методи регулювання:

а) метод субординації формує централізоване, імперативне регулювання, яке зверху до низу проводиться на владно-імперативних засадах, тому статус сторін, їхнє становище у правовідносинах насамперед характеризується субординацією чи підпорядкованістю;

б) метод координації формує децентралізоване, диспозитивне регулювання, що проводиться на паритетних засадах, тому статус суб'єктів характеризується в першу чергу їх рівноправним становищем у правовідносинах;

в) метод реординації полягає в тому, що керованому об'єктові надаються права вимагати від керуючого суб'єкта створення необхідних умов для своєї діяльності.

**Механізм
адміністративно-
правового регулювання
суспільних відносин
Міжнародна угода**

сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких справляється вплив на відносини, що виникають в процесі здійснення виконавчої влади.

письмова угода України з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права; регулюється

міжнародним правом незалежно від того, чи міститься угода в одному чи кількох пов'язаних між собою документах і незалежно від її конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо).

Міністерство

центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Президентом України сферах, здійснення якої покладено на Кабінет Міністрів України Конституцією та законами України, контролює діяльність інших центральних органів виконавчої влади, які перебувають у його підпорядкуванні.

Місцева державна адміністрація

місцевий орган виконавчої влади, що входить до системи органів виконавчої влади і в межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою.

Місцеві органи виконавчої влади

виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Місце розгляду справи про адміністративне правопорушення

справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення; адміністративними комісіями справи про адміністративні правопорушення розглядаються за місцем проживання порушника; законами України може бути передбачено й інше місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Місцеві суди

а) місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах);

б) місцевими господарськими судами є окружні господарські суди.

в) місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом.

Н

Нагляд

це здійснення спеціально уповноваженими органами цільового спостереження за станом законності, фіксації його порушень і вжиття заходів щодо притягнення порушників до відповідальності; суб'єктами здійснення нагляду є державні органи; належність тієї чи іншої

структури до суб'єктів нагляду визначається відповідними нормативними актами.

Повноваження суб'єктів нагляду умовно можна поділити на три види:

а) з розробки норм і правил, виконання яких контролює суб'єкт. Повноваження цього виду, як правило, полягають у наявності прав готувати проекти правил і вносити їх на розгляд компетентного органу;

б) з організації та здійснення нагляду. Як правило, це такі права: одержувати та витребувати матеріали (документи); проводити обстеження на місці; давати обов'язкові приписи і вказівки; дозвільні повноваження (пуск, введення в експлуатацію, встановлення номерних знаків тощо); давати експертні висновки (пожежний нагляд); мати свого представника в комісії з приймання, розслідування аварій тощо;

в) застосування заходів державного примусу. Зазначена група повноважень, як правило, закріплюється у відповідних статтях Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Нагляд прокуратури

відповідно до Конституції України (ст. 121) прокуратура здійснює нагляд за:

а) додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

б) додержанням законів у разі виконання судових рішень з кримінальних справ, а також у разі застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Формами реагування прокурора на встановлені у процесі нагляду порушення законодавства є:

а) протест прокурора;

б) припис прокурора;

в) подання прокурора;

г) постанова прокурора.

Надвідомчий контроль

контроль, здійснюваний стосовно об'єктів, які організаційно не підпорядковані органам виконавчої влади, так, МВС контролює у непідпорядкованих йому організаційно проведення роботи, спрямованої на запобігання дорожньо-транспортним пригодам.

Наказ

це прямий, обов'язковий акт органів виконавчої влади (їх керівників) щодо певної особи або осіб, що містить вимогу необхідності вчинення якоїсь дії або утримання від неї.

В залежності від характеру вимог, які в них сформульовані, накази поділяються на три види:

- а) накази, що стосуються загальних та організаційних питань управління;
- б) накази з виробничо-технічних питань управління;
- в) кадрові накази, або накази з питань особового складу.

Направлення на проходження програми для особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі

у разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» чи Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

**Національне агентство з питань запобігання корупції
Національне антикорупційне бюро України**

центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

державний правоохоронний орган, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Завданням Національного бюро є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

Національна поліція України (поліція)

центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Недбалість

полягає в тому, що винний не передбачав шкідливих наслідків, але був зобов'язаний і міг їх передбачити.

Необережність

Проступок визнається необережним, якщо особа, яка його вчинила:

а) передбачала настання шкідливих наслідків свого діяння, але легковажно розраховувала на їх відвернення;

б) не передбачала настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити.

Види необережної вини:

а) легковажна самовпевненість;

б) недбалість.

Необхідна оборона

не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані необхідної оборони, тобто при захисті державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, установленого порядку управління від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Неосудність

не підлягає адміністративній відповідальності особа, яка під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності була в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану.

Неправомірна вигода

грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Нормативні акти державного управління

містять у собі загальні правила поведінки, які регулюють однотипні явища, визначені види суспільних відносин; розраховані у більшості випадків на тривалий час, їх дія, як правило, не вичерпується однократним застосуванням. Нормативний акт застосовується завжди, коли який-небудь суб'єкт вступає до сфери відносин, що регулюються цим актом.

Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування

владні, ухвалені у процесі підзаконної розпорядчої діяльності суб'єктами публічної адміністрації приписи загального характеру з питань компетенції всіх органів (посадових осіб), установ, що породжують юридичні наслідки щодо конкретизації та деталізації законів до стадії їх правозастосування.

Нормотворчі провадження

становлять специфічну діяльність уповноважених суб'єктів щодо підготовки, затвердження, офіційного оголошення нормативно-правових актів.

О**Об'єкт адміністративно-правових відносин**

це те, на що спрямовані правові інтереси їх учасників (дія, бездіяльність, поведінка); вони можуть бути матеріального та нематеріального характеру (здоров'я, моральний стан тощо).

Об'єкт адміністративного правопорушення

суспільні відносини, врегульовані правовими нормами, які охороняються адміністративними санкціями.

Загальним об'єктом адміністративних проступків є суспільні відносини, що мають дві ознаки:

- а) вони регулюються різними галузями права;
- б) охороняються адміністративними санкціями.

Родовий об'єкт — це однорідна група суспільних відносин, що є невід'ємною і самостійною частиною загального об'єкта, тобто самостійною частиною якогось цілого

Видовий об'єкт — це різновид родового об'єкта, його утворюють спільні для ряду проступків суспільні відносини. Вони виступають відокремленою і досить самостійною частиною родового об'єкта (наприклад, якщо взяти такий родовий об'єкт, як власність, то її види — це власність приватна, колективна, державна).

Безпосередній об'єкт. Адміністративний проступок завдає шкоди конкретним суспільним відносинам, що охороняються адміністративною санкцією. Саме ці відносини є безпосереднім об'єктом проступку (наприклад, при дрібному розкраданні держаного майна — це відносини щодо оперативного управління певним об'єктом державної власності; при перевищенні швидкості — громадська безпека на певній дорозі).

Об'єднання громадян

визнається:

- виключно добровільне громадське формування;
- формування, яке утворено на основі єдності інтересів громадян;
- формування, яке утворено громадянами для спільної реалізації наданих їм на законних підставах прав і свобод.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення

зовнішній прояв суспільне небезпечного посягання на об'єкт, що перебуває під охороною адміністративно-правових санкцій.

Ознака діяння — провідна, головна ознака

об'єктивної сторони, це стрижень, навколо якого групуються інші її ознаки (спосіб, час, місце тощо). Основу кожного діяння становить свідомий рух тіла, а найчастіше — система елементарних дій чи навіть певна діяльність.

Протиправне діяння може бути **простим і складним**:

Просте являє собою єдину дію або короточасну бездіяльність, єдиний короточасний акт протиправної поведінки.

Складне діяння складається з кількох самостійних дій, розтягнуте в часі, вчинюється групою осіб.

особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності.

Обставини, що виключають адміністративну відповідальність

Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення

а) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її;

б) повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення;

в) втягнення неповнолітнього в правопорушення;

г) вчинення правопорушення групою осіб;

д) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;

е) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Орган (посадова особа), який накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати дану обставину обтяжуючою.

Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення

а) щире розкаяння винного;

б) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;

в) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;

г) вчинення правопорушення неповнолітнім;

д) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Обчислення строків адміністративного стягнення

строк адміністративного арешту обчислюється добами;

строк виправних робіт - місяцями або днями;

Об'єднана територіальна громада (ОТГ, об'єднана громада)	<p>строк позбавлення спеціального права - роками, місяцями або днями.</p> <p>добровільне об'єднання мешканців декількох розрізнених сіл, селищ чи міст в один адміністративний центр.</p> <p>Після об'єднання створюється новий адміністративний центр (як правило - найбільший населений пункт з об'єднаних), а у ньому - нова загальна для всіх об'єднаних населених пунктів рада та інші органи самоврядування.</p>
Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення Організація	<p>полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета.</p> <p>організація (підприємств), що зареєстрована в установленому порядку і одним з основних напрямків діяльності якої є обслуговування населення.</p>
Орган державної виконавчої влади	<p>носій державної виконавчої влади, що реалізує свою компетенцію в закріпленій сфері державного управління і має юридичний (нормативно зафіксований) статус органу державної виконавчої влади.</p>
Органи місцевого самоврядування	<p>Поділяються на: вищий; центральні; місцеві; спеціальні.</p> <p>створені територіальними громадами (жителями села, об'єднаннями жителів кількох сіл, селищ, міст, районів, областей) публічні органи, які самостійно вирішують питання місцевого значення в межах Конституції й законів України, що в багатьох аспектах наближує їх до органів виконавчої влади, з якими вони тісно взаємодіють під час вирішення питань місцевого значення.</p>
Організаційні дії	<p>поведінка зборів (нарад), обговорення перевірок, розробка прогнозів, програм, методичних рекомендацій, здійснення бухгалтерського і статистичного обліку, організація прес-конференцій, організація зустрічей з трудовим колективом і ін.</p>
Організаційно-правові методи	<p>види діяльності організаційно-структурних формувань, практичні прийоми, операції, форми роботи, які ними використовуються для забезпечення законності.</p>

Організаційно-структурні формування

Особа без громадянства

Особисті права і свободи

Особи, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право

Офіс Президента України

Патронатна служба

ті державні органи і недержавні структури, на які покладено обов'язок з підтримання і зміцнення режиму законності.

особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином.

права, які пов'язані з виконанням громадянами дій, спрямованих на задоволення особистих потреб.

а) особа, яка притягається до адміністративної відповідальності;

б) потерпілий;

в) законні представники;

г) захисник;

д) свідок;

е) експерт;

є) перекладач.

знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі.

є постійно діючим допоміжним органом, утвореним Президентом України відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України. Основними завданнями Офісу є організаційне, правове, консультативне, інформаційне, експертно-аналітичне та інше забезпечення здійснення Президентом України визначених Конституцією України повноважень.

II

до посад патронатної служби належать посади радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря Президента України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника, працівників патронатних служб Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України, помічників-консультантів народних депутатів України, помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів, а також посади патронатних служб в інших державних

	<p>органах. Працівник патронатної служби призначається на посаду на строк повноважень особи, працівником патронатної служби якої він призначений.</p>
Перекладач	<p>призначається органом (посадовою особою), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.</p>
Переконання	<p>система заходів правового й неправового характеру, які проводять державні та громадські органи, що виявляється в здійсненні виховних, роз'яснювальних і заохочувальних методів, спрямованих на формування в громадян розуміння необхідності чіткого виконання законів та інших правових актів.</p>
Перевищенням меж необхідної оборони	<p>визнається явна невідповідність захисту характерові і суспільній шкідливості посягання.</p>
Первісно нікчемні акти	<p>акти державного управління, які не породжують юридичних наслідків із самого свого виникнення. Первісно нікчемними актами можна назвати акти, які містять вказівки на скоєння протизаконних кримінально карних дій, якими виконавців примушують до зради, до дій, що підривають суверенітет країни, до насильницького повалення конституційного ладу тощо. Серед первісно нікчемних можна назвати акти, вчинені за браком волі суб'єкта, коли наказ, розпорядження видається посадовою особою у стані неосудності або під психічним, фізичним примусом.</p>
Підзаконні нормативні акти	<p>вторинні джерела адміністративного права, які видаються суб'єктами публічної адміністрації (у ході розпорядчої діяльності) на підставі певного Закону, відповідно до Закону і для його виконання, з метою забезпечення ефективного та своєчасного виконання виконавчих функцій.</p>
Підприємство	<p>самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому Господарським кодексом України та іншими законами.</p>
Підсудність	<p>поділ на групи за юридичними ознаками і властивостями адміністративних справ, вирішення яких віднесене законом до компетенції певного адміністративного суду.</p>

План як інструмент публічного адміністрування

похідна (від адміністративного акта) форма адміністративної діяльності публічної адміністрації на основі узагальнення сучасного стану суспільних відносини, що спрямовані на розвиток через затвердження відповідними адміністративними актами цілеспрямованих напрямків публічного адміністрування на майбутнє.

Подання прокурора

подання з вимогами усунення порушень закону, причин цих порушень і умов, що їм сприяють, вноситься прокурором, його заступником до державного органу, громадської організації чи посадовій особі, які наділені повноваженнями усунути порушення закону, і підлягає невідкладному розглядові.

Не пізніш як у місячний строк має бути вжито відповідних заходів щодо усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяють, а стосовно наслідків повідомлено прокуророві.

Позбавлення права керування засобами транспорту

позбавлення наданого даному громадянину права керування транспортними засобами застосовується на строк до трьох років за грубе або повторне порушення порядку користування цим правом або на строк до десяти років за систематичне порушення порядку користування цим правом.

Не може застосовуватись до осіб, які користуються цими засобами в зв'язку з інвалідністю, за винятком випадків керування в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також у разі невиконання вимоги поліцейського про зупинку транспортного засобу, залишення на порушення вимог встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, учасниками якої вони є, ухилення від огляду на наявність алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом на строк від шести місяців до одного року, незалежно від того, чи передбачене воно в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини Кодексу України про адміністративне

правопорушення, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Призначається судом строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини Кодексу України про адміністративне правопорушення.

Позбавлення права полювання

застосовується на строк до трьох років за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом. не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Позивач

особа, щодо захисту прав, свобод та інтересів якої подано позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду.

Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду

якщо у результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно майнову шкоду громадянину, підприємству, установі або організації, то адміністративна комісія, виконавчий орган сільської, селищної, міської ради під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди, якщо її сума не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а суддя районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду - незалежно від розміру шкоди, крім випадків, передбачених законодавством.

Коли шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, суддя має право покласти на неповнолітнього відшкодування заподіяної шкоди або зобов'язати своєю працею усунути її.

В інших випадках питання про відшкодування майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, вирішується в порядку цивільного судочинства.

***Політична
неупередженість***

Державний службовець повинен неупереджено виконувати законні накази (розпорядження), доручення керівників незалежно від їх партійної належності та своїх політичних переконань.

Державний службовець не має права демонструвати свої політичні погляди та вчиняти інші дії або бездіяльність, що у будь-який спосіб можуть засвідчити його особливе ставлення до політичних партій і негативно вплинути на імідж державного органу та довіру до влади або становити загрозу для конституційного ладу, територіальної цілісності і національної безпеки, для здоров'я та прав і свобод інших людей.

***Політичні права і
свободи***

право на об'єднання в політичні партії, свободу думки, совісті, релігії, зібрань, мітингів, демонстрацій; право вносити пропозиції до державних органів і критикувати недоліки, оскаржувати в суді дії посадових осіб; право на судовий захист.

Політична партія

зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах.

Положення

сукупність правил, що стосуються побудови, способів дії центральних галузевих органів, інших урядових установ або організації будь-якого аспекту господарського, оборонного, культурного, адміністративного будівництва.

Попередження

застосовується як самостійна міра за вчинення незначних адміністративних порушень, а також щодо осіб, які вперше вчинили проступок і при цьому мають добрі характеристики. Зміст попередження як міри адміністративного стягнення полягає в офіційному, від імені держави, осудженні протиправного діяння органом адміністративної юрисдикції й у попередженні правопорушника про неприпустимість таких дій надалі. Воно розраховане на виховний ефект і не зачіпає ні майнових, ні інших прав порушника.

Посада

визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень.

<i>Посада державної служби</i>	визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень, визначених Законом України «Про державну службу».
<i>Посадова інструкція</i>	документ, важливий при вирішенні питання про юридичну відповідальність посадової особи та скоєння саме посадових злочинів або аналогічних адміністративних правопорушень, оскільки ставити за вину посадовій особі порушення відповідних посадових повноважень можливе лише за умови, якщо ця особа наділена такими повноваженнями юридично.
<i>Посадові особи</i>	керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.
<i>Посвідка</i>	документ, що стверджує право іноземця чи особи без громадянства на постійне проживання в Україні.
<i>Постанова прокурора</i>	у разі порушення закону посадовою особою або громадянином прокурор, його заступник, залежно від характеру порушення закону, виносить вмотивовану постанову щодо дисциплінарного провадження; провадження щодо адміністративного правопорушення підлягає розглядові повноважною посадовою особою чи відповідним органом у десятиденний строк після її надходження, якщо інше не встановлено законом.
<i>Потерпілий</i>	особа, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду.
<i>Потенційний конфлікт інтересів</i>	наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.
<i>Правові акти державного управління</i>	обов'язкові владні приписи, видані органами державного управління, що накладають на громадян, громадські організації, підприємства, установи, організації різних форм власності та їх посадових осіб певні обов'язки або надають їм які-небудь права.

Правозастосовчі провадження

становлять специфічну діяльність уповноважених суб'єктів із застосування норм матеріального адміністративного права щодо розгляду та вирішення індивідуальних управлінських справ.

Правосвідомість

сукупність поглядів, ідей, які виражають ставлення людей, соціальних груп, націй до права, законності, правосуддя, їхнє уявлення про те, що є правомірним і неправомірним.

Правова форма акту державного управління

це спосіб зовнішнього вираження приписів органів управління, а також спосіб викладення правового матеріалу у письмових актах.

У чинності актів державного управління розрізняють чотири юридичні стани:

а) **припинення** - дія закономірна, вона не зумовлена будь-якими подіями.

б) **зупинення дії незаконних актів** - тимчасовий правовий захід, що передує процесу оспорювання законності акта в судовому порядку.

в) **зміна приписів акта** може виявлятися стосовно заперечних актів, коли є потреба доредагувати, уточнити та доопрацювати окремі приписи цих загалом правомірних актів.

г) **скасування правового акта** виявляється у визнанні нечинним цілого акта або окремих його приписів, положень.

Правопорушення з двома діями

склад такого правопорушення утворює єдність двох самостійних дій, а вчинення тільки однієї, передбаченої законом, дії складу правопорушення в цьому випадку не створює.

Правопорушення, що складається з альтернативних дій

його склад утворить учинення різних дій, перелічених у законі, при цьому для виконання складу не має значення учинена одна дія, дві дії або всі разом. Тут важливо зазначити, що особа не вчинює нового правопорушення, якщо вона послідовно здійснює всі названі в законі дії, наприклад, спочатку незаконно придбаває наркотичні речовини, потім певний час їх зберігає і пересилає (ст. 44 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Правопорушення, що тривають

почавшись з будь-якої протиправної дії чи бездіяльності, здійснюються потім безперервно шляхом невиконання обов'язку. Початковим моментом такого діяння може бути як активна дія, так і бездіяльність. Потім винний або не виконує

конкретно покладений на нього обов'язок, або виконує його не повністю, не належним чином, і його поведінка оцінюється як бездіяльність щодо цього обов'язку. Прикладами адміністративного проступку, що триває, можна назвати проживання без паспорта (ст. 197 Кодексу України про адміністративні правопорушення), невиконання правил військового обліку (ст. 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення), самовільне підключення телефонного апарату до діючого телефону (ст. 148-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Предмет адміністративного права

сукупність правових відносин, що складаються у сфері публічного (державного і громадського) управління.

Представницький орган місцевого самоврядування

виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення.

Приватний інтерес

будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Приватна особа в системі суб'єктів адміністративного права

фізична або юридична особа, що діє від себе особисто, неофіційно та не має будь-яких владних повноважень.

Види приватних осіб в системі суб'єктів адміністративного права:

1) фізичні особи:

а) громадяни України;

б) іноземці;

в) особи без громадянства;

г) фізичні особи – підприємці;

2) юридичні особи приватної форми власності (підприємства, установи, господарські товариства);

3) громадські об'єднання;

4) професійні спілки;

5) політичні партії;

6) органи самоорганізації населення;

7) релігійні організації.

Принцип адміністративного права

найбільш загальні й стабільні вимоги, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави.

Принципи адміністративного процесу

вихідні, керівні ідеї і закономірності здійснення цього виду унормованої діяльності.

До принципів адміністративного процесу належать:

- а) законність;
- б) охорона інтересів держави і особи;
- в) публічність (офіційність);
- г) самостійність і незалежність у прийнятті рішень;
- д) об'єктивна (матеріальна) істина;
- е) гласність;
- є) рівність учасників адміністративного процесу перед законом;
- ж) швидкість та економічність;
- з) провадження процесу національною мовою;
- й) відповідальність посадових осіб.

Принципи адміністративного судочинства

основні засади організації діяльності адміністративного суду, які відбивають її специфіку і зміст; основні положення з питань здійснення правосуддя в адміністративних справах, закріплені в нормах адміністративно-процесуального права.

Принципи державної служби

- а) верховенство права - забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України, що визначають зміст та спрямованість діяльності державного службовця під час виконання завдань і функцій держави;
- б) законність - обов'язок державного службовця діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;
- в) професіоналізм - компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону;
- г) патріотизм - відданість та вірне служіння Українському народові;

д) добросовісність - спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень;

е) ефективність - раціональне і результативне використання ресурсів для досягнення цілей державної політики;

є) забезпечення рівного доступу до державної служби - заборона всіх форм та проявів дискримінації, відсутність необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження;

ж) політична неупередженість - недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків;

з) прозорість - відкритість інформації про діяльність державного службовця, крім випадків, визначених Конституцією та законами України;

й) стабільність - призначення державних службовців безстроково, крім випадків, визначених законом, незалежність персонального складу державної служби від змін політичного керівництва держави та державних органів.

Принципи державного управління

його позитивні закономірності, пізнані наукою і практикою, закріплені у правових нормах, або узагальнення чинних у державі юридичних правил:

а) соціально-політичні — демократизм, участь населення в управлінській діяльності держави (народність); рівноправність осіб різних національностей; рівність усіх перед законом; законність; гласність і врахування громадської думки; об'єктивність;

б) організаційні принципи побудови апарату державного управління – галузевий, функціональний, територіальний;

в) організаційні принципи функціонування (діяльності) апарату державного управління — нормативність діяльності, єдиноначальність, колегіальність, поділ управлінської праці;

Принцип верховенства права	відповідальність за прийняті рішення, оперативна самостійність.
Принципи надання адміністративних послуг	полягає в тому, що суб'єкти публічної адміністрації визнають право як найвищу цінність, що забезпечує права і свободи приватних осіб та публічний інтерес суспільства. основоположні засади, на яких ґрунтується процес діяльності органів державної та місцевої влади щодо надання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам.
Принципи належного врядування в країнах- учасницях ЄС	визнані європейською спільнотою засади, які формально сформовані, реально виконуються на всіх рівнях публічного адміністрування та дієво захищені від порушень громадським контролем, виконавчим контролем системи органів юстиції, судовою владою та парламентським контролем.
Приписи	покладення прямого юридичного зобов'язання чинити ті чи інші дії за умов, передбачених нормою.
Припис прокурора	письмовий припис щодо усунення порушень закону вноситься прокурором, його заступником органом чи посадовій особі, які допустили порушення, або вищестоящому у порядку підпорядкованості органом чи посадовій особі, які правомочні усунути порушення. Письмовий припис вноситься у випадках, якщо порушення закону має очевидний характер і може завдати істотної шкоди інтересам держави, підприємства, установи, організації, а також громадянам, якщо негайно не усунути ці порушення. Припис підлягає негайному виконанню, про що й повідомляється прокурор.
Проведення в справах про адміністративні правопорушення	визначається як низка послідовних дій уповноважених органів (посадових осіб), а в деяких випадках інших суб'єктів, які згідно з нормами адміністративного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності й забезпечення виконання винесеної постанови.
Прокуратура України	становить єдину систему, яка здійснює функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.
	Систему прокуратури України становлять:
	а) Офіс Генерального прокурора; б) обласні прокуратури; в) окружні прокуратури;

Пропозиція (зауваження)	г) Спеціалізована антикорупційна прокуратура. звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.
Протест прокурора	протест на акт, що суперечить закону, вноситься прокурором, його заступником до органу, який його видав, або до вищестоящего органу.
Протокол про адміністративне правопорушення	складається уповноваженою на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності. Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається у двох екземплярах, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.
Професійна компетентність	здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку.
Професійне навчання	набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації державного службовця для його професійної діяльності.
Професійна спілка (профспілка)	добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).
Процедури за заявою особи	установлений чинним законодавством порядок діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що полягає в розгляді заяви особи та наданні компетентної відповіді впродовж визначеного терміну.
Процедура надання адміністративної послуги	установлений законодавством порядок надання адміністративної послуги з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів звернення.
Процедури щодо притягнення до адміністративної відповідальності	установлений чинним законодавством порядок втручальної діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що полягає в точному неухильному дотриманні порядку розгляду справ щодо

Пряме підпорядкування	притягнення до відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення. відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням.
Публічне адміністрування (як форма реалізації публічної влади)	адміністративна діяльність публічної адміністрації, яка є зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади та здійснюється виключно з метою задоволення публічного інтересу й негативно відмежовується від законодавчої судової та політичної діяльності.
Публічна влада (призначення)	здатність публічних суб'єктів впливати на суспільні відносини між людьми з приводу організації їхньої сумісної діяльності на основі реалізації публічного інтересу.
Публічна інформація	відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, установлених законом.
Публічні інтереси	важливі для значної кількості фізичних і юридичних осіб цінності (потреби), які відповідно до законодавчо встановленої компетенції забезпечуються суб'єктами публічної адміністрації.
Публічні послуги	послуги, які надаються органами державної та місцевої влади або іншими суб'єктами (підприємствами, установами, організаціями) за рахунок публічних коштів і під відповідальність публічної влади.
Публічно-правовий спір	спір, у якому: - хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; - хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує

або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг;

- хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень.

Публічна служба

діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Р

Реалізація норм права

практичне використання правил поведінки, що містяться в них, з метою регулювання управлінських відносин, тобто втілення у життя волевиявлення, що вони містять.

Найчастіше виділяють чотири способи:

а) **виконання** — це активна поведінка суб'єкта адміністративних правовідносин щодо виконання юридичних обов'язків.

б) **використання** — це активна поведінка суб'єкта адміністративних правовідносин щодо здійснення наданих йому юридичних прав (можливостей).

в) **додержання** — це пасивна поведінка суб'єкта адміністративних правовідносин, який не допускає порушень адміністративно-правових заборон.

г) **застосування** — це діяльність державних виконавчо-розпорядчих органів з вирішення управлінських справ і видання індивідуальних юридичних актів, що ґрунтуються на вимогах матеріальних або процесуальних норм.

Речові докази

предмети матеріального світу, на яких є сліди правопорушення (вм'ятини на автомобілі, зіпсований паспорт) або які своєю формою, змістом свідчать про правопорушення (наркотичні речовини, зброя, нестандартна продукція, відеофільми тощо).

Реєстр адміністративних послуг

єдина інформаційна комп'ютерна база даних про адміністративні послуги, що надаються відповідно до закону суб'єктами надання адміністративних послуг.

Реєстраційна процедура

установлений чинним законодавством порядок діяльності суб'єктів публічного адміністрування, у

	ході якої здійснюється документальне підтвердження правового статусу суб'єкта або наділення новими правовими ознаками об'єкта.
Рівнозначна посада	посада державної служби, що належить до однієї групи оплати праці з урахуванням юрисдикції державного органу.
Розпорядження	акти державного управління, які в залежності від юридичних наслідків поділяються на урядові розпорядження та адміністративні розпорядження.
Розумний строк	найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного (без невинуватених зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів у публічних правових відносинах.

С

Самовпевненість	характеризується законодавцем як передбачення можливості настання шкідливих наслідків свого діяння і легковажний розрахунок на їх запобігання.
Санкція	вказує на зміст реагування держави у разі порушення тих чи інших правил, передбачених нормою.
Свідок	особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по відповідній справі.
Система адміністративного права	внутрішня побудова галузі, яка відображає послідовне розміщення елементів – інститутів і норм, що утворюють її, їх єдність і структурний взаємозв'язок. Вона складається із трьох частин: загальної, особливої та спеціальної (спеціальне адміністративне право – це публічне адміністрування у сферах суспільного життя).
Система центральних органів виконавчої влади	міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади, які є складовою системи органів виконавчої влади, вищим органом якої є Кабінет Міністрів України, забезпечують формування та реалізують державну політику в одній чи декількох сферах. Їх повноваження поширюються на всю територію держави.
Скарга	звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб. Забороняється направляти скарги громадян для

Склад адміністративного правопорушення	розгляду тим органам або посадовим особам, дії чи рішення яких оскаржуються. встановлена адміністративним законодавством сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, за наявності яких діяння вважається адміністративним правопорушенням.
Службовець	<p>Склади адміністративних правопорушень поділяються залежно від:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) ступеня суспільної небезпеки – на основні і кваліфіковані; б) характеру шкоди – на матеріальні і формальні; в) суб'єкта проступку – на особисті і службові (посадові); г) структури – на однозначні й альтернативні; д) особливості конструкції – на описові і бланкетні (відсильні). <p>учасник специфічного правовідношення, оскільки вступає, з одного боку, у трудові правовідносини, пов'язані з особистим професійним становищем, трудовими правами та обов'язками, із самим процесом праці, а з іншого боку – у адміністративно-правові, пов'язані з виконанням вимог служби, управлінських функцій (владовідношення).</p>
Службова дисципліна	неухильне додержання Присяги державного службовця, сумлінне виконання службових обов'язків та правил внутрішнього службового розпорядку.
Соціально-економічні права	становлять основу правового становища громадян та стосуються основи їхньої життєдіяльності – право на працю, матеріальне забезпечення, право на освіту, на охорону здоров'я.
Соціальне управління	<p>управління, здійснюване у людському суспільстві, людьми стосовно людей. Соціальне управління поділяється на:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) управління, здійснюване з метою реалізації публічних (загальних) інтересів, чи публічне управління; б) управління, здійснюване з метою реалізації корпоративних інтересів, чи корпоративне управління; в) управління, здійснюване з метою реалізації приватних інтересів, чи приватне управління.
Спеціальні органи виконавчої влади	до них належать органи, які не віднесені законодавством ні до вищих, ні до центральних, ні

<p><i>Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції</i></p> <p><i>Способи відшкодування шкоди приватним особам, завданої суб'єктами публічної адміністрації</i></p> <p><i>Спрощене провадження</i></p>	<p>до місцевих, проте наділені статусом органу виконавчої влади.</p> <p>До спеціальних доцільно віднести Раду міністрів Автономної Республіки Крим і поліцію.</p> <p>органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.</p> <p>виплата коштів потерпілій особі за рахунок державного або місцевого бюджетів добровільно (за ініціативою винного суб'єкта публічної адміністрації) або через виконавче провадження відповідним розпорядником бюджетних коштів.</p>
<p><i>Стадії адміністративної процедури</i></p> <p><i>Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення</i></p>	<p>застосовується щодо невеликої кількості правопорушень; таке провадження характеризується мінімумом процесуальних дій та їх оперативністю.</p> <p>Протокол правопорушення не складається, посадова особа, що виявила правопорушення, приймає і виконує рішення про накладення стягнення (штрафу або попередження) на місці вчинення правопорушення.</p> <p>Спрощена процедура не застосовуються при провадженні у справах про порушення митних правил.</p> <p>послідовно взаємозамінні операції, що логічно пов'язані між собою та спрямовані на забезпечення здійснення адміністративної процедури.</p> <p>а) порушення справи про адміністративне правопорушення;</p> <p>б) розгляд справи про адміністративне правопорушення й винесення по справі постанови;</p> <p>в) оскарження (або опротестування) постанови по справі про адміністративне правопорушення (виникає в тих випадках, коли особа, яку притягають до адміністративної відповідальності, або потерпілий не згодні з винесеною відносно них постановою. Постанову по справі може опротестувати прокурор);</p> <p>г) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.</p>
<p><i>Статуту</i></p>	<p>нормативні акти, що визначають форми і методи діяльності установ, службових осіб у будь-якій галузі або визначають організацію, права, обов'язки об'єднань громадян (статут політичної партії), приватних структур.</p>

Строки накладення адміністративного стягнення

адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді).

Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню

якщо особа, піддана адміністративному стягненню, протягом року з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення, то ця особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню.

Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення

15 діб — загальний;

1 доба — незаконне придбання наркотичних речовин без мети збуту; незаконні операції з валютою; дрібне хуліганство;

3 доби — торгівля з рук у невстановлених місцях; незаконний продаж товарів; порушення порядку проведення мітингів;

5 діб — порушення режиму радіаційної безпеки; дрібне розкрадання;

7 діб — порушення, пов'язані з використанням газу.

Структура адміністративно-правової норми

її внутрішня будова, визначений порядок взаємозв'язку, взаємозумовленості та взаємозалежності складових частин норми.

Складові елементи адміністративно-правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція, заохочення.

Стягнення, що накладаються в адміністративному порядку на юридичних осіб

належать до нових заходів адміністративного примусу, як правило, такі стягнення передбачаються нормами законів. Наприклад, ст. 28 Закону України «Про об'єднання громадян» передбачає, якщо об'єднання громадян допускає порушення законодавства, то до нього можуть бути застосовані такі стягнення: попередження; штраф; тимчасова заборона (призупинення) окремих видів діяльності; тимчасова заборона (призупинення) діяльності об'єднання в цілому; примусовий розпуск (ліквідація).

Суб'єкт адміністративного права

носій (власник) прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатний надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати.

Суб'єкт адміністративних правовідносин

фактичний учасник правових зв'язків у сфері управління, тобто він обов'язково в них бере участь (державні органи управління, їх посадові особи, недержавні господарські й соціально-культурні об'єднання, підприємства, установи та громадські організації (об'єднання) різних рівнів та фізичні особи (громадяни, іноземці та особи без громадянства).

Суб'єкт адміністративного правопорушення

осудна особа, яка досягла певного віку і вчинила описаний у законі склад адміністративного проступку. Таким чином, суб'єктом адміністративного правопорушення є той, хто його вчинив.

Суб'єкти адміністративного процесу

а) громадяни;
 б) виконавчо-розпорядчі органи та структурні частини їх апарату;
 в) об'єднання громадян та їх органи, а також органи самоорганізації населення, що мають адміністративно-процесуальну правосуб'єктність;
 г) державні службовці та посадові особи, що наділені адміністративно-процесуальними правами та обов'язками;
 д) інші державні органи та їх посадові особи.

Суб'єкт владних повноважень

орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень, або надання адміністративних послуг.

Суб'єкт надання адміністративної послуги

орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені надавати адміністративні послуги.

Суб'єкт призначення

державний орган або посадова особа, яким відповідно до законодавства надано повноваження від імені держави призначати на відповідну посаду державної служби в державному органі та звільняти з такої посади.

Суб'єкт публічної адміністрації

суб'єкт владних повноважень, який здійснює публічне адміністрування: надає адміністративні послуги чи виконує виконавчо-розпорядчу адміністративну діяльність.

Склад суб'єктів публічної адміністрації:

а) органи виконавчої влади;
 б) суб'єкти місцевого самоврядування;

в) суб'єкти делегованих повноважень: громадські об'єднання; інші суб'єкти під час здійснення делегованих законодавством виконавчих функцій.

Структура суб'єктів публічної адміністрації:

а) органи виконавчої влади;

б) суб'єкти місцевого самоврядування;

в) суб'єкти делегованих повноважень.

Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення

а) адміністративні комісії при виконавчих комітетах міських, селищних, сільських рад;

б) виконавчі комітети міських, селищних, сільських рад;

в) районні (міські) суди (судді);

г) органи внутрішніх справ, органи державних інспекцій та інші органи (посадові особи), уповноважені на те Кодексом України про адміністративні правопорушення.

*Суб'єктивні адміністративно-правові обов'язки
Суб'єктивні права у сфері державного управління*

покладена державою і закріплена в адміністративно-правових нормах міра належної поведінки у правовідносинах.

надана і гарантована державою, а також закріплена в адміністративно-правових нормах міра можливої (дозволеної) поведінки у правовідносинах, яка забезпечена кореспондуючим обов'язком іншого учасника правовідносин.

Суб'єктивні публічні права приватної особи

надана й гарантована державою, а також закріплена в адміністративно-правових нормах міра можливої (дозволеної) поведінки особи (суб'єкта), що забезпечена кореспондованим зобов'язанням іншого суб'єкта у правовідносинах публічного управління.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення

сукупність ознак, які характеризують суб'єктивне (психічне) ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння та його негативних наслідків, а саме вина, мотив і мета правопорушення.

Судові акти

акти, які у відповідності із завданнями суду, як правило, видаються у зв'язку з порушенням правової норми лише у випадках, чітко визначених законом.

Судові акти приймаються у особливому, встановленому законом, процесуальному порядку. Процедура їх прийняття, форма, порядок набуття чинності та інше суворо регламентовані законом.

Судовий збір у провадженні по справі про адміністративне правопорушення

збір, який сплачується особою, на яку накладено таке стягнення, у разі винесення судом (суддею) постанови про накладення адміністративного стягнення.

Судове рішення

акт правосуддя, що ухвалений згідно з нормами матеріального та процесуального права і згідно з конституційними засадами та принципами адміністративного судочинства є обов'язковим до виконання на всій території України.

Суспільно корисні роботи**корисні**

полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких та перелік об'єктів, на яких порушники повинні виконувати ці роботи, визначає відповідний орган місцевого самоврядування.

Суспільно корисні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від ста двадцяти до трьохсот шістдесяти годин і виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми - не більше двох годин на день.

Суспільно корисні роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами I або II групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Т**Технологічна картка адміністративної послуги**

документ, у якому детально описується процедура надання конкретної адміністративної послуги від моменту отримання суб'єктом надання адміністративних послуг заяви щодо адміністративної послуги до видання результату суб'єктові звернення.

У**Умисел**

Проступок визнається умисним, якщо особа, яка його вчинила:

а) усвідомлювала протиправний характер свого діяння; передбачала його шкідливі наслідки; бажала настання цих наслідків.

б) усвідомлювала протиправний характер свого діяння; передбачала його шкідливі наслідки; свідомо допускала настання цих наслідків.

Управління

діяльність суб'єкта, що виявляється у цілеспрямованому, організуючому впливі на об'єкт управління, здійснюваному з метою приведення його у бажаний для суб'єкта стан.

Управлінські рішення

програми і директиви, плани та прогнози, акти планування і рішення трудових колективів, наукові рекомендації та методичні вказівки, технічні норми, умови, нормативи, правила, настанови тощо.

Управлінська система	сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, які становлять єдине ціле і розвиваються відповідно до заданої мети, що є загальною для всіх цих елементів.
	Складові управлінської системи:
	а) суб'єкт управління , тобто джерело управлінського впливу, той, хто управляє, виконує функції керівництва і впливає на об'єкт з метою переведення його у новий стан;
	б) об'єкт управління , тобто те, на що спрямовано управлінський вплив суб'єкта, що функціонує під цим впливом;
	в) управлінський вплив , тобто комплекс цілеспрямованих і організуючих команд, заходів, прийомів, методів, за допомогою яких здійснюється вплив на об'єкт і досягаються реальні зміни у ньому;
	г) зворотні зв'язки , тобто інформація для суб'єкта щодо результативності управлінського впливу та змін в об'єкті.
Урядові розпорядження	можуть видаватися як одноособово (Президентом, Прем'єр-міністром), так і Кабінетом Міністрів України.
Установа	орган державної влади, місцевого самоврядування, організації, підприємства, тощо що виконує певні функції в галузі державного, адміністративного, партійного, громадського, комерційного, тощо управління, контролю, нагляду, тощо або будинок, приміщення, де знаходяться дані структури.
Установчі провадження	специфічна діяльність уповноважених суб'єктів з реалізації норм матеріального адміністративного права щодо створення, реорганізації, ліквідації організаційних структур і комплектуванню їх персоналом.
Ухвалення управлінських рішень	процес трансформації вимог різноманітних груп та громадян у прийнятні для суспільства засоби та методи регулювання соціальних відносин.
Учасник адміністративної процедури	особа, яка має певні права та обов'язки, сформульовані в нормах адміністративного права й бере участь у розгляді конкретної адміністративної справи з метою реалізації власних інтересів.
	Ф
Фактична дія інструмент публічного адміністрування	як різновид активної адміністративної діяльності публічної адміністрації, що має свідомо-вольовий характер із метою отримання фактичного результату для приватних осіб під час надання адміністративних

Форми державного управління це будь-яке зовнішнє вираження конкретних управлінських дій, які здійснюються органами державної влади (виконавчої влади) для реалізації поставлених перед ними завдань та втілення в життя державної політики.

До правових належать форми, використання яких спричиняє виникнення юридичного ефекту. Це, зокрема, видання юридичних актів, застосування примусових заходів. Такі форми виступають як юридичні факти і можуть формувати адміністративно-правові відносини.

До неправових належать форми, які безпосередньо юридичного значення не мають і не спричиняють виникнення адміністративно-правових відносин. Такі форми або передують правовим (проведення ревізії, за результатами якої видається юридичний акт), або настають за ними (нарада з приводу реалізації юридичного акта).

Ц

Центр надання адміністративних послуг постійний чинний робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг.

Центральні органи виконавчої влади належать ті, що керують відповідними галузями або здійснюють функціональне (міжгалузеве) управління. Це міністерства; державні комітети (державні служби); центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Ціль адміністративних правопорушеннях в уявний образ результату, до якого прагне винний, його уявлення про ті бажані наслідки, що мають настати в результаті здійснення проступку.

Ш

Штраф грошове стягнення, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України.

Штраф за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, може бути накладено на

	громадянина після використання ним балів, передбачених статтею 27 ¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення.
Штрафні бали	стягнення, що накладається на громадян за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, установлені Кодексом України про адміністративні правопорушення. Кожному громадянину, який має право керування транспортним засобом, щороку з початку року (з дня отримання права керування транспортним засобом) і до кінця року нараховується 150 балів.
	Ю
Юридичні акти «м'якого права»	інституційні, рекомендаційні норми, які містяться у відповідних джерелах – документах міжнародних міжурядових організацій.
Юридична норма	правило поведінки, встановлене державою і обов'язкове для всіх суб'єктів права, яким воно адресоване.
Юридичний склад адміністративного проступку фізичної особи	сукупність ознак єдності його об'єктивних і суб'єктивних характеристик, які потрібні для визначення цього діяння правопорушенням (об'єкт проступку; об'єктивна сторона; суб'єкт проступку; суб'єктивна сторона).
Юридичний факт	життєва обставина, з якою норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення правовідносин.

Список використаних джерел

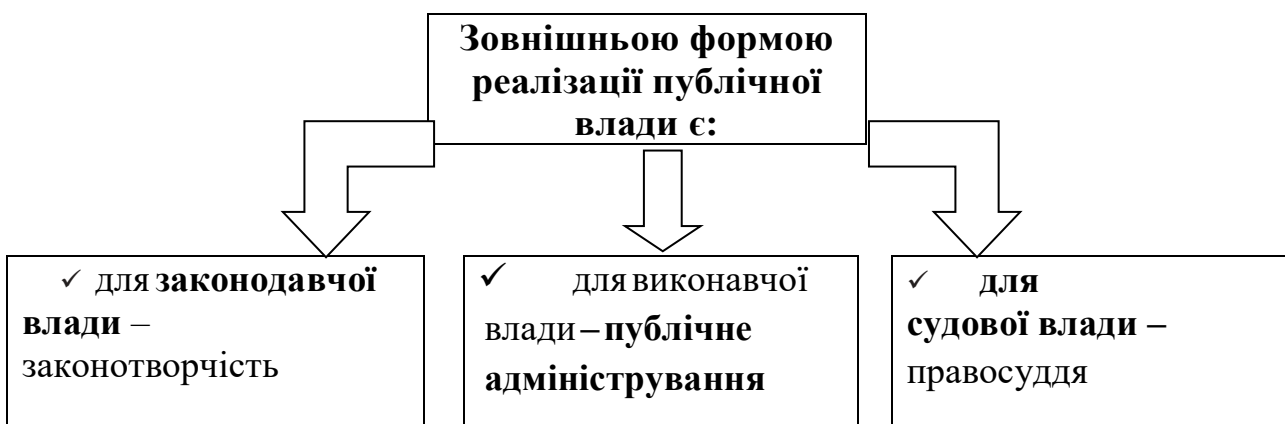
Кодекс України про адміністративні правопорушення	від 07.12.1984 № 8073-X
Кодекс адміністративного судочинства України	від 06.07.2005 № 2747-IV
Закон України «Про громадянство України»	від 18.01.2001 № 2235-III
Закон України «Про громадські об'єднання»	від 22.03.2012 №4572-VI
Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»	від 08.07.2011 № 3671-VI
Закон України «Про державну службу»	від 10.12.2015 № 889-VIII
Закон України «Про запобігання корупції»	від 14.10.2014 № 1700-VII
Закон України «Про звернення громадян»	від 02.10.1996 № 393/96-ВР

- Закон України «Про Кабінет Міністрів України»* від 27.02.2014 № 794-VII
- Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»* від 17.03.2011 № 3166-VI
- Закон України «Про місцеві державні адміністрації»* від 09.04.1999 № 586-XIV
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»* від 21.05.1997 № 280/97-ВР
- Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»* від 07.06.2001 № 2493-III
- Закон України «Про судоустрій і статус суддів»* від 02.06.2016 № 1402-VIII
- Закон України «Про прокуратуру»* від 14.10.2014 № 1697-VII
- Закон України «Про Національну поліцію»* від 02.07.2015 № 580-VIII
- Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»* від 14.10.2014 № 1698-VII
- Указ Президента України «Про Положення про Офіс Президента України»* від 25.06.2019 № 436/2019
- Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Адміністративне право України : підручник.* Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
- Словник термінів з адміністративного права України* URL: <http://mego.info/>

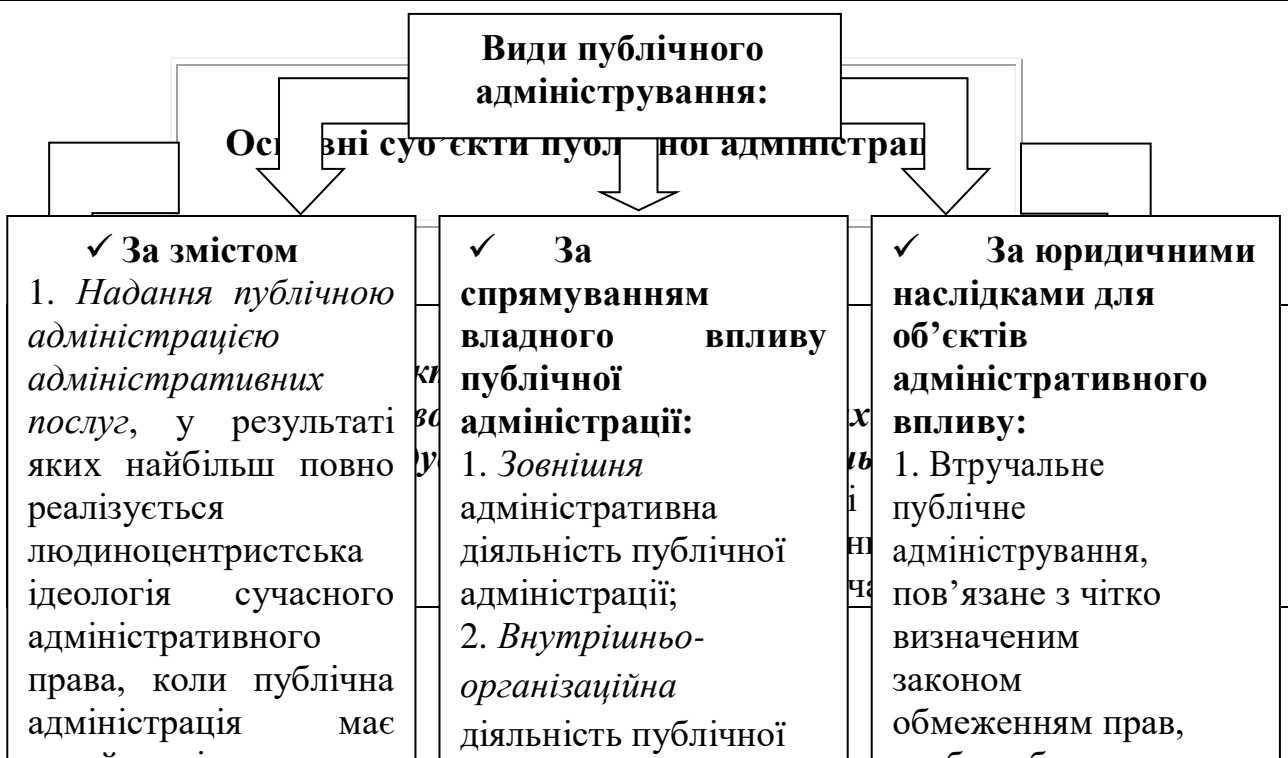
РОЗДІЛ I
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
Тема 1.1. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади.

Публічна влада – це здатність публічних суб'єктів впливати на суспільні відносини між людьми з приводу організації їхньої сумісної діяльності на основі реалізації публічного інтересу.

Публічні суб'єкти – це суб'єкти державної влади і місцевого самоврядування та недержавних суб'єктів делегованих владних повноважень під час здійснення виконавчих функцій.

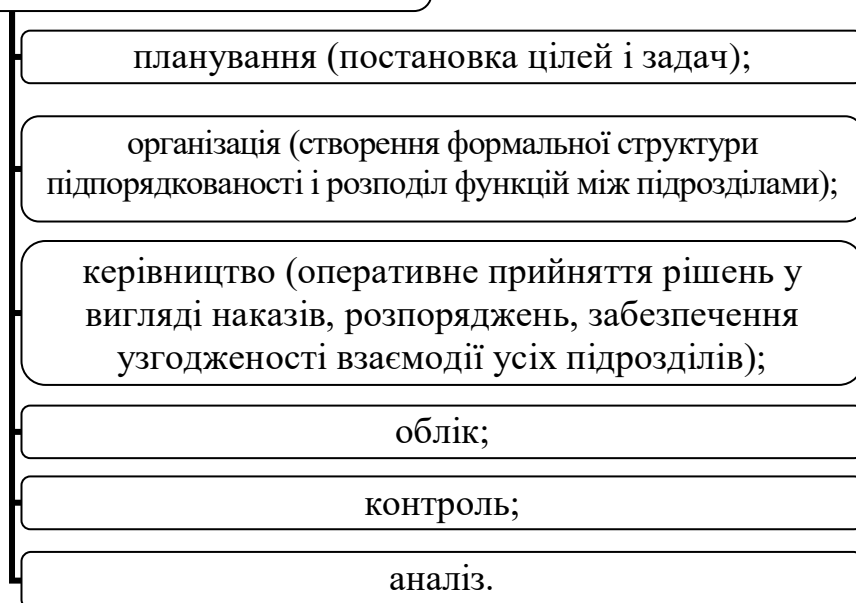

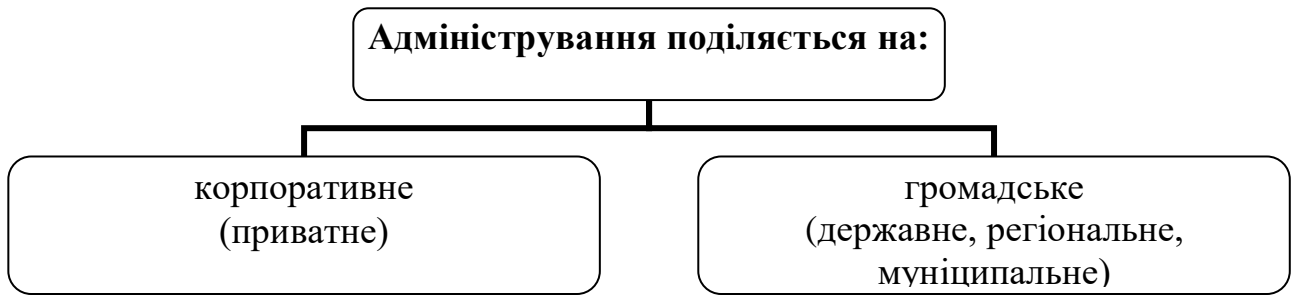
Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади – це адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка є зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади, що здійснюється з метою задоволення публічного інтересу й негативно відмежовується від законодавчої судової та політичної діяльності.

		здійснення делегованих законодавством виконавчих функцій.	<i>об'єднання,</i>
--	--	---	--------------------

Адміністрування, як функція управління, відповідно до класичної теорії управління

Суб'єкти публічного адміністрування у своїй діяльності керуються наступними принципами:

Верховенство права (тобто діяльність повинна здійснюватися тільки відповідно до законів та адміністративних актів);

Об'єктивність (неупередженість виконання рішень);

Пропорційність (масштаб адміністративного рішення і засоби здійснення повинні відповідати цілям адміністрування);

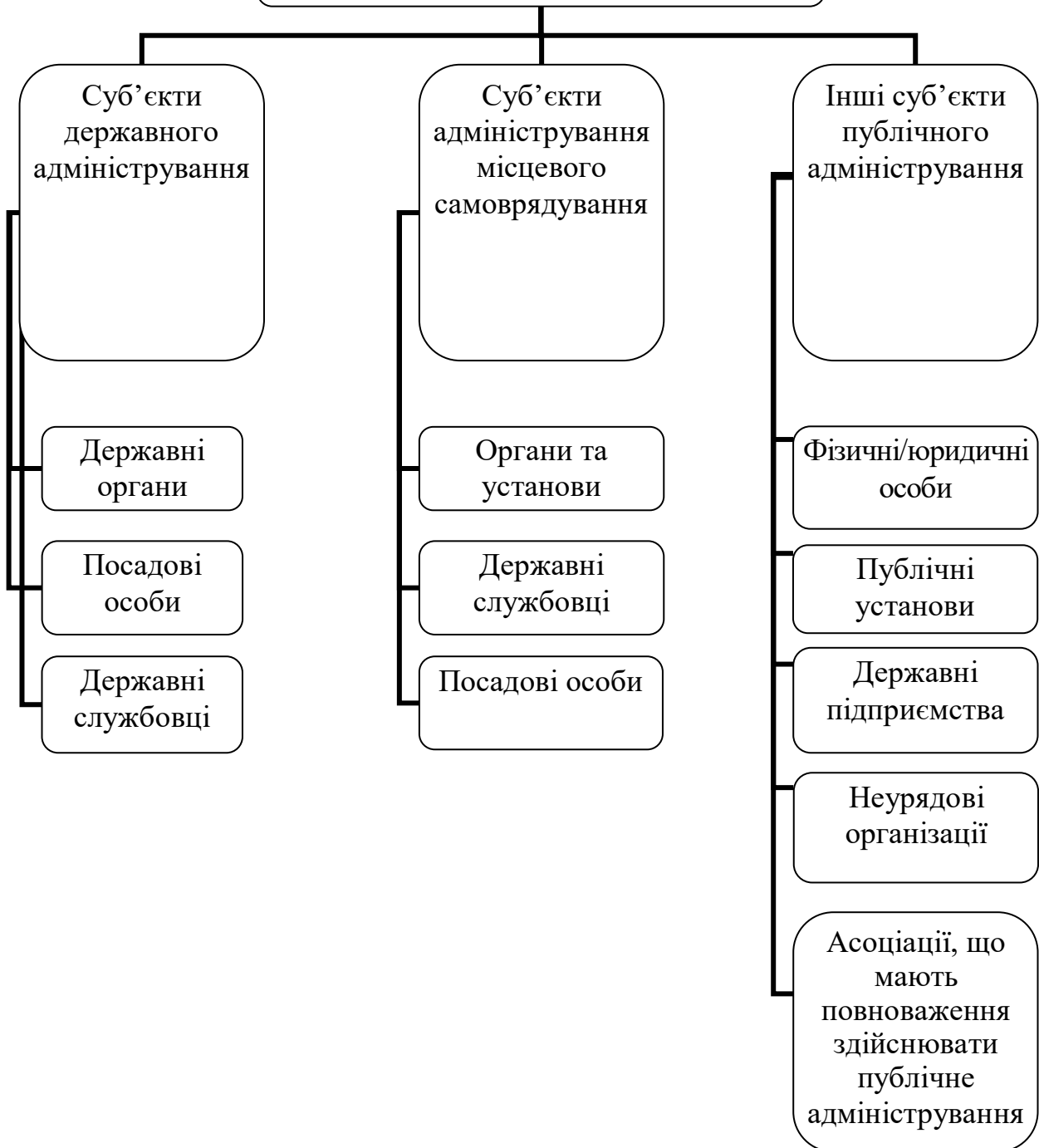
Незловживання владою (тобто діяльність суб'єктів публічного адміністрування здійснюється тільки у межах, правилах та процедурах, що дозволені та чітко прописані у діючому законодавстві);

Службова співпраця (при підготовці адміністративних рішень надання допомоги різним відомствам);

Ефективність (економне використання ресурсів при прийнятті рішень щодо адміністрування, тобто з мінімальними витратами);

Субсидіарність (рішення суб'єктів публічного адміністрування повинні здійснюватися на тих рівнях, де їх виконання є найбільш ефективним);

"Єдиного вікна" (підготовка інформації за замовленням громадян, прийом скарг, пропозицій та відповіді на них передбачається на одному робочому місці, задля уникнення незручностей, пов'язаних із бюрократизацією процесу вирішення питань).

Суб'єкти публічного адміністрування:

Ознаки, які характеризують

об'єднує народ, (населення країни) за територіальною ознакою, створює територіальну організацію підвладних об'єктів, політичну асоціацію інтегрованих відносин та інститутів;

здійснюється спеціальним апаратом, відокремленим від суспільства, для керівництва ним із застосуванням різних владних методів (заохочення, переконання і примусу):

володіє суверенітетом, який означає незалежність реалізації публічної влади від бажань чи небажань об'єктів влади;

верховенство, обов'язковість її рішень для іншої влади;

публічність, тобто всезагальність і безособовість, що є виразом всезагальної волі;

нормативне регулювання суспільних відносин, що виявлено в можливості публічної влади видавати загальнообов'язкові правила поведінки.

Завданнями виконавчої влади є:

реалізація та виконання законів на території всієї держави

реалізація та виконання законів на території всієї держави

державно-правове регулювання в різних сферах суспільного життя (соціально-культурній, адміністративно-політичній, фінансово-економічній)

сприяння задоволенню життєвих потреб населення, коли забезпечити їх за рахунок приватної ініціативи неможливо

Контрольні запитання:

1. Визначте співвідношення понять: «державне управління» та «публічне адміністрування».
2. Назвіть заходи вдосконалення публічного адміністрування як форми реалізації публічної влади в Україні.
3. Назвіть фактори, що перешкоджають подальшому реформуванню публічного адміністрування як форми реалізації публічної влади в Україні.
4. Вкажіть ознаки та розмежуйте поняття «публічний інтерес» від «приватного інтересу».
5. Сформулюйте визначення поняття «сучасне адміністративне право».
6. Обґрунтуйте основну мету адміністративно-правового регулювання.
7. Визначте коло суспільних відносин, що регулюються нормами адміністративного права.

Завдання:

Складіть таблицю співвідношення головних ознак адміністративного права і цивільного права України.

№	Ознаки	Адміністративне право	Цивільне право
1.	Предмет правового регулювання		
2.	Методи правового регулювання		
3.	Суб'єкти відповідних галузей права		
4.	Принципи відповідних галузей права		
5.	Джерела відповідних галузей права		
6.	Основні інститути відповідних галузей права		

Тема 1.2. Джерела адміністративного права.

Джерела адміністративного права – це засіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, який засвідчує їх державну загальнообов'язковість (засоби, форми вираження й закріплення публічної волі).

Нормативно-правові акти – Конституція, закони, кодекси, укази, постанови, розпорядження, рішення, накази, вказівки, інструкції та ін.

Конституція України – це джерело адміністративного права, її норми мають пряму дію, одночасно є основою побудови системи інших джерел адміністративного права щодо формування, розвитку та уточнення спеціальних принципів, функцій, форм і методів адміністративної діяльності й адміністративних процедур забезпечення публічних прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина публічною адміністрацією, державного та загалом публічного інтересу суспільства.

Міжнародні джерела адміністративного права:

- міжнародні договори;
- акти органів міжнародних організацій.

Міжнародні договори укладаються:

- ✓ Президентом України або за його дорученням – від імені України;
- ✓ Кабінетом Міністрів України або за його дорученням – від імені уряду України;
- ✓ міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами – від імені міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів.

Ратифікація – це процес, згідно з яким надається згода уповноваженим органом законодавчої влади на обов'язковість міжнародного документа, який з моменту затвердження набирає юридичну силу та становить частину національного законодавства.

До джерел адміністративного права відносять:

Національні джерела адміністративного права	Види міжнародно-правових актів	Неформальні джерела адміністративного права	Судові рішення (судові прецеденти)
Конституція України, інші закони України та підзаконні нормативно-правові акти	міжнародні договори; акти органів міжнародних організацій	норми природного права – загальні принципи права; звичаї та традиції; норми моралі	Конституційного Суду України та Верховного Суду України, Європейського Суду з прав людини, інших міжнародних судових установ

Значення джерел адміністративного права полягає в тому, що вони:

- є засобом зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм;
- засвідчують загальнообов'язковість норм адміністративного права;
- є засобами і формою вираження й закріплення публічної волі народу України через делегування її парламентаріям та суб'єктам публічної адміністрації.

Класифікація нормативно-правових актів як джерел національного адміністративного права:

Закон – це нормативно-правовий акт, що ухвалений Верховною Радою України, регулює найважливіші суспільні відносини, виражає волю й інтереси Українського народу, має найвищу юридичну силу щодо інших актів, є загальнообов'язковим для виконання.

Підзаконні нормативно-правові акти – це вторинні акти, які видаються суб'єктами публічної адміністрації на підставі певного Закону, відповідно до Закону і для його виконання, з метою забезпечення ефективного та своєчасного виконання виконавчих функцій.

за юридичною силою:

1. За ієрархічним статусом:

- ✓ Конституція України (Основний Закон);
- ✓ органічні закони, що конкретизують найважливіші положення Конституції України або впливають з її змісту (наприклад, Закон України «Про Кабінет Міністрів України»);
- ✓ звичайні закони, що конкретизують важливі питання суспільного життя (наприклад, Закон України «Про місцеві державні адміністрації»);
- ✓ надзвичайні закони, що ухвалюються з окремих питань, передбачених Конституцією та законами України в надзвичайних ситуаціях.

2. За спрямованістю норм адміністративного права:

- ✓ матеріальні (наприклад, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»);
- ✓ процесуальні (Кодекс адміністративного судочинства України).

При цьому особливістю нормативно-правових актів у галузі адміністративного права є те, що в багатьох законах України поєднуються як матеріальні, так і процесуальні адміністративно-правові норми (найбільш слухний приклад – КУпАП).

Поділ підзаконних нормативно-правових актів на види здійснюється за відповідними критеріями.

За суб'єктами видання:

- ✓ постанови Кабінету Міністрів України;
- ✓ укази Президента України;
- ✓ розпорядження голів обласних, районних державних адміністрацій нормативного характеру;
- ✓ рішення, нормативні місцевих рад; ухв
- ✓ рішення виконавчих комітетів місцевих рад;
- ✓ інструкції, накази (нормативно-правові) керівників міністерств,

За юридичною силою:

- ✓ загальні (наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2018 р. № 151 «Про затвердження Технічного регламенту безпечності іграшок»);
- ✓ відомчі (наприклад, Наказ Міністерства фінансів України від 29.09.2011 № 1217 «Про затвердження Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту»);
- ✓ місцеві (наприклад, Рішення Київської міської ради від 15 березня 2002 р. №313/1747 «Про

державних комітетів і відомств загального характеру;

✓ накази (нормативно-правові) керівників відділів і управлінь місцевих державних адміністрацій та виконавчих комітетів місцевих рад народних депутатів нормативного характеру;

✓ накази (нормативно-правові), інструкції адміністрацій підприємств, установ, організацій.

затвердження Порядку набуття права на землю юридичними особами та громадянами в м. Києві»);

✓ локальні.

У межах повноважень щодо формування структур виконавчої влади Президент України відповідно до п. 16 ст. 106 Конституції України утворює, реорганізовує та ліквідує за поданням Прем'єр-міністра України міністерства та інші центральні органи виконавчої влади.

Контрольні запитання:

1. Визначте значення джерел адміністративного права в правовій системі України.
2. Розкрийте зміст понять: «закон» та «підзаконний нормативно-правовий акт». Порівняйте їх правові ознаки.
3. Здійсніть класифікацію законів та підзаконних нормативно-правових актів як джерел адміністративного права.
4. Розкрийте зміст поняття «джерела європейського права» та обґрунтуйте їх значення для адміністративного права України.
5. Визначте відмінність між формалізованими та неформалізованими міжнародними джерелами права?
6. Назвіть офіційні видання публікацій джерел адміністративного права та визначте строки набрання ними чинності.
7. Поясніть причину збільшення кількості джерел адміністративного права України.

Завдання:

Складіть таблицю з двома прикладами джерел адміністративного права: закон, кодекс, указ, постанова, розпорядження, наказ, інструкція, правила.

№	Джерела адміністративного права		
1.	Закон	1.	2.
2.	Кодекс	1.	2.
3.	Указ	1.	2.
4.	Постанова	1.	2.
5.	Розпорядження	1.	2.
6.	Наказ	1.	2.
7.	Інструкція	1.	2.
8.	Правила	1.	2.

РОЗДІЛ II
СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
Тема 2.1. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування.

Суб'єкт публічної адміністрації – це суб'єкт владних повноважень, який здійснює публічне адміністрування: надає адміністративні послуги чи виконавчо-розпорядчу адміністративну діяльність.

Основні суб'єкти публічної адміністрації:

Органи виконавчої влади

Суб'єкти місцевого самоврядування

Суб'єкти делегованих повноважень:

- ✓ громадські об'єднання;
- ✓ інші суб'єкти під час здійснення делегованих законодавством виконавчих функцій.

**Ознаки суб'єктів публічного адміністрування,
зумовлені спільним функціональним видом
діяльності –
здійсненням публічного адміністрування:**

кожен із суб'єктів є відокремленою частиною єдиної функціональної системи суб'єктів публічного адміністрування

вони мають свій відповідний правовий статус, який визначається законами або підзаконними нормативними актами

усі суб'єкти публічного адміністрування реалізують не приватний, а публічний інтерес, незважаючи на те, що окремі з них можуть бути навіть суб'єктами приватного права

для здійснення публічного адміністрування суб'єкти наділені повноваженнями з прийняття публічних владних рішень

Загальні ознаки суб'єктів публічної адміністрації:

- за своєю юридичною природою суб'єкт публічної адміністрації є зобов'язальним перед приватними особами і має якнайповніше задовольняти права, свободи та законні інтереси приватних осіб, публічний інтерес суспільства загалом;
- їх адміністративна діяльність є обмеженою принципом «зв'язаності правом» – вони можуть діяти виключно у спосіб і порядок, передбачений Конституцією та законами України, що відповідає другому принципу правового регулювання – суб'єкту публічної адміністрації заборонено все крім того, що прямо дозволено законом;
- первинною компетенцією є адміністративні обов'язки, а похідною – адміністративні права;
- суб'єктам притаманна адміністративна правоздатність – здатність мати адміністративні обов'язки і права у сфері публічного адміністрування та адміністративна дієздатність – здатність виконувати адміністративні обов'язки та реалізувати з їх виконання свої адміністративні права у сфері публічного адміністрування.

Система державних органів – апарат держави, що представлений упорядкованою, організованою, цілісною системою органів законодавчої, виконавчої та судової влади, які наділені відповідними владними повноваженнями, а їх діяльність спрямована на реалізацію державної влади на всій території та в усіх сферах суспільства.

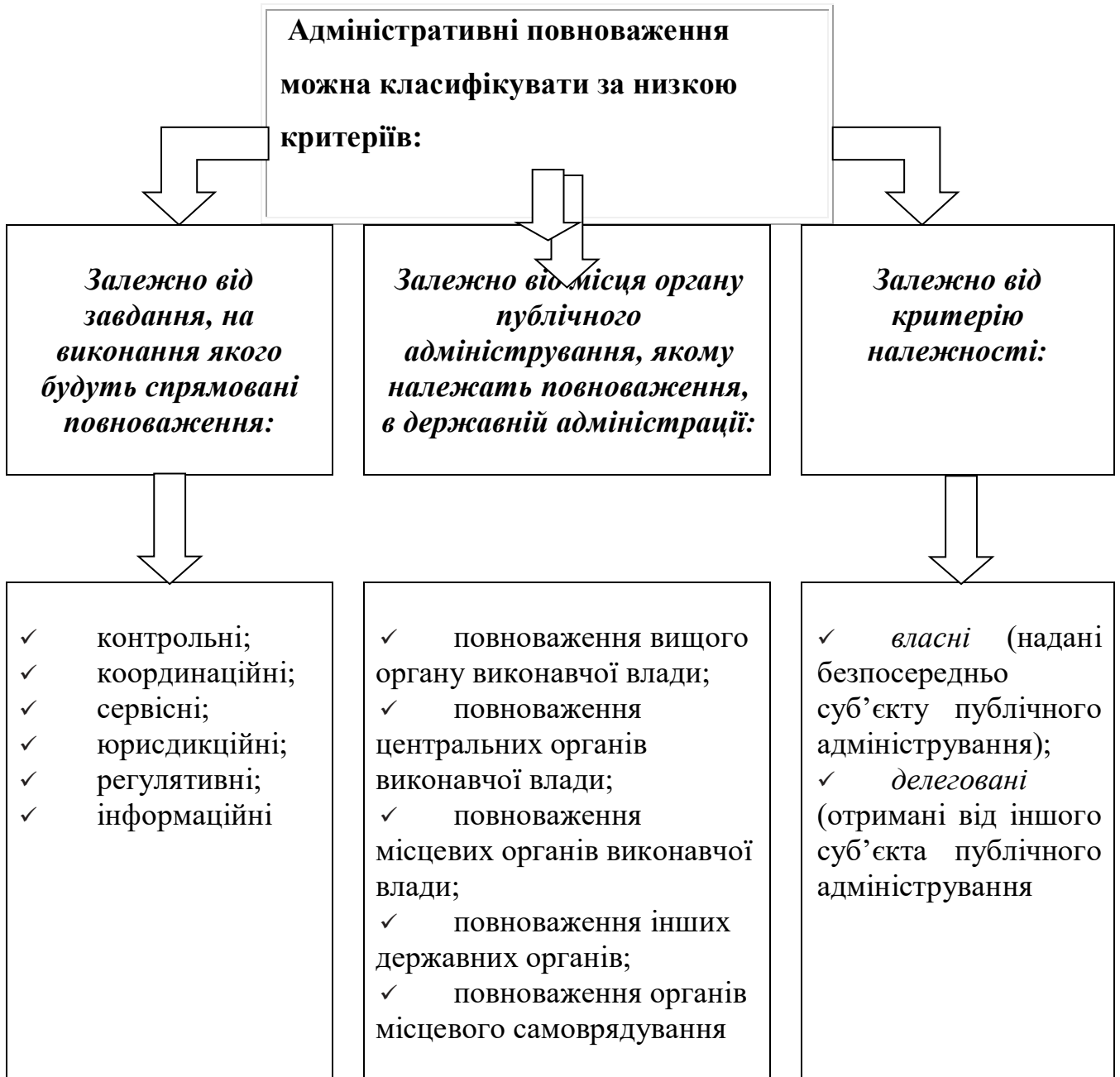
Суб'єкти публічної адміністрації функціонують переважно в органах виконавчої влади та місцевого самоврядуванням, однак вони присутні і в законодавчій, і у виконавчій гілці влади та в державних органах, які формально не входять у систему жодної з них.

Групи суб'єктів публічного адміністрування – органи державної влади, державні органи, які виконують виконавчі функції, але формально не належать до цієї структури; державні фонди та установи; органи влади автономного утворення (Автономної Республіки Крим); органи місцевого самоврядування; суб'єкти, яким делеговано окремі повноваження публічного адміністрування.

Адміністративні повноваження – це взаємопов'язані адміністративні обов'язки та права суб'єкта публічного адміністрування, надані йому законним чином і необхідні для досягнення поставлених перед ним завдань.

Адміністративні обов'язки суб'єкта публічної адміністрації – це сукупність їх зобов'язань перед приватними особами, державою й суспільством, що встановлені нормами адміністративного права, а інколи й інших галузей права.

Адміністративні права суб'єкта публічної адміністрації – це прописана адміністративним законодавством міра дозволеної поведінки щодо виконання поставлених обов'язків стосовно забезпечення прав, свобод і законних інтересів приватних осіб та публічного інтересу держави й суспільства загалом.

Повноваження Президента України у сфері публічного адміністрування:

Кадрові:

- вносить подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України, подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України;
- призначає на посади та звільняє з посад половину складу Ради Національного банку України;
- призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;
- вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;
- присвоює вищі військові звання та ін.

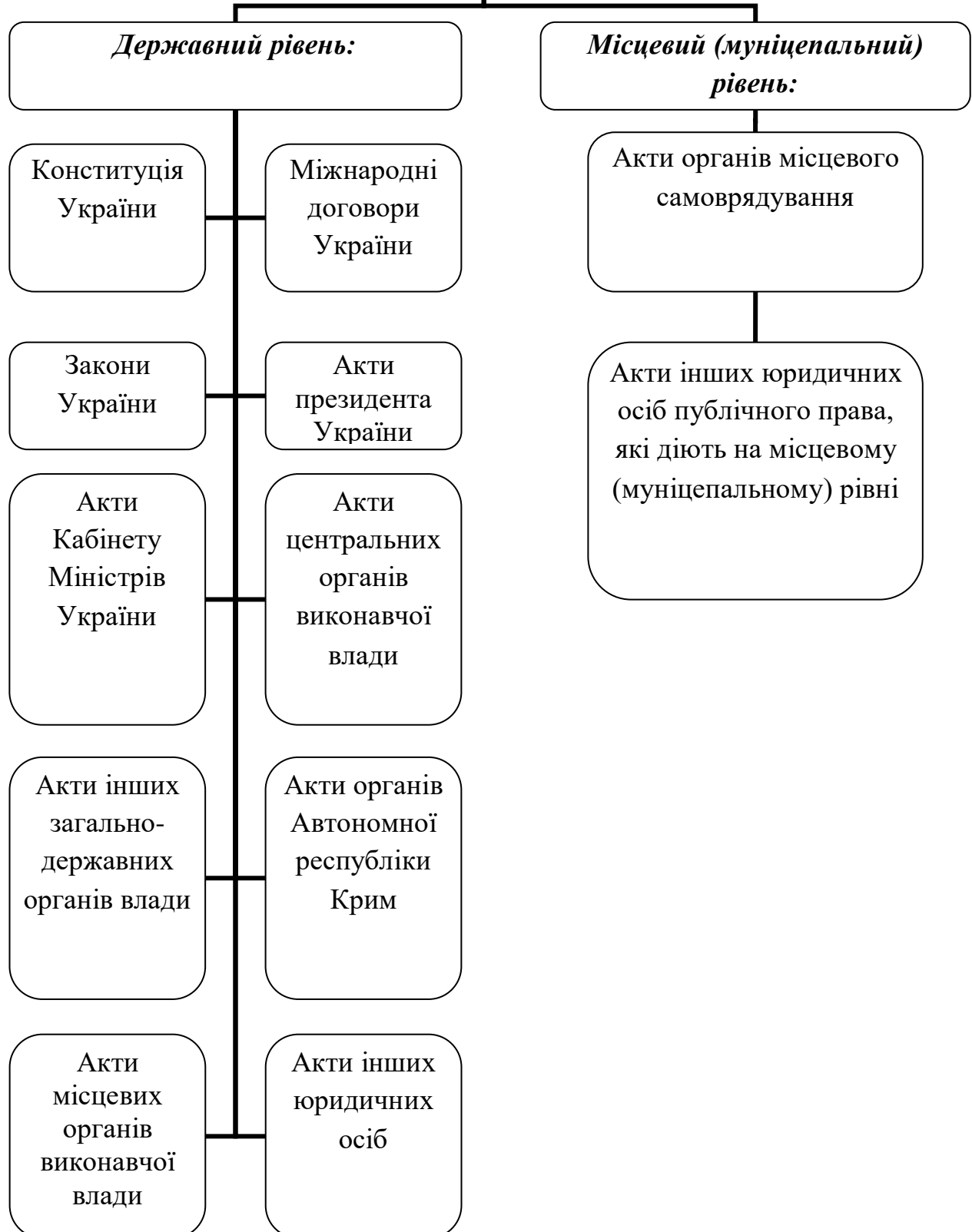
Забезпечувальні :

- створює консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;
- ухвалює рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує в разі потреби окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації з подальшим затвердженням цих рішень Верховною Радою України;
- ухвалює рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні

Контрольні:

- зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів їх невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;
- призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою

Джерела адміністративного права утворюють «ієрархічну піраміду», що має такий вигляд:

Ознаки органу виконавчої влади:

кожен орган виконавчої влади, діючи від імені та за дорученням держави, має певний правовий статус, є носієм відповідних державно-владних повноважень

створення, структура, порядок діяльності й компетенція органів виконавчої влади визначаються Конституцією та законами України, актами Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами

у межах цієї системи органи виконавчої влади наділяються необхідною оперативною самостійністю, що виражається в їх компетенції

реалізуючи свою компетенцію, вони мають повноваження ухвалювати підзаконні нормативні акти

кожен орган виконавчої влади має визначений для нього законодавством територіальний масштаб діяльності, який урахує особливості адміністративно-територіального устрою України

кожен орган виконавчої влади має офіційне найменування та повноваження використовувати різні атрибути з державною символікою

основним змістом діяльності органів виконавчої влади є надання адміністративних послуг і здійснення публічного управління

органи виконавчої влади створюють єдину систему

діяльність органів виконавчої влади має підзаконний, адміністративно-сервісний та виконавчо-розпорядчий характер, вони здійснюють свої функції на підставі та на виконання закону

під час здійснення захисту прав, свобод і законних інтересів приватних осіб, забезпечення публічного інтересу держави й суспільства загалом вони мають право діяти юридично-владно, застосовуючи різні правові засоби нормотворчого, виконавчого (розпорядчого) та юрисдикційного (правоохоронного) характеру

органи виконавчої влади мають власну внутрішню структуру, штат державних службовців, сформований за допомогою їх конкурсного добору або призначення на посаду для здійснення конкретної виконавчо-розпорядчої діяльності в юридично-владній формі

Кабінет Міністрів України забезпечує :

права і свободи людини та громадянина

державний суверенітет та економічну самостійність

розвиток і державну підтримку науково-технічного та інноваційного потенціалу держави

проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки й культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади відповідальні перед Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні йому

сприятливі умови для вільного й усебічного розвитку особистості

проведення зовнішньоекономічної діяльності та митної справи

рівні умови для розвитку всіх форм власності

Кабінет Міністрів України спрямовує і координує роботу міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які забезпечують проведення державної політики у відповідних сферах суспільного й державного життя, виконання Конституції та законів України, актів Президента України, додержання прав і свобод людини та громадянина

Кабінет Міністрів України спрямовує та координує діяльність місцевих державних адміністрацій щодо виконання Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади вищого рівня, здійснення на відповідній території інших наданих місцевим державним адміністраціям повноважень.

Систему центральних органів виконавчої влади складають міністерства, державні служби, державні агентства, державні інспекції, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Міністерство є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах, здійснення якої покладено на Кабінет Міністрів України.
Міністерство очолює міністр України, який є членом Кабінету Міністрів України

Основними завданнями міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах є:

визначення пріоритетних напрямків розвитку

інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики

Міністерство здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи на місцях. Міністерство в межах своїх повноважень видає накази, які підписує міністр України

Накази міністерства нормативно-правового змісту підлягають державній реєстрації. Територіальні органи міністерства діють на підставі положень, що затверджуються міністром

забезпечення нормативно-правового регулювання

Інші центральні органи виконавчої влади:

утворюються для виконання окремих функцій з реалізації державної політики. Це служби, агентства, інспекції, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через відповідних міністрів.

Основними завданнями інших центральних органів виконавчої влади є:

надання адміністративних послуг

здійснення державного нагляду (контролю)

управління об'єктами державної власності

внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують і координують їх діяльність

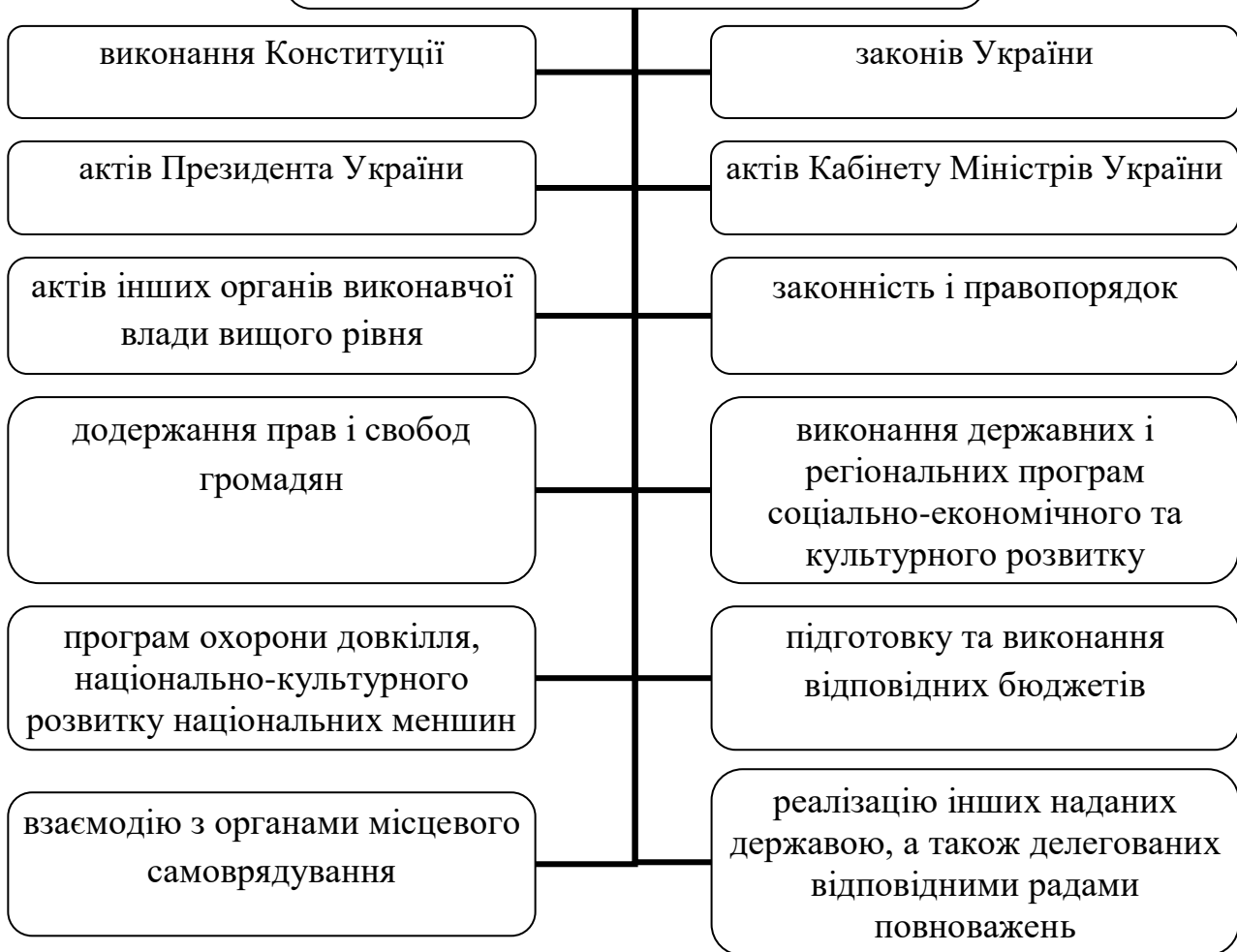

До центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом належать:

Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом має визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання та повноваження, щодо нього може встановлюватись спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань. Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом очолює його голова.

Місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують:

Склад місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій.

На виконання Конституції України, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, власних і делегованих повноважень **голова місцевої державної адміністрації в межах своїх повноважень** видає розпорядження, а керівники управлінь, відділів та інших структурних підрозділів – накази. Місцеві державні адміністрації очолюються головами відповідних місцевих державних адміністрацій. Розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, ухвалені в межах їх компетенції та зареєстровані в управлінні (головному управлінні) Міністерства юстиції, є обов'язковими для виконання на відповідній території всіма органами, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами та громадянами.

Метою військово-цивільних адміністрацій є створення умов для забезпечення життєдіяльності відповідних територіальних громад, вирішення питань місцевого значення через установлення особливого порядку здійснення окремих повноважень органів місцевого самоврядування в районі відсічі збройної агресії Російської Федерації, у разі коли відповідні органи місцевого самоврядування таких повноважень не здійснюють або самоусунулися від їх виконання. Військово-цивільні адміністрації утворюються в разі потреби за рішенням Президента України. Військово-цивільні адміністрації населених пунктів формуються з військовослужбовців військових формувань, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, в правоохоронних органах без виключення зі списків особового складу. Безпосереднє керівництво військово-цивільними адміністраціями здійснюють їх керівники. Вони призначаються на посаду та звільняються з посади рішенням Ради національної безпеки і оборони України. Військово-цивільні адміністрації виконують повноваження, характерні для органів місцевої влади, зокрема делеговані. Вони здійснюють свої права за погодженням з Антитерористичним центром при Службі Безпеки України.

Згідно зі ст. 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України. Сутність місцевого самоврядування полягає в гарантованому державою праві територіальної громади, громадян та їх органів розв'язувати значну частину місцевих справ і управляти ними, діючи в межах закону, під свою відповідальність та в інтересах населення.

Характерні риси місцевого самоврядування:

займають особливе місце в механізмі управління суспільством і державою, будучи специфічною формою публічної влади, яка не є складовою механізму державної влади

самостійність місцевого самоврядування, що виявляється в організаційній і матеріально-фінансовій відокремленості, самостійному вирішенні місцевих справ у межах компетенції, закріпленої законодавством, самостійній відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування

одним зі специфічних суб'єктів місцевого самоврядування є територіальна громада

міське самоврядування займається питаннями місцевого значення, перелік яких вирішується законодавством

Сільські, селищні, міські ради та ради районів міста мають виконавчі органи – **виконавчі комітети.**

Виконавчий комітет є юридичною особою. До його складу входять:

голова відповідної ради

заступник (заступники) сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів

керівник справами (секретар) виконавчого комітету

керівники відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, інші особи згідно норм чинного законодавства

Значними повноваженнями чинне законодавство наділяє **голів сіл, селищ і міст.** Їх обирає відповідна **територіальна громада.** Вони очолюють раду та її виконавчий комітет, є головними посадовими особами з **представницьким мандатом.**

Контрольні запитання:

1. Визначте зміст поняття та система суб'єктів публічного адміністрування.
2. Розкрийте зміст повноважень суб'єктів публічного адміністрування.
3. Назвіть відповідні статті Конституції України, в яких визначаються повноваження суб'єктів публічного адміністрування.
4. Розкрийте систему органів виконавчої влади та їх співвідношення.
5. Обґрунтуйте роль Кабінету Міністрів України як вищого органу виконавчої влади.
6. Розкрийте особливості публічного адміністрування державної служби, інспекцій та агентств.
7. Назвіть призначення військово-цивільних адміністрацій, як суб'єктів публічного адміністрування.

Завдання:

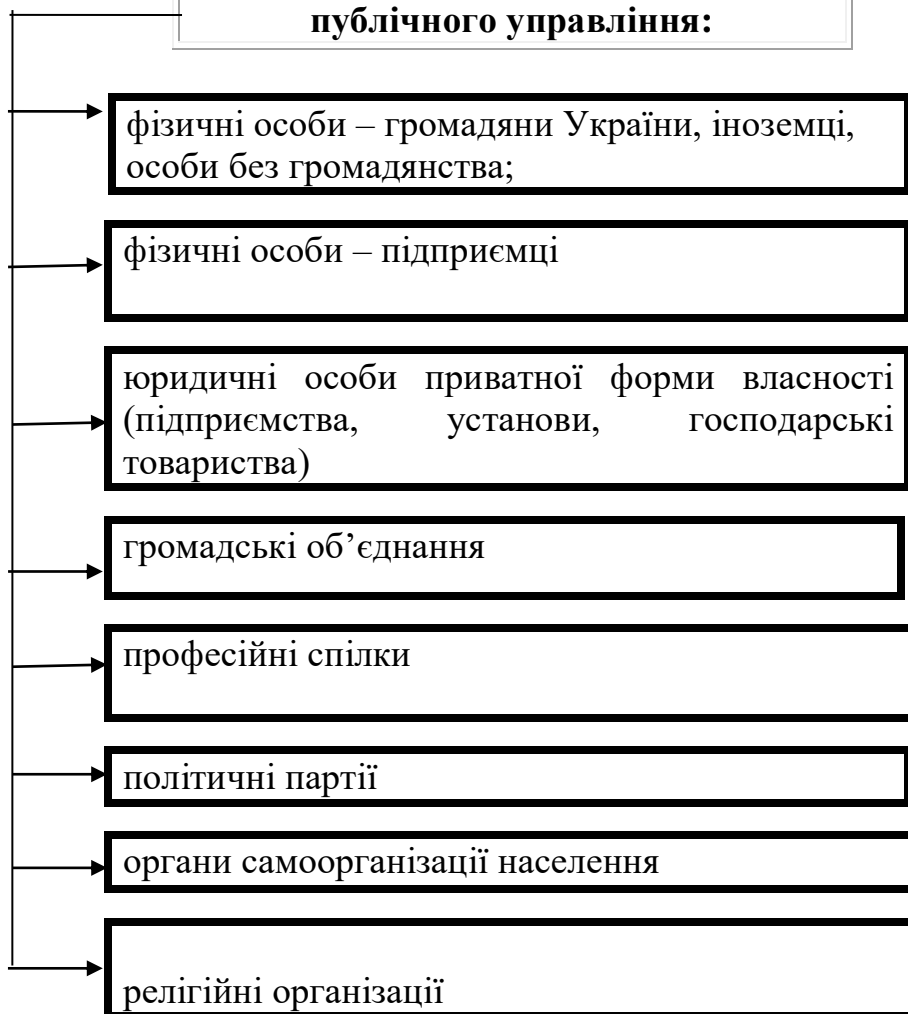
Складіть таблицю групуючи суб'єктів публічного адміністрування за видами, називаючи їх та вказуючи головні напрямки діяльності.

№	Види суб'єктів публічного адміністрування	Суб'єкти публічного адміністрування	Головні напрямки діяльності суб'єктів публічного адміністрування
1.			
2.			
3.			
4.			

Тема 2.2. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.

Приватна особа в системі суб'єктів адміністративного права – це фізична або юридична особа, що діє від себе особисто, неофіційно та не має будь-яких владних повноважень.

Суб'єкти адміністративного права приватних осіб, які є учасниками адміністративних правовідносин і правовий статус яких характеризується відсутністю владних повноважень у сфері публічного управління:

Адміністративна правоздатність – це фактична можливість особи (громадянина) бути носієм прав і обов'язків у сфері публічного адміністрування.

Адміністративна дієздатність – це здатність особи (громадянина) своїми діями набувати та здійснювати права, виконувати покладені обов'язки та нести юридичну відповідальність.

**Суб'єкти адміністративного права
(учасники адміністративно-правових відносин):**

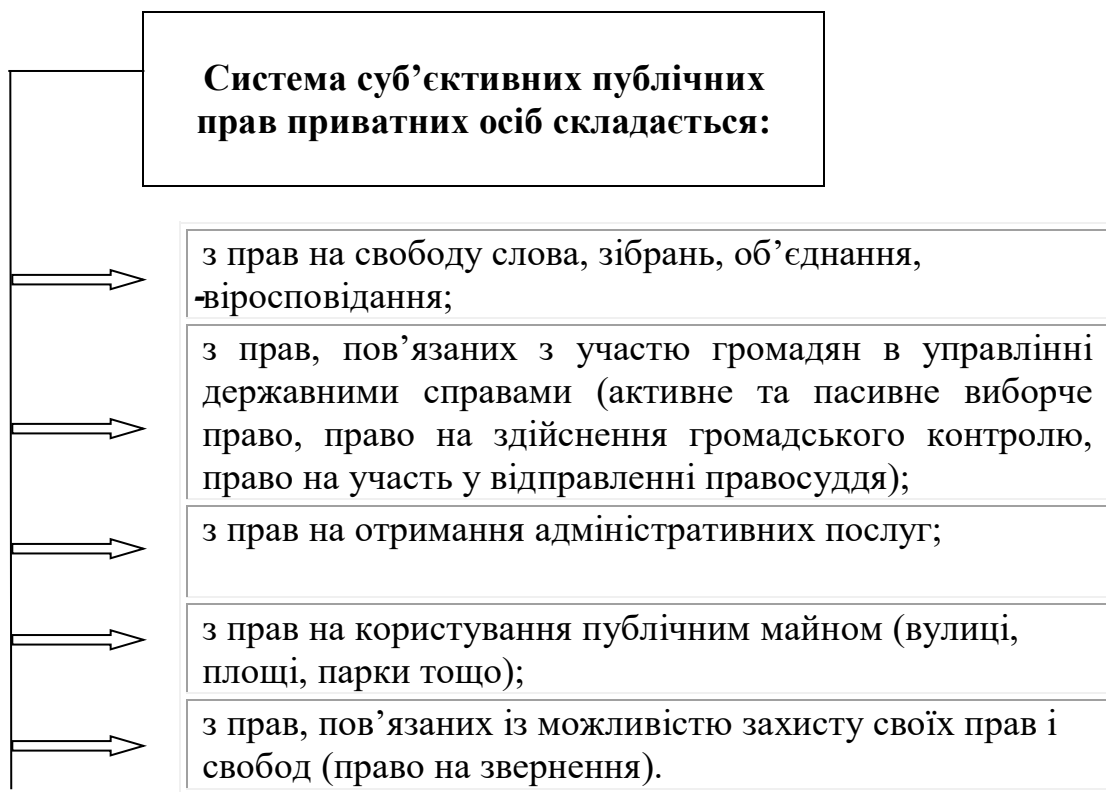

Фізична особа
 Це будь-яка і жива людина, що здійснює різні акти соціально значущого поведіння й несе відповідальність згідно зі своїм рівнем, віком, психічним і фізичним здоров'ям.
 Повний обсяг дієздатності настає з моменту повноліття – 18 років, але адміністративній відповідальності підлягають особи, що досягли на момент здійснення правопорушення 16-річного віку.

Юридичні особи,
 Це органи публічної адміністрації, будь-які інші органи публічної адміністрації, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації (в особі їх керівників, які очолюють органи публічного адміністрування цих підприємств, установ, організацій).
 До них також належать і структурні підрозділи органів публічної адміністрації, установ, організацій (наприклад, цех, факультет, відділення в лікарні).

Суб'єктивні права особи – це надана й гарантована державою через закріплення у правових нормах міра можливої (дозволеної) поведінки цієї особи.

Суб'єктивні права у сфері публічного управління (або суб'єктивні публічні права приватної особи) – це надана і гарантована державою, а також закріплена в адміністративно-правових нормах міра можливої (дозволеної) поведінки особи (суб'єкта), що забезпечена кореспондентним зобов'язанням іншого суб'єкта у правовідносинах публічного управління.

Контрольні запитання:

1. Розмежуйте загальний та спеціальний адміністративно-правовий статус приватної особи.
2. Визначте адміністративно-правовий статус: громадян України, іноземців, біженців та осіб без громадянства.
3. Визначте адміністративно-правовий статус об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій в системі суб'єктів адміністративного права.
4. Розмежуйте адміністративно-правовий статус фізичних та юридичних осіб.
5. Охарактеризуйте зміст поняття «звернення громадян», назвіть їх види.
6. Обґрунтуйте сутність права особи на доступ до публічної інформації.
7. Розкрийте сутність права громадян України на свободу мирних зібрань. Чи мають на це правові іноземці, біженці та особи без громадянства?

Завдання:

Складіть таблицю вказуючи спільні та відмінні ознаки між заявою, скаргою та пропозицією.

	Заява	Скарга	Пропозиція
Спільні ознаки			
Відмінні ознаки			

Тема 2.3. Інструменти публічного адміністрування.

Інструмент публічного адміністрування – це зовнішній вираз однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, реалізований у межах суворої відповідності визначеної законом компетенції з метою досягнення бажаного для публічного адміністрування результату.

Інструменти публічного адміністрування характеризуються такими ознаками:

- ⇒ вони є зовнішнім виразом форми адміністративної діяльності публічної адміністрації;
- ⇒ відображають правову динаміку публічного адміністрування;
- ⇒ залежать від змісту компетенцій суб'єктів публічної адміністрації;
- ⇒ зумовлені реалізацією адміністративних обов'язків суб'єктів публічної адміністрації;
- ⇒ їх вибір зумовлюється специфікою поставленої мети щодо певного об'єкта публічного впливу, що встановлює найбільш ефективний варіант діяльності.

Нормативні акти публічного адміністрування – це владні, втілені в установлену форму волевиявлення суб'єктів публічної адміністрації, що безпосередньо впливають на нормативні норми й відносини з метою їх удосконалення відповідно до публічних інтересів.

До інструментів публічного адміністрування слід віднести:

нормативні акти;

адміністративні акти;

адміністративні договори як інструмент публічного адміністрування;

плани як інструменти публічного адміністрування;

фактичні дії як інструменти публічного адміністрування.

**Юридичне значення
нормативних актів суб'єктів
публічного адміністрування
полягає тому, що вони:**

- є інструментом, за допомогою якого публічна адміністрація здійснює адміністративну діяльність щодо виконання адміністративних зобов'язань;
- є первинною формою публічного адміністрування, офіційним документом, що встановлюється в процесі адміністративної діяльності;
- з ними пов'язане виконання публічних функцій і розв'язання численних проблем в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах;
- у них міститься переважна частина всіх наявних у державі нормативних приписів, які поширюються практично на всіх суб'єктів владних повноважень, інших юридичних та фізичних осіб.

Ознаки нормативних актів:

1) без нормативних актів не може існувати публічне адміністрування, без них суб'єкти публічної адміністрації не в змозі ефективно забезпечувати права, свободи та законні інтереси приватних осіб; це викликано тим, що загальні норми, сформульовані в законах, не в змозі охопити всіх аспектів, які потребують урегулювання нормами адміністративного права, тому й виникає потреба в конкретизації та деталізації їх до стадії правозастосування;

2) за своєю юридичною природою видання підзаконних нормативних актів – це правотворчий підзаконний напрямок адміністративної діяльності публічної адміністрації (адміністративна правотворчість), що передбачає розпорядчу діяльність, спрямовану на розроблення та встановлення підзаконних правил загального характеру – тим самим вони мають подвійну юридичну природу: по-перше, є інструментом адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації; по-друге – нормою адміністративного права;

3) мають владний волевий характер відповідно до волевої сутності самого адміністративного права, спричиняють нормативні наслідки в ході реалізації завдань публічної адміністрації;

4) здійснюються у формі видання суб'єктами публічної адміністрації актів неперсоніфікованого характеру;

5) юридичне значення нормативних актів суб'єктів публічного адміністрування полягає в тому, що вони є первинним інструментом, за допомогою якого публічна адміністрація здійснює адміністративну діяльність щодо виконання адміністративних зобов'язань;

6) ухвалюються виключно повноважним суб'єктом публічної адміністрації у встановленому порядку й згідно з офіційно передбаченою процедурою;

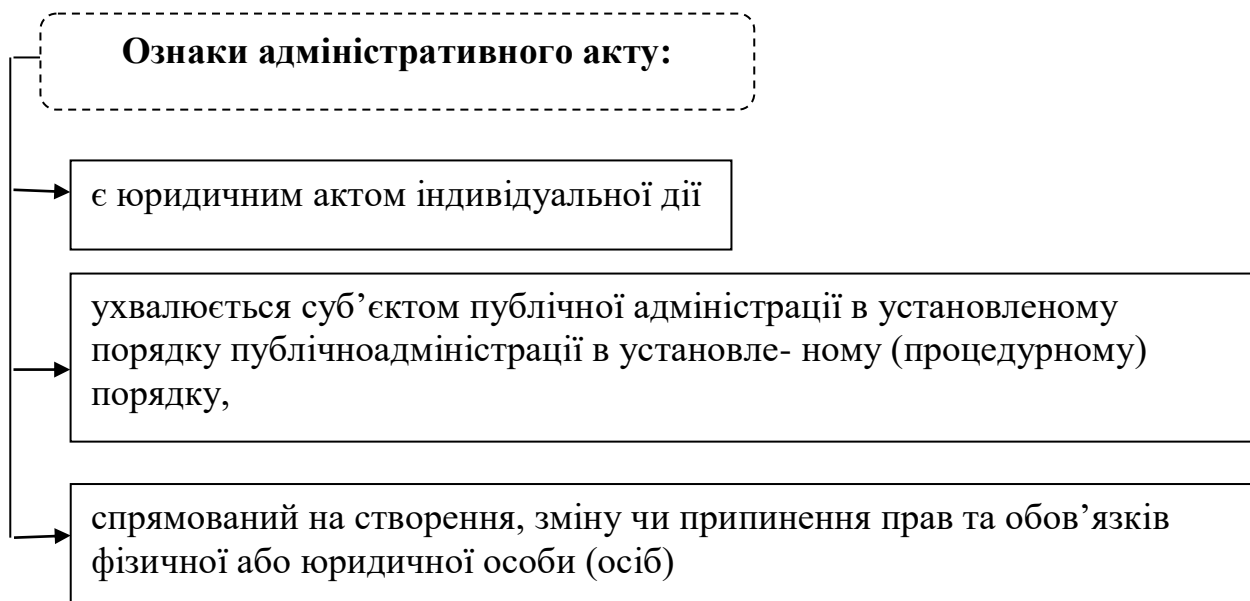
7) можуть бути опротестовані або оскаржені в установленому чинним законодавством порядку (наприклад у порядку адміністративного судочинства);

8) у разі нетримання вміщених у них юридично-владних приписів спричиняють особливі юридичні наслідки – відповідальність винної сторони

Нормативний акт – це владні ухвалені у процесі підзаконної розпорядчої діяльності суб'єктами публічної адміністрації приписи загального характеру з питань компетенції всіх органів (посадових осіб), установ, як породжують юридичні наслідки щодо конкретизації та деталізації законів до стадії їх правозастосування.

Адміністративний акт – це рішення суб'єкта публічної адміністрації щодо вирішення конкретної адміністративної справи, що зумовлює юридичні наслідки для конкретних суб'єктів адміністративного права, а їх дія припиняється після одноразового застосування (здійснення встановлених у них адміністративних прав і обов'язків).

**Класифікація
адміністративних
актів за
критеріями:**

за юридичними наслідками

за формою виявлення (або способом оформлення)

за дією в часі

за характером дії щодо особи

за порядком ухвалення

за критерієм результату

за функцією у правовому регулюванні

за способом ухвалення

за критерієм суб'єктів, які мають право видавати чи ухвалювати адміністративні акти

за критерієм відповідності праву

за критерієм наявності очевидних вад

Контрольні запитання:

1. Назвіть ознаки, що притаманні інструментам публічного адміністрування.
2. Визначте правила за якими суб'єкти публічної адміністрації підбирають інструменти публічного адміністрування.
3. Розкрийте юридичне значення нормативних актів суб'єктів публічного адміністрування.
4. Назвіть стадії процедури ухвалення (видання) адміністративного акта та охарактеризуйте їх.
5. Назвіть підстави для визнання нормативних актів протиправними.
6. Визначте підстави визнання адміністративних акта недійсним та назвіть правові наслідки таких рішень.
7. Обґрунтуйте підстави, за якими розмежовуються адміністративні і приватноправові договори.

Завдання:

Складіть таблицю співвідношення понять у сфері діяльності публічної адміністрації з використанням «електронних інструментів»: «електронне врядування», «електронна демократія», «електронна держава», «електронний уряд», «електронний парламент», «електронний суд».

Таблиця співвідношення понять у сфері діяльності публічної адміністрації з використанням «електронних інструментів»:	
«Електронне врядування»	
«Електронна демократія»	
«Електронна держава»	
«Електронний уряд»	
«Електронний парламент»	
«Електронний суд»	

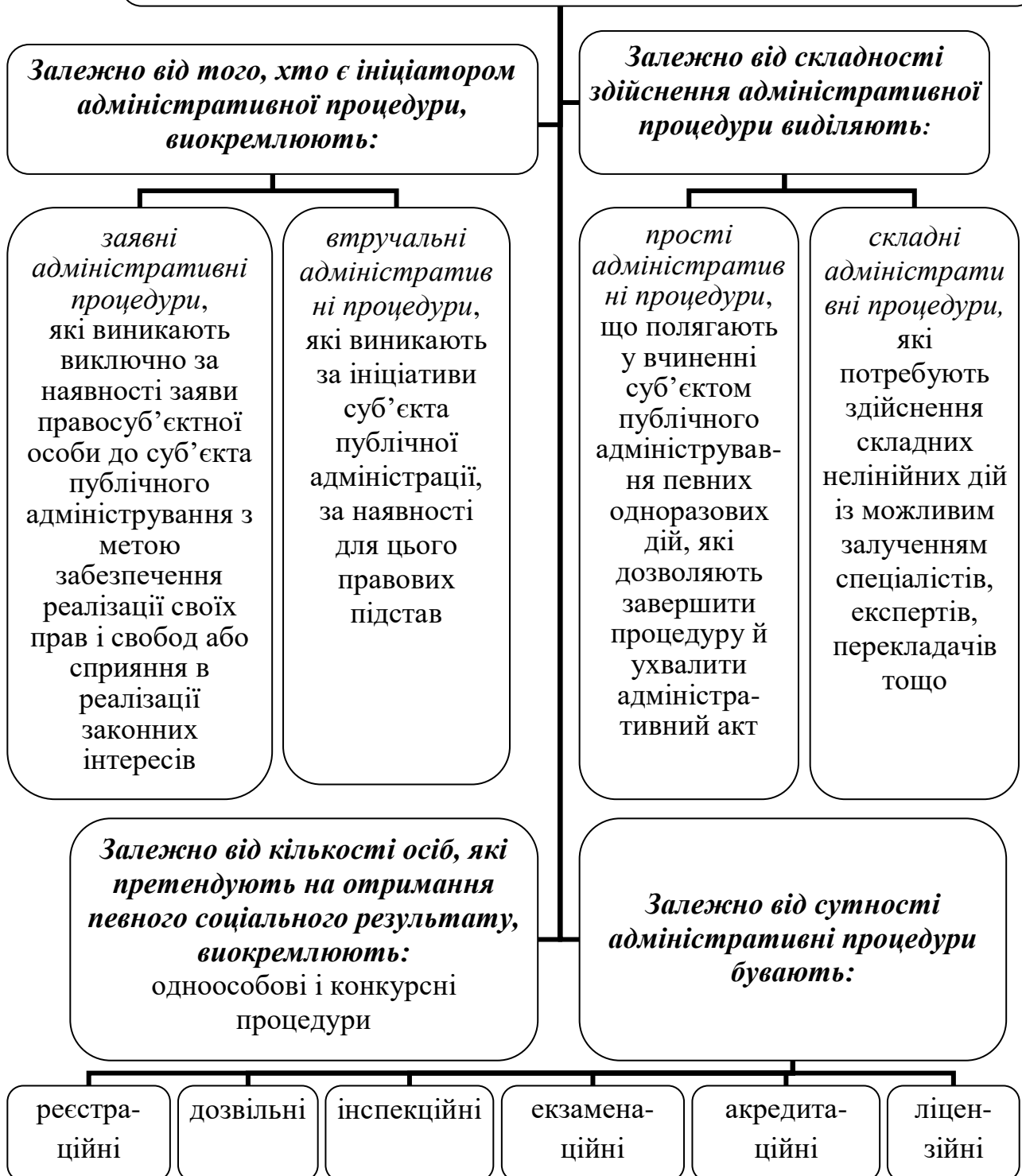
Тема 2.4. Розуміння адміністративної процедури.

Адміністративна процедура – встановлений чинним законодавством порядок розгляду суб'єктами публічного адміністрування індивідуальних адміністративних справ щодо реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів окремої фізичної та юридичної особи, що завершується ухваленням адміністративного акта.

**Види адміністративних процедур
за критеріями їх класифікації:**

Ознаки реєстраційних процедур:

послідовні дії суб'єктів публічного адміністрування;

множинність суб'єктів, правомочних здійснювати реєстраційну діяльність;

множинність об'єктів реєстраційної діяльності;

можливість оскарження рішення у передбачених законом випадках.

Основними об'єктами реєстраційних процедур є:

події

речові права на нерухоме майно

цивільні стани

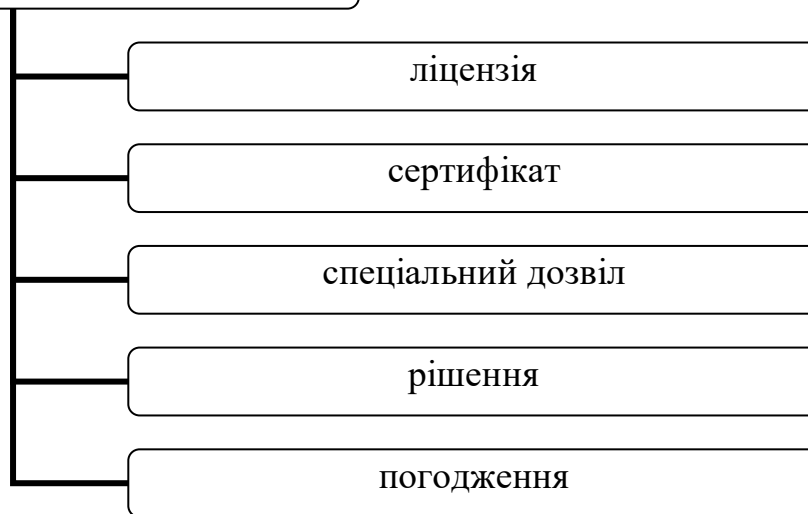
місце проживання чи перебування

іноземці та особи без громадянства

об'єкти, пов'язані зі здійсненням економічної діяльності

нормативно-правові акти та їх проекти тощо

Дозвільні процедури – встановлений чинним законодавством порядок діяльності суб'єктів публічного адміністрування, за результатами якої надаються дозволи на провадження певних видів діяльності та здійснення юридично значущих дій.

Види дозволів :

Інспекційні процедури – виникають у ході контрольно-наглядової діяльності суб’єктів публічного адміністрування (полягають у здійсненні перевірок дотримання законів та інших нормативно-правових актів).

Процедура притягнення до адміністративної відповідальності – це встановлений чинним законодавством порядок втручальної діяльності суб’єктів публічного адміністрування, що полягає в точному неухильному дотриманні порядку розгляду справ щодо притягнення до відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення.

Заява особи – це встановлений чинним законодавством різновид звернень громадян.

Процедури за заявою особи – це встановлений чинним законодавством порядок діяльності суб’єктів публічного адміністрування, яка полягає в розгляді заяви особи та наданні компетентної відповіді впродовж визначеного терміну.

До загальних принципів адміністративних процедур належать:

верховенство права – основоположний принцип здійснення адміністративних процедур, закріплений у ст. 8 Конституції України

системність – держава намагається створити чітку та зрозумілу систему адміністративних процедур, елементами якої є суб'єкт публічного адміністрування, до якого має можливість звертатися фізична чи юридична особа; нормативно-правові акти, що врегульовують порядок здійснення адміністративної процедури; адміністративний акт, який видається за результатами розгляду заяви; зміст і цільове призначення адміністративної процедури тощо

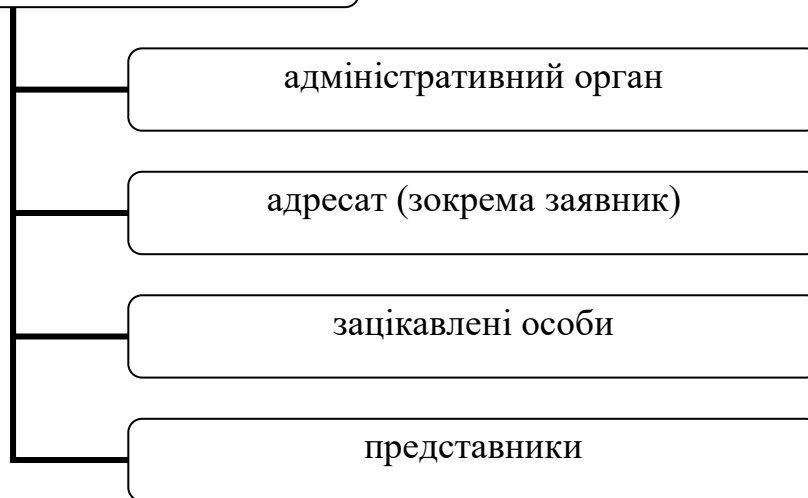
оптимізація адміністративних процедур – адміністративна процедура здійснюється найменш витратним, найбільш економним шляхом

законність – формування та здійснення адміністративних процедур мають будуватись на суворій відповідності вимогам чинного законодавства

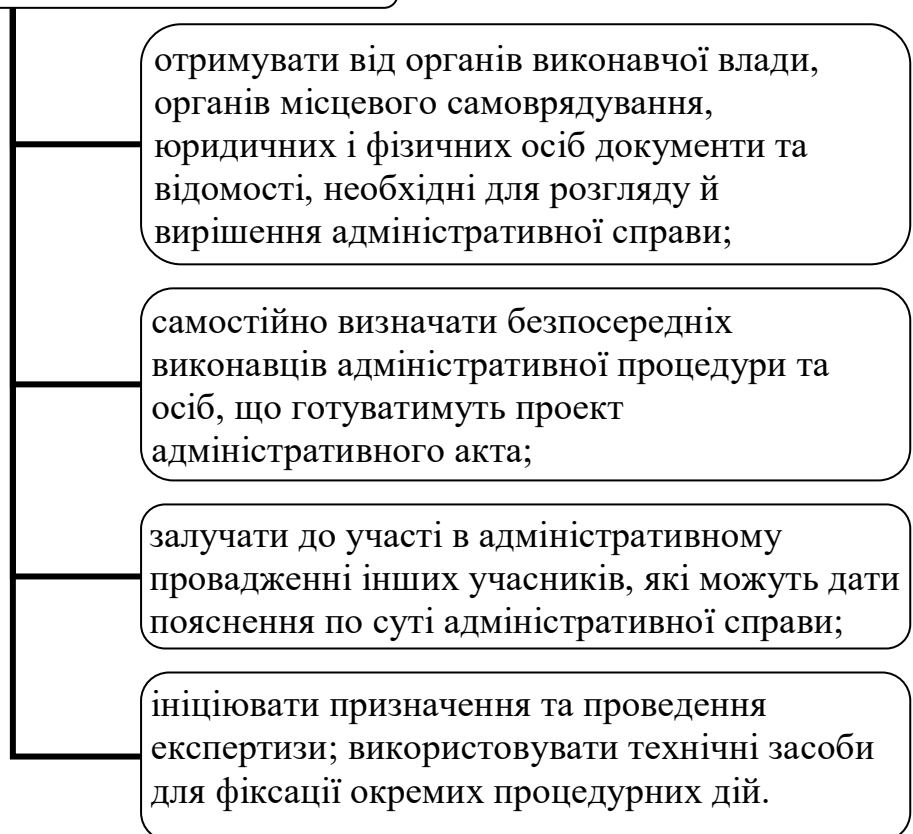
неупередженість та безсторонність адміністративної процедури – при вирішенні адміністративної справи не допускається будь-яка неправомірна заінтересованість суб'єкта публічного адміністрування в результатах такого розгляду

підконтрольність – полягає в існуванні в державі системи контрольних органів і відповідних механізмів, які дозволяють ефективно контролювати порядок здійснення адміністративних процедур і за потреби коригувати дії безпосередніх виконавців

Учасник адміністративної процедури – це особа, яка має певні права та обов'язки, сформульовані в нормах адміністративного права, та бере участь у розгляді конкретної адміністративної справи з метою реалізації власних інтересів.

Учасники адміністративної процедури:

Адміністративний орган – це учасник адміністративної процедури, суб'єкт публічного адміністрування, уповноважений здійснювати владні (виконавчі та розпорядчі) функції щодо розгляду та вирішення адміністративних справ і видання адміністративного акта.

Права адміністративного органу:

Обов'язки адміністративного органу як обов'язкового учасника адміністративної процедури:

Адресат – не є ініціатором адміністративної процедури. Заявник же є особою, яка звертається із заявою до адміністративного органу, тобто ініціює заявну адміністративну процедуру.

Заявник – реалізує своє суб'єктивне право, передбачене положеннями чинного законодавства реалізує свій приватний інтерес.

Права адресата :

брати участь в адміністративній процедурі особисто або через представника

бути вислуханим з питань, що є предметом адміністративної процедури – надавати пояснення в письмовій, усній чи іншій формі, а також подавати докази, заперечення проти пояснень, доводів, а також клопотань інших учасників адміністративної процедури

отримувати від адміністративного органу роз'яснення щодо порядку здійснення адміністративної процедури, реалізації своїх прав і обов'язків

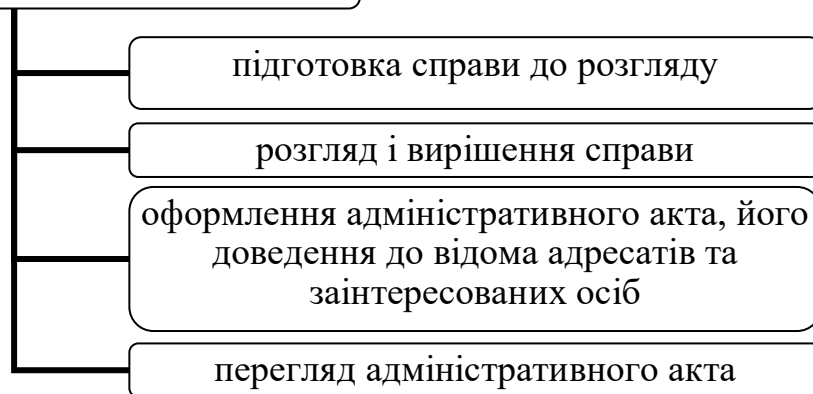
подавати клопотання про відвід посадової або службової особи адміністративного органу, яка розглядає адміністративну справу, а також відвід осіб, які сприяють розгляду справи

Заінтересовані особи – це учасники адміністративної процедури, які вступають в адміністративну процедуру за власною ініціативою чи ініціативою адміністративного органу через потенційно можливий вплив адміністративного акта на їх правовий статус. Варто підкреслити, що на відміну від інших учасників адміністративної процедури, заінтересовані особи не є автоматичними учасниками такої процедури, вони або виявляють для цього своє бажання, або долучаються до адміністративної процедури через ініціативу адміністративного органу чи заявника.

Представник особи – адвокат або будь-яка інша дієздатна особа, повноваження якої на участь в адміністративному провадженні посвідчені відповідними документами. Інтереси юридичної особи відповідно до установчих документів такої особи чи закону представляє її керівник або інша особа, яка діє в межах наданих їй повноважень.

Стадії адміністративної процедури – це послідовно взаємозамінні операції, що логічно пов'язані між собою та спрямовані на забезпечення здійснення адміністративної процедури.

Стадії адміністративної процедури:

Контрольні запитання:

1. Назвіть ознаки адміністративної процедури.
2. Розкрийте підстави за якими класифікують адміністративні процедури та назвіть їх види.
3. Охарактеризуйте сутність реєстраційних, дозвільних та інспекційних процедур.
4. Проаналізуйте систему принципів адміністративної процедури.
5. Обґрунтуйте сутність представництва в адміністративній процедурі.
6. Охарактеризуйте зміст поняття «заінтересовані особи», як учасників адміністративної процедури.
7. Визначте відмінності між учасниками адміністративної процедури: адресат і заявник.

Завдання:

Складіть таблицю, характеризуючи стадії адміністративної процедури:

- 1) підготовка справи до розгляду;
- 2) розгляд і вирішення справи;
- 3) оформлення адміністративного акта, його доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб;
- 4) перегляд адміністративного акта.

Характеристика стадій адміністративної процедури	
Стадії адміністративної процедури	Процедурні етапи
1. Підготовка справи до розгляду:	
2. Розгляд і вирішення справи:	
Оформлення адміністративного акта, його доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб:	
3. Перегляд адміністративного акта:	

Тема 2.5. Адміністративні послуги.

Адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону

Ключові ознаки адміністративної послуги:

адміністративна послуга надається лише за заявою фізичної або юридичної особи

заява призводить до певного результату, спрямованого на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи

адміністративна послуга є результатом здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг

адміністративна послуга надається відповідно до закону

Відмінність адміністративної послуги від інших видів послуг у публічній сфері:

Адміністративні послуги надаються лише обмеженим колом суб'єктів, і, на відміну від приватних чи інших публічних послуг, отримати адміністративну послугу особі можна тільки в одного суб'єкта – в одному органі.

Публічні послуги можуть надавати державні й недержавні установи.

Адміністративні послуги можна класифікувати за такими критеріями:

за критерієм платності – платні та безоплатні

за порядком надання – послуги, що надаються суб'єктами надання адміністративних послуг безпосередньо; послуги, що надаються через центри надання адміністративних послуг; послуги, що надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг

за змістом адміністративної діяльності – видання дозволів; реєстрація з веденням реєстрів; легалізація актів; соціальні послуги; послуги, які визначаються іншими видами адміністративної діяльності

за критерієм потреби – основні та додаткові

за галузями законодавства (за характером питань, за розв'язанням яких звертаються особи до адміністративних органів) – послуги у сфері землекористування; послуги в галузі природокористування; послуги в галузі підприємницької діяльності; послуги в галузі соціальних відносин та ін.;

за наявності проміжного результату – прості та складні

за джерелом фінансування – послуги, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, та послуги, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету

залежно від суб'єктів надання – державні та муніципальні. Державні послуги – це послуги, що надаються органами державної влади (насамперед виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями. Муніципальні послуги – послуги, що надаються органами місцевого самоврядування та комунальними підприємствами, установами, організаціями

за суб'єктом отримання – послуги, спрямовані на задоволення інтересів фізичних осіб; послуги, спрямовані на задоволення інтересів юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців; послуги, спрямовані на задоволення як фізичних, так і юридичних осіб

за критерієм обов'язковості – обов'язкові та добровільні

за кількістю суб'єктів, задіяних у процедурі надання послуги, – елементарні та композитні

Контрольні запитання:

1. Назвіть характерні ознаки адміністративних послуг.
2. Охарактеризуйте основні критерії класифікації адміністративних послуг.
3. Визначте органи, що належать до суб'єктів надання адміністративних послуг.
4. Назвіть адміністративні послуги, які надають населенню органи місцевого самоврядування.
5. Назвіть центри надання адміністративних послуг.
6. Охарактеризуйте способи надання адміністративних послуг.
7. Назвіть юридичні документи та дії, що супроводжують процедуру надання адміністративних послуг.

Завдання:

Складіть таблицю, характеризуючи стадії процедури надання адміністративної послуги:

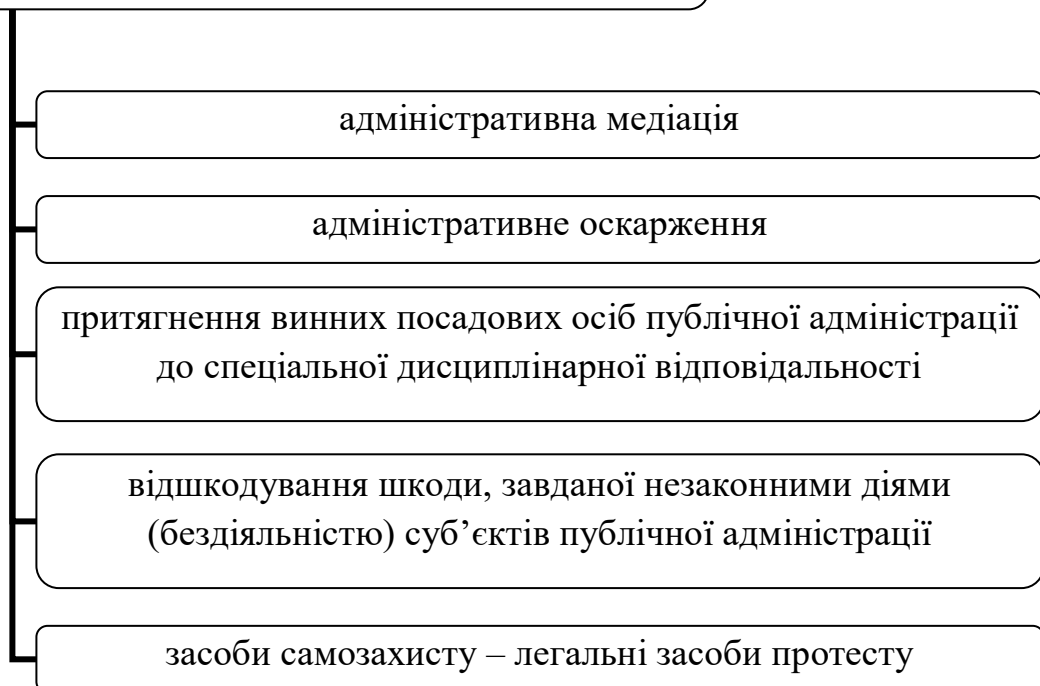
- 1) реєстрація (оформлення) звернення суб'єкта звернення;
- 2) опрацювання звернення та оформлення (погодження) результату надання адміністративної послуги;
- 3) видання результату надання адміністративної послуги та його реєстрацію.

Характеристика стадій процедури надання адміністративної послуги	
Стадії процедури надання адміністративної послуги:	Процедурні етапи:
1. Реєстрація (оформлення) звернення суб'єкта звернення:	
2. Опрацювання звернення та оформлення (погодження) результату надання адміністративної послуги:	
3. Видання результату надання адміністративної послуги та його реєстрацію:	

Тема 2.6. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Інструменти захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування – це адміністративні (квазісудові) засоби правового захисту приватних осіб в адміністративно-правових відносинах із суб'єктами публічної адміністрації через звернення до відповідного компетентного позасудового арбітра щодо незаконності рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Суб'єкти інструментарного захисту використовують такі види адміністративних інструментів:

Адміністративна медіація – це вид альтернативного врегулювання адміністративних суперечок, метод їх вирішення із залученням адміністративного медіатора (як правило, вищого керівника посадової особи, діяння якої оскаржуються), який допомагає улагодити публічний конфлікт – відновити порушені цінності приватної особи за умови дотримання публічного інтересу суспільства.

Оскарження в адміністративному порядку – установлений законами України та підзаконними актами порядок захисту порушених рішеннями, діями або бездіяльністю органів публічної влади прав, свобод і законних інтересів громадян, що здійснюється через подання скарг – письмових або усних на особистому прийомі – і передбачає обов'язок визначених посадових осіб реагувати й ухвалювати рішення по суті поставлених питань у встановлені строки.

Рішення, дії (бездіяльність) можуть бути оскаржені, якщо:

порушено права й свободи чи законні інтереси фізичної або юридичної особи (осіб)

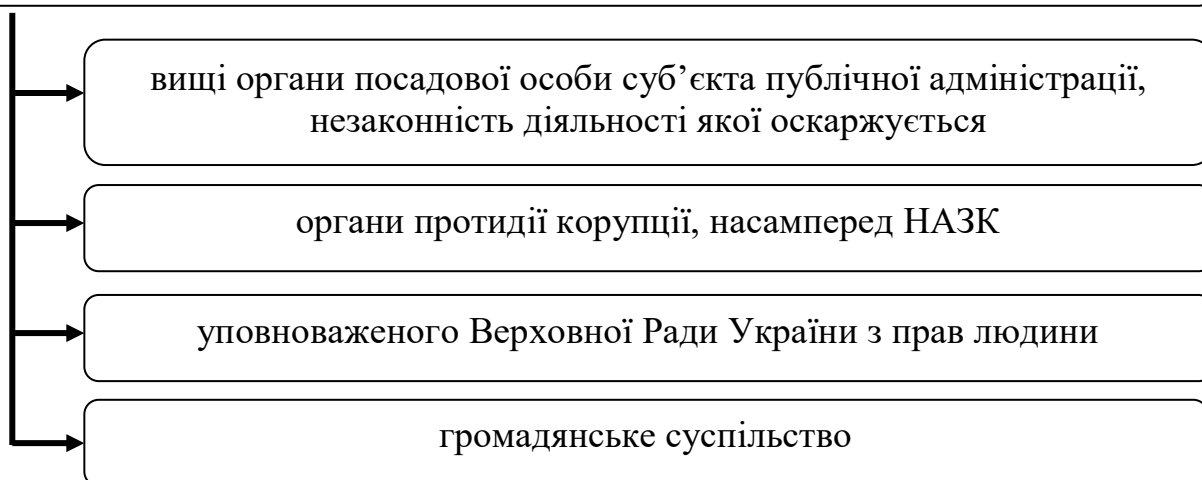
створено перешкоди для здійснення фізичною або юридичною особою (особами) її прав, свобод чи законних інтересів

незаконно покладено на фізичну чи юридичну особу (осіб) будь-які обов'язки або її незаконно притягнуто до відповідальності

Скарга – звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Звернення адресуються органам державної влади й органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян або посадовим особам, до повноважень яких належить вирішення порушених у зверненнях питань. Звернення може бути подано окремою особою (індивідуальне) або групою осіб (колективне).

До суб'єктів адміністративного оскарження слід віднести:

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «право забезпечення і захисту прав людини».
2. Назвіть інструменти захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування.
3. Назвіть види інструментів захисту особи у сфері публічного адміністрування.
4. Розкрийте зміст медіації як засобу вирішення адміністративних суперечок.
5. Назвіть принципи медіації в законодавстві зарубіжних країн.
6. Охарактеризуйте зміст інституту адміністративного оскарження.
7. Обґрунтуйте право на загальне адміністративне оскарження.

Завдання:

Складіть таблицю, характеризуючи стадії адміністративної процедури відшкодування шкоди, завданої суб'єктами публічної адміністрації:

- 1) реєстрація (оформлення) звернення суб'єкта звернення;
- 2) опрацювання звернення та оформлення (погодження) результату надання адміністративної послуги;
- 3) видання результату надання адміністративної послуги та його реєстрацію.

Характеристика стадій процедури надання адміністративної послуги	
Стадії процедури надання адміністративної послуги:	Процедурні етапи:
Отримання та передання відповідному розпоряднику бюджетних коштів адміністративного акта, яким задокументовано рішення про зміст й особливості відшкодування завданої шкоди:	
Безпосереднє відшкодування розпорядником коштів шкоди через перерахування з бюджету визначеної суми особі, якій завдано шкоди:	

РОЗДІЛ ІІІ АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОСТУПОК І АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 3.1. Поняття адміністративного правопорушення (проступку). Юридичний склад адміністративного проступку.

Адміністративне правопорушення – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність (ст. 9 КУпАП).

Ознаки адміністративних правопорушень:

Склад адміністративного правопорушення – це сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують діяння як адміністративне правопорушення.

Об'єктом адміністративного проступку є суспільні відносини, охоронювані нормами адміністративного права. Ними можуть бути майнові, трудові, політичні й інші права та інтереси суб'єктів адміністративного права, державний і суспільний лад, стан навколишнього середовища, життя, честь, гідність, здоров'я людини.

Об'єктивна сторона – це сукупність зовнішніх ознак, які характеризують проступок, вона включає в себе передусім такі ознаки, як:

обов'язкові ознаки:

протиправне діяння

шкідливі наслідки діяння

причинний зв'язок між протиправним діянням та шкідливими наслідками, що наступили

факультативні ознаки:

час, місце, умови, способи та засоби вчинення

Суб'єкт правопорушення – це фізичні осудні особи, які на момент вчинення адміністративного проступку досягли шістнадцятирічного віку, та юридичні особи

Для суб'єктів правопорушення притаманна:

Осудність

Вина

**Суб'єктивна сторона характеризується:
виною у формі умислу або необережності**

Мотив

Мета

Умисел – якщо особа, яка його вчинила: усвідомлювала протиправний характер свого діяння; передбачала його шкідливі наслідки; бажала настання цих наслідків (прямий) або свідомо допускала настання цих наслідків (непрямий).

Необережність – якщо особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків свого діяння, але легковажно розраховувала на їх відвернення (самовпевненість) або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити (недбалість).

Спеціальний суб'єкт – це особа, якій властиві певні особливості щодо вчинення тих чи інших правопорушень або, яка не несе адміністративну відповідальність на загальних підставах .

**Обставини, що виключають
адміністративну відповідальність:**

Крайня необхідність

Необхідна оборона

Суспільна небезпека: адміністративні проступки мають менший ступінь суспільної небезпеки, ніж злочин та не завдають великої шкоди для суспільства.

Правопорушення – це порушення закону, нормативно-правового акту, поділяється на:

Злочини

Проступки:

Цивільні

Адміністративні

Дисциплінарні

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте зміст адміністративного правопорушення (проступку).
2. Назвіть ознаки адміністративного правопорушення (проступку).
3. Відмежуйте адміністративний проступок від кримінального правопорушення.
4. Назвіть специфічні ознаки адміністративній відповідальності властиві.
5. Дайте визначення поняття «адміністративна відповідальність».
6. Визначте основні закони, у яких зосереджено норми, що встановлюють адміністративну відповідальність.
7. Назвіть риси, якими характеризується адміністративна відповідальність юридичних осіб.

Завдання:

Складіть таблицю, розмежовуючи адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальності.

Критерії розмежування	Адміністративна відповідальність	Цивільно-правова відповідальність	Кримінальна відповідальність
1. Рівень суспільної небезпеки			
2. Норми права, якими встановлюється відповідальність			
3. Суб'єкти відкриття юридичного провадження			
4. Наслідки притягнення до відповідальності			
5. Юридична природа санкцій за порушення			

Тема 3.2. Заходи адміністративної відповідальності.

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності й застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі дотримання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так й іншими особами. .

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

попередження

штраф

оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення

конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного правопорушення

позбавлення спеціального права, наданого певному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання

громадські роботи

адміністративний арешт

виправні роботи

Попередження як захід адміністративного стягнення вноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, установлених цим Кодексом та іншими законами України.

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям учинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (ст. 28 КУпАП) полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду й подальшій реалізації з переданням вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат щодо реалізації вилученого предмета.

Конфіскація предмета, який став знаряддям учинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення полягає в примусовому безоплатному переданні цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину, є адміністративним стягненням, яке полягає в обмеженні правосуб'єктності громадянина щодо здійснення ним певних благ, які надаються громадянину в дозвільному порядку. Ними є право керування транспортними засобами та право полювання.

Громадські роботи - призначаються в судовому порядку і здійснюються щодо порушника через його особисту безоплатну участь у суспільно корисній праці у вільний від навчання та роботи час.

За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого

попередження

догана або сувора догана

передання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання

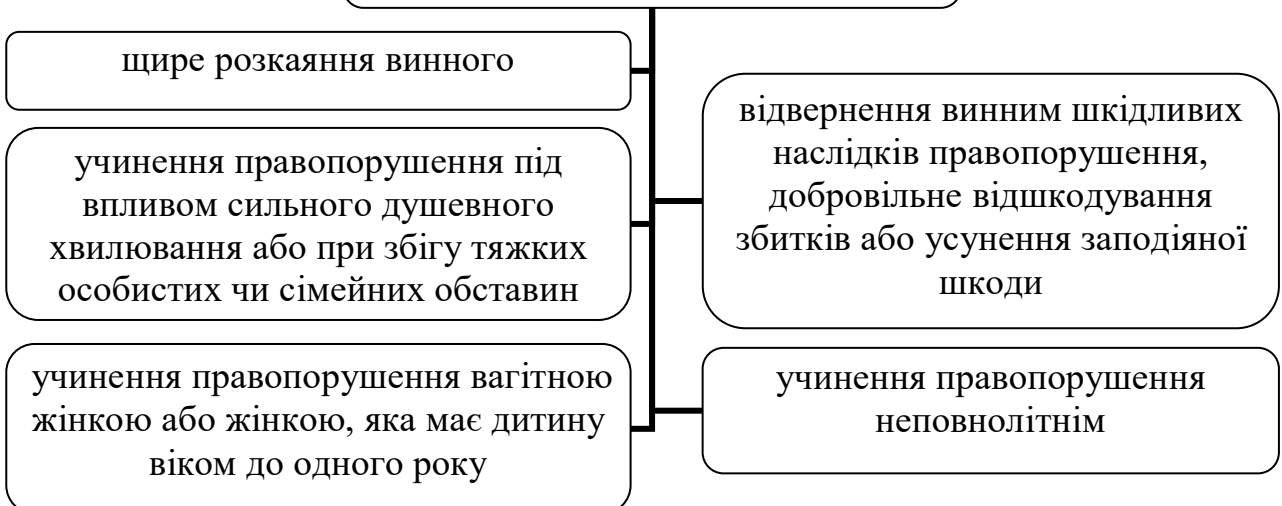
При накладенні стягнення є характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність

Накладання на особу адміністративного стягнення є важливим юридичним фактом і має відбуватися з дотриманням установлених КУпАП та іншими законами України загальних правил.

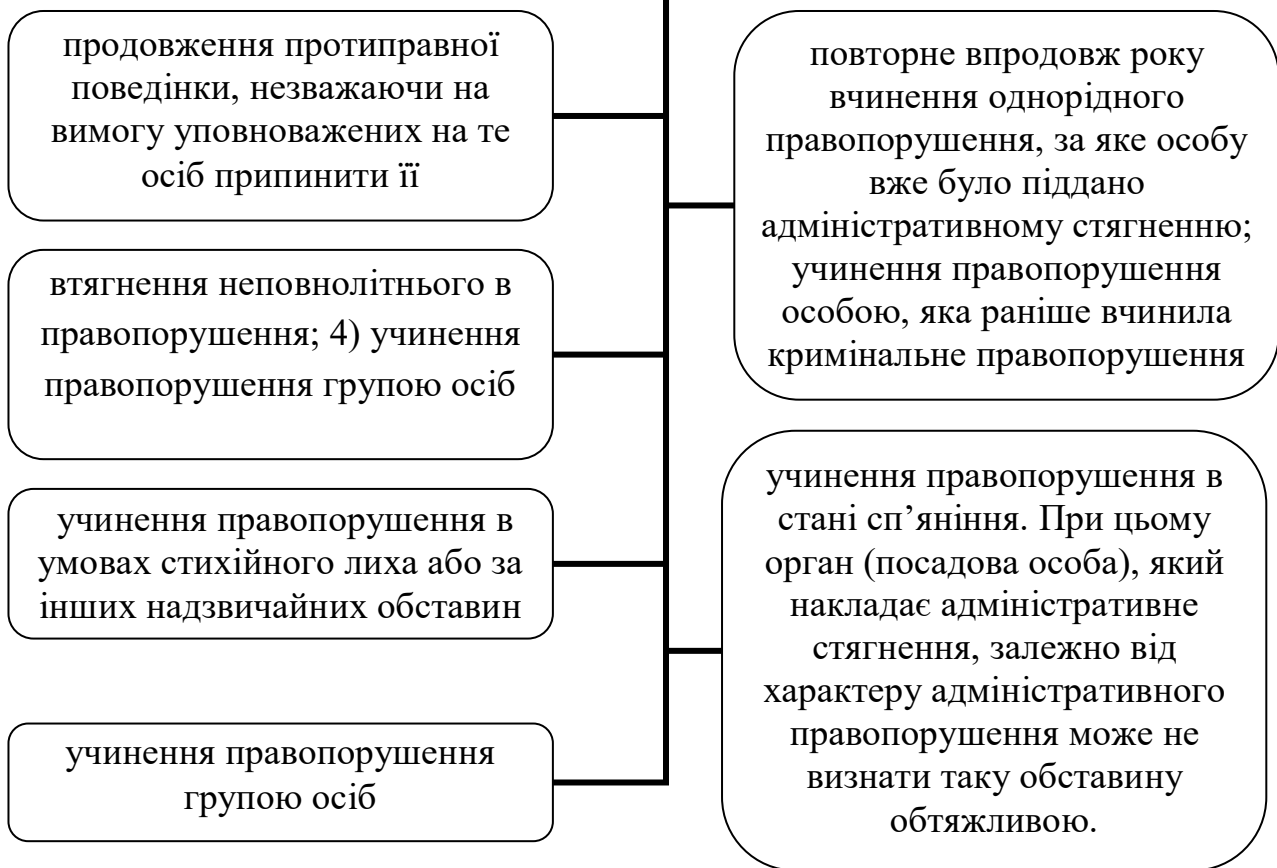
Загальні правила накладення стягнення за адміністративне правопорушення:

До обставин, що пом'якшують відповідальність, відносять:

До обставин, що обтяжують відповідальність, відносять:

Обчислення строків адміністративного стягнення:

- ✓ строк адміністративного арешту обчислюється добами;
- ✓ виправних робіт – місяцями або днями;
- ✓ позбавлення спеціального права – роками, місяцями або днями.

Перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати чи подальшої події, з якою пов'язано його початок.

Строки накладення адміністративного стягнення згідно зі ст. 38 адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення.

Направлення на проходження програми для особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі У разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду ця стаття регламентує покладання обов'язку відшкодувати заподіяну майнову шкоду громадянину, підприємству, установі або організації в результаті вчинення адміністративного правопорушення.

Судовий збір регламентує справляння судового збору у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. У разі винесення судом (суддею) постанови про накладення адміністративного стягнення такий збір сплачується особою, на яку накладено таке стягнення.

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте головну мету адміністративних стягнень.
2. Назвіть адміністративні стягнення, які можуть застосовуватись за вчинення адміністративних правопорушень.
3. Назвіть заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних проступків.
4. Обґрунтуйте загальні правила накладення адміністративних стягнень.
5. Наведіть приклади відшкодування заподіяної шкоди.
6. Назвіть порядок обчислення строків адміністративного стягнення.
7. Визначте суб'єктів застосування адміністративних стягнень.

Завдання:

Складіть таблицю, характеризуючи обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність за адміністративні правопорушення.

Характеристика обставин, що пом'якшують та обтяжують відповідальність за адміністративні правопорушення	
1. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення:	
2. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення:	

Тема 3.3. Провадження в справі про адміністративний проступок.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення – це діяльність державних та інших уповноважених суб'єктів, яка врегульована адміністративно-процесуальними нормами, щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, застосування адміністративних стягнень.

Основними завданнями провадження у справах про адміністративні правопорушення згідно зі ст. 245 КУпАП є такі:

своєчасне, усебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи

здійснення такого провадження суто в межах закону

забезпечення виконання винесеної постанови

виявлення причин та умов, що сприяють учиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності

Провадження у справах про адміністративні правопорушення передбачає систему пов'язаних між особою послідовних процесуальних дій, які прийнято називати стадіями.

**Стадії провадження у справах про
адміністративні правопорушення:**

Адміністративне розслідування:

- а) порушення справи;
- б) установлення фактичних обставин;
- в) процесуальне оформлення результатів розслідування;
- г) направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю

Розгляд справи:

- а) підготовка справи до розгляду й заслуховування;
- б) заслуховування справи;
- в) ухвалення постанови;
- г) доведення постанови до відома

Виконання постанови:

- а) звернення постанови до виконання;
- б) безпосереднє виконання

**Перегляд постанови
(факультативна стадія):**

- а) оскарження постанови;
- б) перевірка законності постанови;
- в) винесення рішення;
- г) реалізація рішення

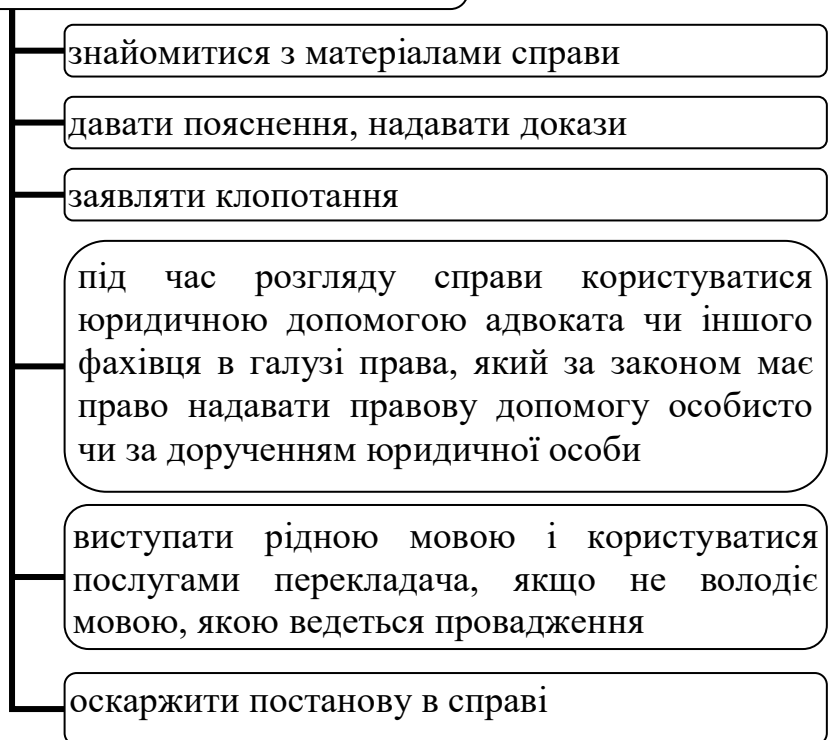
Доказами у справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність або відсутність адміністративного правопорушення, винність цієї особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Доказування у справах про адміністративні проступки – це заснована на законі й регламентована адміністративно процесуальними нормами діяльність уповноважених суб'єктів, спрямована на своєчасне, усебічне, повне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, а також виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню адміністративних правопорушень.

У поясненні, особа, що вчинила протиправні дії (бездіяльність), за які нормами КпАП передбачено адміністративну відповідальність, зазначає такі дані про себе:

Особа, яку притягують до адміністративної відповідальності, має право:

Потерпілий має право:

ознайомитись із матеріалами справи

заявляти клопотання

під час розгляду справи користуватися правовою допомогою адвоката чи іншого фахівця в галузі права, який за законом має право надавати правову допомогу особисто чи за дорученням юридичної особи

оскаржувати постанову у справі про адміністративне правопорушення

Інтереси потерпілого може представляти представник – адвокат чи інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Законні представники та представники мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; від імені особи, інтереси якої вони представляють, приносити скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу.

У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Адвокат має право:

ознайомитись із матеріалами справи

заявляти клопотання, за дорученням особи, яка його запросила

подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу

інші права визначені чинним законодавством

Як свідка у справі про адміністративне правопорушення може бути викликано кожную особу, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню в цій справі. Різновидом даних, які отримують від людей у формі слів, цифр, графіків та інших способів фіксування інформації, є висновки експертів, позиції фахівців. Рішення про проведення експертизи ухвалює суб'єкт провадження адміністративної справи.

Речові докази – це предмети матеріального світу, на яких є сліди правопорушення (ум'ятини на автомобілі, зіпсований паспорт) або які своєю формою чи змістом свідчать про правопорушення (наркотичні речовини, зброя, нестандартна продукція, відеофільми тощо).

Розгляд справ про адміністративні правопорушення – це основна процесуальна стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Стадії адміністративного провадження передбачають окремі етапи:

Підготовка справи до розгляду
Під час підготовки до розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідно до ст. 278 КУпАП вирішуються такі питання:

чи належить до їх компетенції розгляд цієї справи

чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення

чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду

чи витребувано необхідні додаткові матеріали

чи підлягають задоволенню клопотання особи, яку притягують до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвокатів

Розгляд справи
Місцями розгляду справ про адміністративні правопорушення є:

місце вчинення правопорушення

місце обліку транспортних засобів

місце проживання правопорушників

місце оброблення та обліку правопорушень

інше місце розгляду справи про адміністративне правопорушення

Так, загальний строк розгляду становить 15 днів, для окремих видів правопорушень – одну добу, три, п'ять і сім днів

Ухвалення постанови

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, уповноважена посадова особа адміністративного органу виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення

Постанова про адміністративне правопорушення має містити низку загальних відомостей і реквізитів, а саме:

найменування органу (посадової особи), який виніс постанову

дату розгляду справи

відомості про особу, щодо якої розглядається справа

опис обставин, установлених під час розгляду справи

зазначення нормативного акта, який передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення

ухвалене в справі рішення

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, окрім даних, передбачених ч. 2 ст. 283 КУпАП, має містити відомості про:

дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення

технічний засіб, яким здійснено фото або відеозапис

правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження

транспортний засіб, який зафіксовано в момент учинення правопорушення (марка, модель, номерний знак)

розмір штрафу та порядок його сплати

відривну квитанцію із зазначенням реквізитів і можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу

Копію постанови у справі про адміністративне правопорушення протягом трьох днів вручають або надсилають особі, щодо якої цю постанову винесено. Цей документ вручають особі, притягнутій до адміністративної відповідальності, особисто під підпис.

Постанову у справі про адміністративне правопорушення (ст. 287) можуть оскаржити:

прокурор

особа, щодо якої її

потерпілий

Посадова особа адміністративного органу під час розгляду скарги на постанову у справі про адміністративне правопорушення ухвалює одне з таких рішень:

залишає постанову без зміни, а скаргу – без задоволення

скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд

скасовує постанову і закриває справу

змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим щоб стягнення не було посилено

Копію рішення щодо скарги на постанову впродовж трьох днів надсилають особі, стосовно якої її винесено, у той самий строк копію постанови надсилають потерпілому на його прохання.

Постанова адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення набуває законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови – упродовж десяти днів із дня винесення постанови, за винятком випадків накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення».
2. Охарактеризуйте види провадження в справах про адміністративні правопорушення.
3. Назвіть докази у справі про адміністративне правопорушення.
4. Розкрийте зміст розгляду справи про адміністративне правопорушення.
5. Назвіть строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.
6. Визначте порядок винесення постанови про адміністративні правопорушення.
7. Охарактеризуйте порядок оскарження постанови у справі про адміністративні правопорушення.

Завдання:

Складіть таблицю, характеризуючи стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення:

- 1) адміністративне розслідування;
- 2) розгляд справи;
- 3) перегляд постанови (факультативна стадія);
- 4) виконання постанови.

Характеристика стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення	
Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення	Процедурні етапи
1. адміністративне розслідування:	
2. розгляд справи:	
3. перегляд постанови (факультативна стадія):	
4. виконання постанови:	

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ЗАДАЧІ

РОЗДІЛ І

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Тема 1.1. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади.

Тестові завдання:

1. Предметом адміністративного права є:	А) суспільні відносини, що складаються у сфері соціального управління; Б) суспільні відносини, що складаються у сфері господарського управління; В) суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління; Г) суспільні відносини, що складаються у сфері публічного управління; Д) суспільні відносини, що складаються у сфері фінансового управління.
2. Методами регулювання адміністративно правових відносин є:	А) метод координації; Б) метод підпорядкування; В) метод субординації; Г) метод централізації; Д) метод контролю.
3. Систему адміністративного права складають:	А) загальна, особлива та спеціальна частини; Б) загальна та спеціальна частини В) загальна і особлива частини; Г) загальна частина; Д) загальна, основна та спеціальна.
4. До компонентів управлінської системи не входить:	А) керуючий вплив; Б) підпорядкування; В) права і обов'язки сторін; Г) об'єкт управління; Д) суб'єкт управління.
5. Видом управління не є:	А) соціальне управління; Б) технократичне управління; В) техногенне управління; Г) біологічне управління Д) комунікаційне управління.
6. Ознакою державного управління не є:	А) виконавчо-розпорядчий характер; Б) адміністративно-господарський характер; В) підзаконність; Г) диспозитивність; Д) організаційний характер.
7. Адміністративне право як навчальна дисципліна – це:	А) система знань про адміністративно-правову галузь, законодавство та науку; Б) система юридичних засобів, якими формуються сфера публічних інтересів суб'єктів суспільства, організується і забезпечується виконавчо-розпорядча

	діяльність публічної адміністрації відповідно до цих інтересів; В) сукупність нормативно-правових актів, у яких знаходять зовнішнє вираження адміністративно-правові норми; Г) система юридичних засобів, якими формуються сфера приватних інтересів суб'єктів господарювання, що забезпечують організаційно-господарську діяльність; Д) система норм права та юридичні засоби врегулювання правових відносин.
8. Відносини, що становлять предмет адміністративного права характеризуються такими особливостями:	А) їх учасниками є громадяни; Б) їх учасниками є будь-яка фізична та юридична особа; В) вони виникають тільки в результаті управлінської (владної) діяльності; Г) їх учасником завжди є орган виконавчої влади; Д) їх учасником завжди є суб'єкт господарювання.
9. Під методом адміністративно-правового регулювання слід розуміти:	А) сукупність прийомів (способів та засобів) впливу за допомогою яких встановлюється юридично владне і юридично підвладне становище суб'єктів у правовідносинах; Б) система норм права, які закріплюють особливості державного управління за допомогою яких встановлюється юридично владне і юридично підвладне становище суб'єктів у правовідносинах; В) форми державного управління за допомогою яких встановлюється юридично владне і юридично підвладне становище суб'єктів у правовідносинах; Г) види діяльності органів виконавчої влади за допомогою яких встановлюється юридично владне і юридично підвладне становище суб'єктів у правовідносинах; Д) повноваження органів виконавчої влади за допомогою яких встановлюється юридично владне і юридично підвладне становище суб'єктів у правовідносинах.
10. Не є принципами публічного управління:	А) принцип демократизму; Б) принцип субординації; В) принцип гуманізму; Г) принцип правової рівності сторін; Д) принцип централізації.

Правові задачі:

<p>1. У виконавчому комітеті міської ради чимало рішень приймалося без винесення на обговорювання. Вони підписувалися головою та керуючим справами та «приписувалися» до протоколів засідань виконавчого комітету, що вже відбулися.</p>	<p>1) На якій стадії державного управління здійснено порушення? 2) Які вимоги до актів управління порушено? 3) З яким видом дефектних актів маємо справу? 4) Чи можна поновити юридичну силу такого акту? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
<p>2. Депутат міської ради звернувся до голови тієї ж ради із запитом про долю занедбаного та старого приміщення, що знаходиться у комунальній власності і вніс пропозицію передати це приміщення в оренду, на що голова ради виніс відповідне розпорядження.</p>	<p>1) Який порядок ухвалення адміністративних актів на місцевому рівні? 2) Чим відрізняється порядок прийняття адміністративних актів органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування? 3) Якщо в діях голови є порушення чинного законодавства, то на якій стадії державного управління вчинено порушення? 4) Який принцип державного управління порушений? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>

Тема 1.2. Джерела адміністративного права.**Тестові завдання:**

<p>1. Адміністративно-правова норма – це обов’язкове правило поведінки, яке встановлюється державою, метою якого є регулювання суспільних відносин:</p>	<p>А) що є механізмом правового регулювання; Б) що здатні посилити регулюючий вплив виконавчої влади; В) що виникають змінюються і припиняються у сфері публічного управління; Г) що є способом здійснення державно-правового регулювання; Д) що є механізмом правового регулювання.</p>
<p>2. До джерел адміністративного права належить:</p>	<p>А) Кримінальний кодекс України; Б) Господарський кодекс України; В) Цивільний кодекс України; Г) Кодекс адміністративного судочинства; Д) Трудовий кодекс України.</p>
<p>3. Для адміністративного законодавства характерна:</p>	<p>А) часткова кодифікація; Б) повна кодифікація; В) відсутність жодного кодифікованого акта; Г) роздільна кодифікація матеріально-правових та процесуальних норм; Д) правильної відповіді немає.</p>

4. До джерел адміністративного права не відноситься:	А) Конституція України; Б) Закон України «Про державну службу»; В) Кодекс України про адміністративні правопорушення; Г) Закон України «Про звернення громадян»; Д) Положення «Про статус голови Верховної Ради України».
5. За спрямованістю змісту адміністративно-правові норми поділяються на такі:	А) які встановлюють порядок проходження державної служби; Б) які закріплюють порядок створення та правовий режим суб'єктів правовідносин; В) які визначають форми та методи управлінської діяльності; Г) які встановлюють порядок діяльності громадських організацій; Д) усе вище перераховане.
6. За функціональним призначенням адміністративно-правові норми поділяються на:	А) матеріальні, процесуальні; Б) регулятивні, правоохоронні; В) відсильні, бланкетні; Г) загальні, міжгалузеві; Д) зобов'язувальні, заборонні.
7. За адресатами адміністративно-правові норми приймаються:	А) для органів державної виконавчої влади та для державних підприємств, установ, організацій Б) для інших державних органів та для недержавних підприємств, установ, організацій; В) для державних службовців та для громадян, іноземних громадян, осіб без громадянства; Г) усе вище перераховане; Д) правильної відповіді не має.
8. За змістом адміністративно-правові норми поділяються на:	А) просторові та часові; Б) міжгалузеві та місцеві; В) визначені, відсильні та бланкетні; Г) стимулюючі та відсильні; Д) матеріальні та процесуальні.
9. За юридичною силою нормативних актів адміністративно-правові норми поділяються на такі:	А) що містяться в законах, указах та розпорядженнях; Б) що містяться в постановах та рішеннях; В) що містяться у наказах та інструкціях; Г) усе вище перераховане; Д) правильної відповіді не має.
10. Структура адміністративно-правової норми — це:	А) гіпотеза внутрішньої поведінки і взаємозалежності складових норми; Б) її внутрішня побудова, визначений порядок взаємозв'язку, взаємозумовленості і

	<p>взаємозалежності складових норми; В) її внутрішня побудова, порядок здійснення управлінської діяльності за допомогою норми; Г) її зовнішня побудова, визначений порядок взаємозв'язку, взаємозумовленості і взаємозалежності складових норми; Д) правильної відповіді не має.</p>
--	---

Правові задачі:

<p>1. Визначте, до якої частини Кодексу України про адміністративні порушення належить норма: «Порушення чи невиконання зобов'язань щодо колективного договору, угоди особами, які представляють власників або уповноважені ними органи чи профспілки або інші уповноважені трудовим колективом органи, чи представниками трудових колективів - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».</p>	<p>1) Дайте визначення понять «гіпотеза», «диспозиція», «санкція». 2) Визначити гіпотезу, диспозицію і санкцію цієї норми. 3) Яке функціональне призначення цієї норми? 4) Яка це норма по характеру правил, що містяться в ній? 5) Яка це норма по ступеню визначеності елементів норми в акті?</p>
<p>2. Визначте, до якої частини Кодексу України про адміністративні порушення належить норма: «Відхилення без належного дозволу від затверджених у встановленому порядку проектів внутрішньогосподарського землеустрою - тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».</p>	<p>1) Визначити гіпотезу, диспозицію і санкцію цієї норми. 2) Яке функціональне призначення цієї норми? 3) Яка це норма по характеру правил, що містяться в ній? 4) Яка це норма по ступеню визначеності елементів норми в акті? 5) Яке місце в системі норм права відіграють дозволи?</p>

РОЗДІЛ II

СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Тема 2.1. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування.

Тестові завдання:

<p>1. Кабінет міністрів у системі органів державної влади України є:</p>	<p>А) вищим органом у системі органів виконавчої влади, здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує та координує роботу цих органів;</p> <p>Б) вищим органом у системі правоохоронних органів, здійснює владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації;</p> <p>В) вищим органом у системі органів судової влади, здійснює судову владу безпосередньо та через уповноважені органи, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації;</p> <p>Г) вищим органом у системі органів законодавчої влади, функціонує для вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;</p> <p>Д) вищим органом у системі правозахисних органів, функціонує для вжиття заходів щодо захисту прав і свобод людини та громадянина.</p>
<p>2. До складу Кабінету Міністрів України входять:</p>	<p>А) Прем'єр-міністр України, Перший віцепрем'єр-міністр України, віцепрем'єр-міністри;</p> <p>Б) Прем'єр-міністр України, Перший віцепрем'єр-міністр України, три віцепрем'єр-міністри та міністри України;</p> <p>В) Прем'єр-міністр України, Перший віцепрем'єр-міністр України, чотири віцепрем'єр-міністри та міністри України;</p> <p>Г) Прем'єр-міністр України, два Перших віцепрем'єр-міністра України, два віцепрем'єр-міністри та міністри України;</p> <p>Д) Прем'єр-міністр України, віцепрем'єр-міністра України, міністри України, керівники державних служб та відомств.</p>

3. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади підзвітні та підконтрольні:	А) Кабінету Міністрів та Президенту України; Б) Кабінету Міністрів України; В) Президенту та Верховні Раді України; Г) Президенту України; Д) Верховні Раді України.
4. Питання діяльності міністерств у Кабінеті Міністрів України представляють відповідні:	А) міністри; Б) керівники відомств; В) голови комітетів; Г) керівники департаментів; Д) уповноважені представники.
5. Кабінет Міністрів України відповідальний перед:	А) Верховною Радою України; Б) правоохоронними органами; В) Президентом України; Г) міністерствами; Д) Європейським Союзом.
6. Президент України, як суб'єкт адміністративного права:	А) забезпечує виконання Конституції та законів України усіма учасниками адміністративного права; Б) вирішує найважливіші питання у сфері адміністративного регулювання; В) призначає позачергові вибори до Верховної Ради, вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни; Г) немає адміністративних повноважень; Д) призначає позачергові вибори до Верховної Ради, вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни, приймає у разі необхідності рішення про введення надзвичайного стану, вирішує питання громадянства.
7. Кадровими повноваженнями Президента України як суб'єкта адміністративного права є:	А) призначення та звільнення глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; прийняття вірчих і відкличних грамот дипломатичних представників іноземних держав; Б) внесення до Верховної Ради подання про призначення Міністра оборони, призначення на посаду та звільнення з посади Голову Служби Безпеки України, призначення на посади та звільнення з посад половини складу Ради Національного банку України; В) внесення до Верховної Ради подання про призначення Міністра оборони, Міністра закордонних справ, призначення на посаду та звільнення з посади Генерального прокурора України, призначення на посади та звільнення

	з посад половини складу Ради Національного банку України; Г) вірні відповіді А і Б. Д) вірні відповіді А і В.
8. Контрольними повноваженнями Президента України як суб'єкта адміністративного права є:	А) контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування; Б) зупинення дії актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції, скасування актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, припинення повноважень Верховної Ради України у випадках, передбачених Конституцією України; В) зупинення дії актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції України; Г) контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України та інших центральних і місцевих органів виконавчої влади; Д) контроль за діяльністю усіх органів державної влади.
9. Центральні органи виконавчої влади видають:	А) розпорядження; Б) накази; В) положення; Г) накази і інструкції; Д) постанови і розпорядження.
10. Місцевими органами виконавчої влади є:	А) регіональна митниця; Б) обласна рада; В) обласна державна адміністрація; Г) окружний суд; Д) районне управління юстиції.
Правові задачі:	
1. Користуючись нормами Законів України: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», а також Конституцією України, дайте відповідь на такі питання:	1) Чи підзвітна обласна державна адміністрація обласній раді? 2) Чи може бути облдержадміністрація підконтрольна відповідній раді? 3) Чи має право обласна рада вчинити заходи щодо усунення голови обласної державної адміністрації? 4) Яких повноважень може позбавити обласна рада обласну адміністрацію? 5) Що таке делегування повноважень?
2. Посилаючись на норми Податкового кодексу України та Закону України «Про прокуратуру» дайте	1) Назвіть завдання і функції органів Прокуратури. 2) Назвіть завдання і функції Державної фіскальної служби.

<p>Відповідь на такі питання:</p>	<p>3) У чому принципова відмінність за наслідками перевірки діяльності підприємства Державної фіскальної служби і прокуратури? 4) Які наслідки впливатимуть із встановлення прокуратурою у процесі перевірки підприємства зниження сум податку? 5) Які наслідки впливатимуть із встановлення під час перевірки правильності нарахування й сплати податків?</p>
<p>Тема 2.2. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.</p>	
<p>Тестові завдання:</p>	
<p>1. Адміністративна дієздатність – це:</p>	<p>А) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин мати права і нести юридичні обов'язки у галузі державного управління; Б) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин з моменту народження реалізовувати права і нести юридичні обов'язки у галузі державного управління; В) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин з досягненням повноліття мати права і нести юридичні обов'язки у сфері державного управління; Г) здатність фізичних осіб нести адміністративну відповідальність, а юридичних осіб — відповідальність адміністративного характеру. Д) здатність особи самостійно реалізовувати свої права і обов'язки у сфері державного управління.</p>
<p>2. Адміністративна правоздатність – це:</p>	<p>А) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин мати права у галузі державного управління у віці 16 років; Б) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин мати права і нести юридичні обов'язки у галузі державного управління; В) здатність фізичних осіб нести адміністративну відповідальність, а юридичних осіб — відповідальність адміністративного характеру; Г) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин нести юридичні обов'язки у галузі державного управління з моменту досягнення повноліття; Д) здатність особи самостійно реалізовувати свої права і обов'язки у сфері державного управління. У фізичних осіб виділяють повну,</p>

	часткову та обмежену дієздатність.
3. Адміністративна деліктоздатність – це:	<p>А) здатність фізичних осіб нести адміністративну відповідальність, а юридичних осіб — відповідальність адміністративного характеру;</p> <p>Б) здатність особи самостійно реалізовувати свої права і обов'язки у сфері державного управління. У фізичних осіб виділяють повну, часткову та обмежену дієздатність;</p> <p>В) здатність суб'єкта адміністративних правовідносин мати права і нести юридичні обов'язки у галузі державного управління;</p> <p>Г) вірні відповіді А і Б.</p> <p>Д) немає вірної відповіді.</p>
4. Часткова дієздатність настає:	<p>А) з 14 років;</p> <p>Б) з 15 років;</p> <p>В) з 16 років;</p> <p>Г) з 17 років.</p> <p>Д) з 18 років.</p>
5. Повна дієздатність настає:	<p>А) з 14 років;</p> <p>Б) з 15 років</p> <p>В) з 16 років;</p> <p>Г) з 18 років;</p> <p>Д) з 21 року.</p>
6. Складовим елементом адміністративної правосуб'єктності є:	<p>А) осудність особи;</p> <p>Б) адміністративна правоздатність;</p> <p>В) суб'єктивні публічні права;</p> <p>Г) юридичні обов'язки;</p> <p>Д) адміністративна деліктоздатність.</p>
7. Елемент адміністративної правосуб'єктності, який належить фізичним особам від народження та не може бути відчуженим – це:	<p>А) адміністративна правоздатність;</p> <p>Б) адміністративна дієздатність;</p> <p>В) адміністративна деліктоздатність;</p> <p>Г) адміністративні обов'язки;</p> <p>Д) адміністративна компетентність.</p>
8. Суб'єктивне право – це:	<p>А) міра необхідної поведінки особи;</p> <p>Б) система загальнообов'язкових норм, що мають формальний вираз, встановлюються та гарантуються державою з метою впорядкування суспільних відносин;</p> <p>В) гарантована законом міра можливої або дозволеної поведінки громадянина;</p> <p>Г) інтереси певної особи (або групи осіб), які спираються на закон або впливають з інших правових норм і охороняються державою нарівні з правами;</p> <p>Д) вірні відповіді А і Г.</p>

9. Відносними обов'язками громадян є:	А) сплачувати податки та збори; Б) не зловживати своїми правами; В) не завдавати шкоди культурним та історичним пам'яткам; Г) обмежити пересування в період надзвичайного стану; Д) усі відповіді вірні.
10. Документ, що посвідчує особу іноземця або особу без громадянства та підтверджує право на постійне проживання в Україні – це:	А) посвідка на постійне проживання; Б) паспорт країни, громадянином якої він є; В) посвідка на тимчасове проживання; Г) імміграційна картка; Д) закордонний паспорт.
Правові задачі:	
1. Громадянин А. звернувся до райвідділу поліції зі скаргою на дії свого сусіда, який за відомостями, що викладені у скарзі начебто незаконно переніс паркан, що розділяє їх земельні ділянки на 0,5 м на територію земельної ділянки гр. А.	1) Які вимоги до написання скарги? 2) Яким чином і хто повинен прийняти рішення по скарзі? 3) Який законом регулюється порядок розгляду скарг? 4) У які строки громадянин А. має отримати відповідь? 5) В обов'язки якого органу входить поновити порушене право громадянина А. (якщо воно дійсно порушене) на вільне користування своєю земельною ділянкою?
2. Громадяни К. і П. були затримані за дрібне хуліганство, про що був складений протокол із звинуваченням по статті 173 Кодексу України про адміністративні порушення. При цьому громадянина К. на момент затримання виповнилося 15 років і 8 місяців, а громадянина П. – 16 років.	1) Визначіть склад вказаного правопорушення? 2) Яку відповідальність може нести громадянин К.? 3) Яку відповідальність може нести громадянин П.? 4) Яку відповідальність могли нести згадані особи, якби вони здійснили правопорушення, передбачене статтю 186 Кодексу України про адміністративні порушення? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.
Тема 2.3. Інструменти публічного адміністрування.	
Тестові завдання:	
1. Публічна служба в Україні – це:	А) діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах

	<p>місцевого самоврядування; Б) виключно державна служба;</p>
	<p>В) діяльність на різних посадах, що пов'язана з виконанням професійних обов'язків з великим рівнем ризику: військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба тощо; Г) діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, консульська служба, дипломатична служба, служба у спеціальних підрозділах та системі ОВС; Д) діяльність в державних і недержавних організаціях на контрактній основі.</p>
<p>2. Державна служба в Україні – це:</p>	<p>А) будь-яка діяльність в органах державної влади; Б) професійна діяльність осіб, які займають посади в не державних органах щодо практичного виконання завдань і функцій та одержують заробітну плату; В) професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів; Г) керівні посади в органах державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, на державних підприємствах; Д) діяльність осіб, за сумісництвом, які займають посади щодо виконання завдань і функцій підприємств і організацій усіх форм власності та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів.</p>
<p>3. «Посада» відповідно до Закону України «Про державну службу» – це:</p>	<p>А) визначена штатним розписом первинна структурна одиниця органу, на яку покладено встановлене внутрішнім статутом коло службових обов'язків; Б) визначена штатним розписом одиниця органу державної влади, на яку покладено коло службових обов'язків; В) визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень; Г) визначена структурою посада органу чи його підрозділу, на яку покладено коло</p>

	функціональних обов'язків; Д) немає вірної відповіді.
4. Не можуть бути обраними або призначеними на посаду в державному органі та його апараті особи, які:	А) у разі прийняття на службу будуть безпосередньо підпорядковані близьким їм особам; Б) визнані у встановленому порядку недієздатними або мають не зняту або не погашену судимість за вчинення злочину або на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення; В) визнанні у судовому порядку неосудними та недієздатними; Г) визнані у встановленому порядку недієздатними або мають не зняту або не погашену судимість за вчинення злочину або на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення також у разі прийняття на службу будуть безпосередньо підпорядковані близьким їм особам, в інших випадках, встановлених законами України; Д) вірні відповіді А і В.
5. Під методами діяльності органів публічної влади розуміють:	А) конкретні прийоми і способи організації роботи та безпосереднього функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування; Б) діяльності структурних підрозділів, посадових осіб та працівників органів публічної влади з метою їх оптимального функціонування; В) підвищення організованості органів публічної влади, на оптимізацію їх владної діяльності; Г) повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування; Д) немає вірної відповіді.
6. Форми публічного адміністрування, в залежності від наслідків застосування, є:	А) правомірні та деліктні; Б) правові та не правові; В) матеріальні та процесуальні; Г) обов'язкові та правозастосовні; Д) вірні відповіді Б і Г.
7. Під формою публічного адміністрування розуміють:	А) зовнішньо виражену дію суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюється в рамках їх компетенції для виконання поставлених перед ними завдань та тягне за собою певні наслідки;

	<p>Б) внутрішньо-організаційні відносини в органах виконавчої влади; В) сукупність способів і засобів впливу на суспільні відносини в сфері державного управління; Г) вірні відповіді А і В. Д) немає вірної відповіді.</p>
<p>8. Контроль можна класифікувати за:</p>	<p>А) органами, які його здійснюють; сферою діяльності, що підлягає контролю; формами його проведення; ступенем втручання в оперативну діяльність підконтрольного органу; Б) ступенем втручання в оперативну діяльність непідконтрольного органу; В) сферою діяльності, що підлягає контролю; формами його проведення; ступенем втручання в оперативну діяльність підконтрольного органу; Г) органами, які його здійснюють; сферою діяльності, що підлягає контролю; формами його проведення; Д) контроль здійснюється у всіх сферах діяльності будь-якої гілки влади.</p>
<p>9. Примус полягає в:</p>	<p>А) економічному і моральному стимулюванні, збагаченні самого змісту праці, створення умов для виявлення творчого потенціалу працівників і їх саморозвитку; Б) діяльності, що має на меті активізацію людей, на яких спрямована діяльність органу публічної влади, і спонукання їх до ефективного виконання рішень; В) адміністративному схиленні суб'єкта до виконання прийнятого рішення незалежно (а то й всупереч) його волі шляхом застосування до нього заходів організаційного, особистого, майнового чи психологічного тиску; Г) припиненні вчення правопорушення та притягнення до юридичної відповідальності; Д) застосуванні примусових превентивних заходів органами адміністративного примусу.</p>
<p>10. Які з зазначених форм публічного адміністрування тягнуть за собою юридичні наслідки:</p>	<p>А) проведення службового розслідування; Б) проведення службової наради; В) реєстрація громадської організації; Г) допит потерпілого; Д) виклик свідка.</p>

Правові задачі:	
<p>1. Міська рада на підставі відповідного рішення затвердила типову форму договору лізингу і максимальні розміри лізингових платежів. Дізнавшись про це, директор «ТОВ» уклав договір лізингу з приватним підприємством на інших умовах.</p>	<p>1) Що таке типова форма договору? 2) Чи правомочна міська рада затверджувати типові форма договорів? 3) Чи правомочна міська рада затверджувати розміри лізингових платежів? 4) Чи слід директору «ТОВ» чекати санкцій з боку виконавчого комітету міської ради? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
<p>2. Представники міськвиконкому двічі попереджали керівництво товариства по захисту тваринного світу у незаконності їх комерційної діяльності (товариство закуповувало зерно, обмінювало його по бартеру на цукор і реалізовувало цукор іншим юридичним особам). У зв'язку із зазначеним міськвиконком звернувся до місцевого суду з вимогою тимчасово заборонити (зупинити) діяльність товариства терміном на три місяці.</p>	<p>1) Що таке комерційна діяльність? 2) Чи товариство порушило норми чинного законодавства? 3) Чи належить до компетенції міськвиконкому право звернення до суду з метою тимчасової заборони діяльності товариства? 4) Чи має право міськвиконком накладати на товариство стягнення у вигляді штрафу? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
Тема 2.4. Розуміння адміністративної процедури.	
Тестові завдання:	
<p>1. Адміністративні процедури – це:</p>	<p>А) встановлений нормами адміністративного права порядок діяльності суб'єктів публічної адміністрації з розгляду та вирішення адміністративних справ; Б) встановлений нормами адміністративного права порядок діяльності адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ; В) встановлений нормами адміністративного права порядок діяльності суб'єктів публічної адміністрації та громадських об'єднань з розгляду та вирішення адміністративних справ;</p>

	Г) встановлений нормами адміністративного права порядок діяльності органів законодавчої влади та суб'єктів публічної адміністрації з прийняття нормативно-правових актів; Д) немає вірної відповіді.
2. Адміністративно-юрисдикційні процедури є:	А) заохочувальні; Б) адміністративного оскарження; В) контрольно-наглядові; Г) реєстраційні; Д) ліцензійні.
3. Адміністративна процедура, при якій здійснюється підготовка та прийняття підзаконного нормативно-правового акта є:	А) реєстраційною; Б) правотворчою; В) юрисдикційною; Г) законодавчою; Д) розпорядчою.
4. Учасниками адміністративної процедури, до яких відноситься суб'єкти публічної адміністрації, що розглядають справу є:	А) заінтересовані особи; Б) лідируючі суб'єкти; В) треті особи; Г) особи, які сприяють розгляду справи; Д) компетентні органи.
5. Базовим елементом у структурі адміністративної процедури є:	А) процедурні дії; Б) стадії адміністративних процедур; В) етапи стадій адміністративних процедур; Г) процедурні кроки; Д) припис.
6. Адміністративна процедура, при якій здійснюється притягнення особи до адміністративної відповідальності є:	А) реєстраційною; Б) правотворчою; В) юрисдикційною; Г) законодавчою; Д) розпорядчою.
7. Адміністративні процедури, які пов'язані із розглядом публічно-правового спору є:	А) правотворчою; Б) організаційною; В) юрисдикційною; Г) контрольно-наглядовою; Д) превентивною.
8. Види, на які поділяються адміністративні процедури в залежності від змісту:	А) заявні та втручальні; Б) внутрішні та зовнішні; В) правотворчі та правозастосовні; Г) прості та складні; Д) правоохоронні та правозахисні.
9. Види на які поділяються адміністративні процедури залежно від спрямованості процедури та меж її здійснення:	А) заявні та втручальні; Б) внутрішні та зовнішні; В) правотворчі та правозастосовні; Г) прості та складні; Д) загальнодержавні та місцеві.

<p>10. Види на які поділяються адміністративні процедури залежно від суб'єкта, за ініціативою якого розпочинається провадження у адміністративній справі:</p>	<p>А) заявні та втручальні; Б) внутрішні та зовнішні; В) вищестоячі та підпорядковані; Г) правотворчі та правозастосовні; Д) прості та складні.</p>
Правові задачі:	
<p>1. Голова одної із комісій обласної ради з підлеглими принесли для ознайомлення заступнику голови ради підготовлений ними проекти штатного розпису і інших документів обласної ради, де визначалася структура, чисельність виконавчого апарату ради, витрати на утримання ради та її виконавчого апарату. Заступник голови повернув проекти на доопрацювання і запропонував деякі зміни щодо визначеної в проекті структури апарату.</p>	<p>1) Назвіть стадії державного управління. 2) Про яку стадію державного управління йде мова в даній ситуації? 3) Чи мав право заступник голови обласної ради вчиняти зазначені дії? 4) До чиеї компетенції відноситься затвердження проекту рішення? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
<p>2. Порівняйте наведені ситуації: 1) Прем'єр-міністр України дав розпорядження своєму заступнику підготувати прес-конференцію. 2) Начальник відділу внутрішніх справ наказав підлеглому провести затримання громадянина К. за торгівлю з рук у невстановленому місті, при цьому зауважив, що необов'язково складати протокол затримання, а затримати зазначену особу терміном не менше п'яти годин для профілактики.</p>	<p>1) Чи має право керівник давати вказівки і розпорядження своїм заступникам і підлеглим? 2) Якщо накази керівника є незаконними, чи підлеглі зобов'язані їх виконувати? 3) Про які форми управління йдеться? Обґрунтуйте свою думку. 4) Знайдіть в наведених ситуаціях ознаки порушення чинного законодавства. 5) Чи в даних ситуаціях порушені норми Кодексу України про адміністративні правопорушення.</p>

Тема 2.5. Адміністративні послуги.**Тестові завдання:**

1. Суспільними відносинами, які пов'язані з наданням адміністративних послуг є:	А) надання витягів з державних реєстрів; Б) здійснення державного нагляду (контролю); В) дізнання, досудового слідства; Г) виконавчого провадження; Д) вірні відповіді А і Б.
2. Картками, що затверджується суб'єктом надання адміністративних послуг на кожному адміністративну послугу є:	А) нормативна і інформаційна; Б) інформаційна і технологічна; В) інформаційна і процедурна; Г) нормативна і процедурна; Д) нормативна і інформаційна.
3. Граничний строк для надання адміністративної послуги:	А) 10 днів; Б) 15 днів; В) 30 днів; Г) 45 днів; Д) 60 днів.
4. На вирішення якої проблеми спрямовані соціальні послуги:	А) життєвої проблеми, пов'язаної з недостатнім матеріальним забезпеченням; Б) проблеми управління певними галузями, інститутами, сферами народного господарства; В) проблеми охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; Г) проблеми забезпечення інформацією про діяльність державних органів; Д) проблеми у сфері працевлаштування.
5. Результатом надання інформаційних послуг є:	А) створення умов для забезпечення публічної безпеки і порядку; Б) створення умов для подальшої реалізації прав, свобод, інтересів шляхом надання або прийняття певної інформації; В) створення умов для реалізації прав, свобод, законних інтересів їх споживачів через виконання кореспондуючого їх юридичного обов'язку суб'єктом надання послуги; Г) створення умов для надання допомоги особам, окремим соціальним групам; Д) створення умов для забезпечення громадського порядку.
6. Суб'єктом надання соціальних послуг є:	А) Верховна Рада України; Б) Кабінет Міністрів України; В) Соціальні служби; Г) Національна поліція; Д) органи місцевого самоврядування.
7. Суб'єктом, який	А) сам суб'єкт надання адміністративних

встановлює вимоги щодо якості надання адміністративних послуг є:	послуг; Б) Кабінет Міністрів України; В) відповідне Міністерство; Г) Президент України; Д) Прокуратура України.
8. Головною функцією центрів надання адміністративних послуг є:	А) контроль за наданням адміністративної послуги; Б) забезпечення надання адміністративної послуги; В) реєстрація заяв про надання адміністративної послуги; Г) звітування перед суб'єктом отримання адміністративної послуги; Д) вірні відповіді В і Г.
9. Що не зазначається в інформаційній картці адміністративної послуги:	А) строк надання адміністративної послуги; Б) перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги; В) результат надання адміністративної послуги; Г) етапи опрацювання звернення про надання адміністративної послуги; Д) немає вірної відповіді.
10. Що не зазначається в технологічній картці адміністративної послуги:	А) перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги; Б) відповідальна посадова особа; В) строки виконання етапів (дії, рішення); Г) структурні підрозділи, відповідальні за етапи (дію, рішення); Д) вірні відповіді Б і В.
Правові задачі:	
1. Сімнадцятирічний хлопець звернувся до реєстраційної служби міського управління юстиції з проханням зареєструвати його як підприємця. У проведенні державної реєстрації хлопцеві було відмовлено. У листі за підписом керівника реєстраційної служби міського управління юстиції зазначалося, що хлопець не може бути зареєстрований як підприємець, оскільки на момент звернення із відповідним проханням він не досяг повноліття.	1) Який порядок реєстрації фізичної особи – суб'єктом підприємницької діяльності? 2) Хто уповноважений вирішувати питання про реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності? 3) Які документи повинен подати хлопець для реєстрації його суб'єктом підприємницької діяльності? 4) Чи правомірно було відмовлено хлопцеві у реєстрації його як суб'єкта підприємницької діяльності? 5) Якщо в діях посадових осіб реєстраційної служби міського управління юстиції були порушення норм адміністративного права, обґрунтуйте їх?
2. Із клопотанням про зміну	1) Який порядок розгляду звернень громадян?

<p>імені К. звернувся до відділу реєстрації актів цивільного стану за місцем постійного проживання. При зверненні К. пред'явив паспорт та квитанцію про сплату державного мита. Через чотири місяці від дати звернення К. отримав відповідь, в якій повідомлялося, що заявлене клопотання не розглядалося, оскільки втрачено запис про народження заявника.</p>	<p>2) Чи клопотанням про зміну імені буде підпадати під поняття «звернення громадян» ? 3) Чи порушив у даному випадку представник влади закон? 4) Назвіть та охарактеризуйте стадії провадження з реєстрації зміни імені. 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
---	---

Тема 2.6. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Тестові завдання:

<p>1. Звернення громадян – це:</p>	<p>А) викладені в письмовій або усній формі заяви і скарги ; Б) викладені в письмовій формі заяви; В) викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги ; Г) викладені в письмовій формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги; Д) викладені виключно у письмовій формі пропозиції, зауваження, заяви.</p>
<p>2. Який порядок оскарження регулює Закон України «Про звернення громадян»:</p>	<p>А) адміністративно-розпорядчий; Б) адміністративно-організаційний В) позасудовий; Г) виключно судовий; Д) адміністративно-деліктний.</p>
<p>3. Максимальний строк розгляду звернень громадян:</p>	<p>А) 10 днів; Б) 15 днів; В) 30 днів; Г) 45 днів; Д) 60 днів.</p>
<p>4. Зверненнями громадян до органів виконавчої влади є:</p>	<p>А) позови, скарги, запити; Б) пропозиції, заяви, скарги; В) скарги, заяви, позови; Г) клопотання, заяви, запити; Д) подання, пропозиції, протести.</p>
<p>5. Термін, у який розглядається звернення, які не потребують додаткового вивчення:</p>	<p>А) невідкладно, але не пізніше 3 днів від дня їх отримання; Б) невідкладно, але не пізніше 5 днів від дня їх отримання;</p>

	<p>В) невідкладно, але не пізніше 10 днів від дня їх отримання; Г) невідкладно, але не пізніше 15 днів від дня їх отримання; Д) невідкладно, але не пізніше 7 днів від дня їх отримання.</p>
<p>6. Вимогами, які встановлені Законом України «Про Національну поліцію» до поліцейських заходів є:</p>	<p>А) своєчасність, об'єктивність, безсторонність та обґрунтованість; Б) законність, необхідність, пропорційність та ефективність; В) неупередженість, своєчасність, об'єктивність та правомірність; Г) своєчасність, об'єктивність, публічність та правомірність; Д) своєчасність, суб'єктивність, запобіжність та ефективність.</p>
<p>7. Документ, який поліцейський зобов'язаний пред'явити особі, якщо його неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками:</p>	<p>А) паспорт громадянина України; Б) документ, що посвідчує його повноваження; В) будь-який документ, що посвідчує його особу; Г) посвідчення водія; Д) немає вірної відповіді.</p>
<p>8. Метою застосування поліцейського заходу є:</p>	<p>А) організація надання адміністративних послуг; Б) попередження правопорушень; В) виконання повноважень поліції; Г) реалізація фізичними та юридичними особами своїх прав, свобод та законних інтересів; Д) вірні відповіді А і Г.</p>
<p>9. Превентивним поліцейським заходом згідно Закону України «Про Національну поліцію» є:</p>	<p>А) патрулювання; Б) застосування спеціальних засобів; В) проникнення до житла чи іншого володіння особи; Г) застосування засобів впливу; Д) вірні відповіді Б і В.</p>
<p>10. Документ, який зобов'язаний скласти поліцейський у разі проникнення до житла чи іншого володіння особи:</p>	<p>А) доповідна записка; Б) рапорт; В) постанова; Г) протокол; Д) санкція.</p>

Правові задачі:

<p>1. Громадянин В. звернувся до Інспекції захисту прав споживачів зі скаргою на підприємця К. У скарзі він відзначав, що підприємець К. реалізує неякісний товар та відмовляє в його заміні. Інспекція провела перевірку діяльності підприємця, за результатами якої ухвалило рішення про притягнення його до відповідальності за ст. 155⁻² «Обман покупця чи замовника» Кодексу України про адміністративні правопорушення та накладення на нього штрафу в розмірі 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Підприємець сплатив штраф відмовився і звернувся до суду з позовом про визнання незаконними дій Інспекції.</p>	<p>1) Що таке скарга і який законодавчо встановлений порядок її подання? 2) Чи може громадянин В. звернутися до Інспекції захисту прав споживачів зі скаргою на підприємця К.? 3) Чи правомірні дії посадових осіб Інспекції захисту прав споживачів? 4) Чи вправі Інспекція накладати штраф? 5) Дайте юридичний аналіз ситуації та обґрунтуйте свою позицію якщо рішення по даній справі виніс суд?</p>
<p>2. Разом із дружиною та дітьми громадянин П. на своєму автомобілі прямував до родичів, які мешкають у Рахівському районі Закарпатської області. Працівник Державної прикордонної служби України зупинив автомобіль та пояснив, що оскільки транспортний засіб знаходиться у прикордонній смузі, то його водій та пасажери зобов'язані надати для перевірки документи, які посвідчують їх особу та показати для огляду автомобіль.</p>	<p>1) Назвіть документи, що посвідчують особу згідно законодавства України. 2) Чи законні вимоги працівника Державної прикордонної служби України? 3) Чи може громадянин П. оскаржувати дії працівника Державної прикордонної служби України? 4) Які правила можуть запроваджуватися при встановленні прикордонного режиму? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>

РОЗДІЛ III
АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОСТУПОК І АДМІНІСТРАТИВНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тестові завдання:	
Тема 3.1. Поняття адміністративного правопорушення (проступку). Юридичний склад адміністративного проступку.	
1. Конкретні суспільні відносини, яким завдано шкоди в результаті протиправного діяння – це:	А) загальний об'єкт адміністративного проступку Б) родовий об'єкт адміністративного проступку В) безпосередній об'єкт адміністративного проступку Г) предмет адміністративного проступку; Д) об'єктивна сторона адміністративного проступку.
2. Елементи, що входять до складу адміністративного проступку:	А) об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона; Б) гіпотеза, диспозиція, санкція; В) суспільна шкідливість, протиправність, винність, караність; Г) об'єкт, суб'єкт, зміст; Д) місце, час, знаряддя.
3. Ознака, яка вказує на те, що адміністративним проступком визнається лише діяння, за яке законом передбачено адміністративну відповідальність – це:	А) суспільна шкідливість; Б) протиправність; В) винність; Г) караність; Д) усі відповіді вірні.
4. Що відноситься до обов'язкових елементів об'єктивної сторони при формальному складі адміністративного проступку:	А) протиправне діяння; Б) протиправне діяння та суспільно шкідливі наслідки; В) протиправне діяння, суспільно шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками; Г) протиправне діяння, суспільно шкідливі наслідки, причинний зв'язок, спосіб діяння; Д) винність, протиправність, караність, суб'єктивність.
5. Ситуація, коли особа не передбачає настання шкідливих наслідків свого діяння, хоча повинна і може його передбачити – це:	А) неосудність особи; Б) непрямий умисел особи; В) протиправна недбалість особи; Г) протиправна легковажність (самовпевненість) особи; Д) необхідна оборона.

<p>6. Адміністративний проступок, що має формальний склад – це:</p>	<p>А) дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати; Б) знищення середовища перебування тварин, види яких занесені до Червоної книги України, що призвело до їх загибелі; В) завідомо неправдивий виклик пожежної охорони, поліції, швидкої медичної допомоги або аварійних служб Г) публічні заклики в будь-якій формі до невиконання; вимог поліцейського, якщо ці дії призвели до порушення громадського порядку; Д) вірні відповіді Б і Г.</p>
<p>7. Що не відноситься до заходів впливу, які застосовуються до неповнолітніх за вчинення адміністративних правопорушень:</p>	<p>А) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; Б) попередження; В) зауваження; Г) догана; Д) немає вірної відповіді.</p>
<p>8. Не є адміністративним стягненням:</p>	<p>А) попередження; Б) штрафні бали; В) виправні роботи; Г) адміністративне затримання; Д) вірні відповіді А і Б.</p>
<p>9. При вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення накладається за:</p>	<p>А) одне із вчинених правопорушень, а за інше правопорушення – після виконання попереднього, але не пізніше як через 2 місяці; Б) більш серйозне правопорушення з числа вчинених; В) максимально допустиме стягнення, передбачене санкцією статті; Г) кожне правопорушення окремо; Д) кожен конкретний випадок по різному.</p>
<p>10. Суддя має право покласти на неповнолітнього, який досяг 16 років і має самостійний заробіток обов'язок відшкодування заподіяної шкоди якщо:</p>	<p>А) сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян; Б) сума шкоди не перевищує двох неоподаткованих мінімумів доходів громадян; В) сума шкоди не перевищує трьох неоподаткованих мінімумів доходів громадян; Г) сума шкоди не перевищує п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян;</p>

	Д) сума шкоди не перевищує десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Правові задачі:	
1. Громадянин А., не дивлячись на письмові виклики, тричі не з'явився в районний суд для дачі свідчень. Суддя виніс постанову про примусове доставлення громадянина А. в суд через районний відділ внутрішніх справ протягом шести днів. Проте дільничний офіцер поліції, якому було доручено виконання цієї постанови, своєчасно її не виконав через свою халатність.	1) Назвіть правові наслідки бездіяльності громадянина А.? 2) Назвіть правові наслідки бездіяльності дільничного офіцера поліції? 3) Чи є бездіяльність вищевказаних осіб адміністративними проступками? 4) Якщо так, тоді визначте їх юридичний склад. 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.
2. За рішенням державного інспектора рибоохорони громадянина А. було притягнуто до адміністративної відповідальності за порушення правил рибальства. У постанові про накладення адміністративного стягнення зафіксовано, що А. у незаконний спосіб, використовуючи сітку, ловив рибу у ставку, орендованому ТОВ "Ранок". Юрист підрозділу рибоохорони з рішенням не погодився. Він зауважив, що А., на його думку, повинен відповідати за дрібне викрадення чужого майна.	1) Що таке постанова про накладення адміністративного стягнення? 2) Який порядок складення відповідної постанови? 3) Порівняйте юридичні склади проступків: незаконний вилов риби і дрібне викрадення чужого майна. 4) За яке правопорушення слід притягнути громадянина А. до відповідальності згідно норм чинного законодавства? 5) Обґрунтуйте свою точку зору щодо позиції юрисконсульта.
Тема 3.2. Заходи адміністративної відповідальності.	
Тестові завдання:	
1. Метою адміністративної відповідальності є:	А) поетапне створення такої системи державного управління, що забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави

	<p>з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником у світі та Європі;</p> <p>Б) розбудова деяких інститутів державного управління, яких Україна ще не створила як суверенна держава;</p> <p>В) реформа державної адміністрації;</p> <p>Г) вірні відповіді Б і В;</p> <p>Д) немає вірної відповіді.</p>
2. Суб'єктами, які можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності є:	<p>А) виключно громадяни України;</p> <p>Б) виключно фізичні особи;</p> <p>В) виключно юридичні особи;</p> <p>Г) фізичні і юридичні особи;</p> <p>Д) працездатні особи.</p>
3. Законодавчо закріпленими нормативними підставами адміністративної відповідальності є:	<p>А) виключно Кодекс України про адміністративні правопорушення;</p> <p>Б) Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші закони України;</p> <p>В) виключно Кодекс адміністративного судочинства України;</p> <p>Г) Кодекс України про адміністративні правопорушення та Кодекс адміністративного судочинства України;</p> <p>Д) виключно Конституція України.</p>
4. Вік, з якого може наступати відповідальність за адміністративне правопорушення:	<p>А) 14 років;</p> <p>Б) 16 років;</p> <p>В) 16 років, а за окремі правопорушення - 14 років;</p> <p>Г) 18 років, а за окремі правопорушення - 16 років;</p> <p>Д) виключно з 18 років.</p>
5. В якому віці до неповнолітніх можуть бути застосовані заходи адміністративного впливу:	<p>А) від 14 до 18 років;</p> <p>Б) від 16 до 18 років;</p> <p>В) від 14 до 16 років;</p> <p>Г) в залежності від виду адміністративного проступку вікові рамки можуть змінюватись;</p> <p>Д) у 18 років.</p>
6. У який строк може бути накладено адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією:	<p>А) не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення;</p> <p>Б) протягом двох місяців з дня його виявлення але не пізніше двох років з дня його вчинення;</p> <p>В) не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення;</p> <p>Г) протягом трьох місяців з дня його виявлення але не пізніше двох років з дня його вчинення;</p>

	Д) не пізніше одного року з дня вчинення правопорушення.
7. У якому порядку застосовується адміністративна відповідальність:	А) до фізичних осіб; Б) до юридичних осіб; В) у рамках позаслужбового підпорядкування; Г) в судовому порядку; Д) в адміністративному порядку.
8. Ознаки, що характеризують адміністративну відповідальність:	А) стягнення застосовує уповноважений на те орган (посадова особа) в порядку підлеглості; Б) притягнення особи до відповідальності призводить до настання судимості; В) відповідальність настає виключно за рішеннями суду; Г) суб'єктами відповідальності можуть бути фізичні і юридичні особи; Д) наявність проступку.
9. Особа при вчиненні адміністративного правопорушення перебувала в певному хворобливому стані, внаслідок якого не здатна була усвідомлювати протиправність своїх дій – це:	А) необхідна оборона; Б) крайня необхідність; В) неосудність; Г) осудність; Д) недієздатність.
10. Система норм, що закріплюють склади адміністративних проступків, систему адміністративних стягнень, коло суб'єктів, наділених правом застосовувати адміністративні стягнення і процедуру притягнення до адміністративної відповідальності є:	А) нормативною; Б) фактичною; В) процесуальною; Г) процедурною; Д) об'єктивною.
Правові задачі:	
1. Громадянин Д., що учинив дрібне хуліганство, був затриманий поліцейським за допомогою співробітника митної служби, який проходив поблизу. Працівник поліції вдягнув на нього наручники та наніс йому удар гумовою палицею за те, що той відмовився сідати в патрульну машину.	1) Визначте склад правопорушення «Дрібне хуліганство», посилаючись на відповідну статтю Кодексу України про адміністративні правопорушення. 2) Визначте правомірність дій поліцейського. 3) Якщо Ви зробите висновок, що вони неправомірні, складіть проект скарги. 4) Що змінилося б у ситуації за умови, що палицю й наручники застосував співробітник митної служби? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.

<p>2. До прокуратури надійшов анонімний дзвінок, в якому невідомий громадянин повідомляв про те, що він має відомості про підготовку злочинною групою до перевезення через державний кордон партії контрабандних товарів. Назвати себе громадянин відмовився, посилаючись на турботу про власну безпеку, але чітко зазначив час, місце та спосіб, у який буде здійснюватися перевезення контрабандних товарів.</p>	<p>1) Як повинен вчинити прокурор, що отримав такий анонімний дзвоник? 2) Чи зобов'язана особа повідомляти свої дані працівникам правоохоронних органів? 3) Чи правоохоронні органи зобов'язані встановити анонімну особу, що телефонувала? 4) Здійсніть юридичний аналіз такої ситуації. 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
--	--

Тема 3.3. Провадження в справі про адміністративний проступок.

Тестові завдання:

<p>1. Акт, що складається за наслідками стадії адміністративного розслідування – це:</p>	<p>А) рапорт; Б) протокол про адміністративне правопорушення; В) постанова по справі про адміністративне правопорушення; Г) наказ; Д) розпорядження.</p>
<p>2. Нормативний акт, яким завершується стадія розгляду справи про адміністративне правопорушення:</p>	<p>А) постанова; Б) протокол; В) розпорядження; Г) ухвала; Д) інструкція.</p>
<p>3. До заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення слід віднести:</p>	<p>А) адміністративний арешт; Б) адміністративне затримання; В) конфіскацію; Г) штраф; Д) громадські роботи.</p>
<p>4. Строк розгляду справи про адміністративне правопорушення з моменту отримання уповноваженим органом всіх її матеріалів (за загальним правилом):</p>	<p>А) протягом 10 діб; Б) протягом 5 діб; В) протягом 15 діб; Г) протягом 1 місяця; Д) протягом 3 місяців.</p>
<p>5. Протягом якого часу з дня винесення постанови по справі про адміністративне правопорушення її може бути оскаржено:</p>	<p>А) протягом 10 днів; Б) протягом 15 днів; В) протягом 20 днів; Г) протягом місяця; Д) протягом 60 днів.</p>

<p>6. Обставинами, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення є:</p>	<p>А) вчинення правопорушення щодо малолітнього, особи похилого віку або особи, що перебуває в безпорадному стані; Б) вчинення правопорушення щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності; В) вчинення правопорушення щодо особи, яка перебуває в матеріальній, службовій чи іншій залежності від винного; Г) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин; Д) вірні відповіді Б і В.</p>
<p>7. Загальні строки притягнення до адміністративної відповідальності, якщо справи про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді), застосовуються:</p>	<p>А) не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через два місяці з дня його виявлення; Б) не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через три місяці з дня його виявлення; В) не пізніше як через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через шість місяців з дня його виявлення; Г) не пізніше як через рік з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через рік з дня його виявлення; Д) не пізніше як через 3 роки з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через 2 роки з дня його виявлення.</p>
<p>8. Апеляційна скарга на постанову судді у справі про адміністративне правопорушення подається до:</p>	<p>А) відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову; Б) відповідного апеляційного суду; В) відповідного апеляційного суду через особу, яка складала протокол про адміністративне правопорушення; Г) відповідного місцевого суду у порядку адміністративного судочинства; Д) відповідного окружного суду.</p>
<p>9. Не є доказами у справі про адміністративний проступок:</p>	<p>А) протокол про адміністративний проступок; Б) акт перевірки об'єкта; В) висновок експерта; Г) пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; Д) покази свідків.</p>

10. Обставиною, що визначає недійсність протоколу про адміністративний проступок є:	А) відсутність підпису порушника; Б) відсутність пояснень порушника; В) відсутність підписів свідків; Г) відсутність підпису особи, що склала протокол; Д) відсутність підпису прокурора.
---	---

Правові задачі:

<p>1. У провадженні у справі про дрібне хуліганство громадянин К. брав участь як свідок. При розгляді справи в суді він відмовився давати пояснення, посилаючись на те, що нічого не пам'ятає. Судовий розпорядник склав протокол про вчинення К. правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185⁻³ «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України» Кодексу України про адміністративні правопорушення. Суддя розглянув справу стосовно К. і наклав на нього штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>	<p>1) Визначте склад правопорушення ч. 1 ст. 185⁻³ «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України» Кодексу України про адміністративні правопорушення. 2) Чи має право громадянин К. відмовитися давати пояснення? 3) Чи відповідає закону постанова судового розпорядника стосовно громадянина К.? 4) Чи мав право суддя накладити штраф на громадянина К. у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян? 5) Обґрунтуйте відповідь посилаючись на норми чинного законодавства.</p>
<p>2. До суду 12 січня 2018 р. надійшов протокол про адміністративне правопорушення відносно громадянина А., в якому зазначено, що він 01 грудня 2017 р. керував автомобілем, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння. Від проходження медичного огляду на стан алкогольного сп'яніння громадянин А. відмовився. Зазначене правопорушення він повторно вчинив протягом року. Суд, дослідивши матеріали справи, притягнув громадянина А. до адміністративної відповідальності і наклав на нього стягнення у виді оплатного вилучення транспортного засобу.</p>	<p>1) Які вимоги щодо складення та змісту протоколу про адміністративне правопорушення? 2) Визначте склад адміністративного правопорушення, що вчинив громадянин А.? 3) Чи мав право громадянин А. відмовитися від проходження медичного огляду? 4) Чи законне рішення суду стосовно громадянина А.? 5) Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на норми Кодексу України про адміністративні правопорушення.</p>

РЕКОМЕНДОВАНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА***Нормативно-правові акти:***

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
4. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 № 2235-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
5. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 №4572-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
6. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011 № 3671-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
7. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
8. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
9. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
11. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.
12. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
13. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
14. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 № 2493-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.
15. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL :
16. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
17. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru>.
18. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 № 1698-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
19. Указ Президента України «Про Положення про Офіс Президента України» від 25.06.2019 № 436/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019>.

20. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. 984_011. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

Література:

1. Авер'янов В. та ін. Адміністративне право України. Академічний курс : у 2-х т. : підручник : Том 1. Загальна частина. Київ : Юридична думка, 2007. 592 с.
2. Адміністративне процесуальне право : навч. посіб. / за заг. ред. Т. П. Мінки. Харків: Право, 2013. 352 с.
3. Бакуменко В. та ін. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Київ: Ліра–Київ, 2017. 256 с.
4. Барікова А. Електронна держава : нова ефективність урядування : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 224 с.
5. Береза А. Реформування публічної влади : сучасні концепції та політична практика : монографія. Київ : Логос, 2012. 360 с.
6. Богуцький В., Богуцька В., Мартиновський В. та ін. Проведення у справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. Харків : Юрайт, 2013. 224 с.
7. Бойко І., Зима О., Соловійова О. Адміністративна процедура: конспект лекцій / за заг. ред. І. Бойко. Харків : Право, 2017. 132 с.
8. Бондар О. та ін. Адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування в Україні : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 204 с.
9. Галуцько В., Курило В., Короєд С. та ін. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право : навчальний посібник. Херсон : Грінь Д.С., 2015. 272 с.
10. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Адміністративне право України : підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
11. Георгієвський Ю. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування. Київ : Ін–т законодавства Верхов. Ради України, 2016. 48 с.
12. Головенко Р., Котляр Д., Слизьконіс Д. Доступ до публічної інформації: посібник. Київ: ЦПСА, 2014. С. 10.
13. Горбулін В., Грицяк Н., Семенченко А. та ін. Електронне урядування: підручник / за заг. ред. проф. Ю. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2014. 352 с.
14. Гриценко І., Мельник Р., Пухтецька А. та ін. Загальне адміністративне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566 с.
15. Дзюндзюк В. та ін. Публічне адміністрування в Україні. 2011. URL : <http://economics.studio/derjavne-upravlinnyamunitsipalne/printsip-vidkritosti-prozorosti-78944.html>.
16. Європейські принципи державного управління. Публікація СІГМА. №27. 1999. URL : http://www.sigmaxweb.org/publications/Sergei_Rus_SP27_99Rev1.pdf. Білі

- книги (англ. White Papers).
17. Європейське врядування. Комісія європейських співтовариств. Брюссель. 25.7.2001. COM(2001). http://pravo.org.ua/files/konstatyvc/WHITE_BOOK_UKR_REV.pdf.
  18. Калюжний Р., Іншин М., Шопіна І. та ін. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. Київ : Алерта, 2013. 976 с.
  19. Коломоець Т. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
  20. Колпанов В., Кузьменко О., Пастух І., та ін. Курс адміністративного права України: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 809 с.
  21. Куйбіда Р., Шишкін В. та ін. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навчальний посібник. Київ : Старий світ, 2006. 576 с.
  22. Коломоець Т., Астахов Д. Кодифікація адміністративно-процедурного законодавства України : монографія. Запоріжжя. Запорізький національний університет. 2011. 228 с.
  23. Колпаков В., Гордєєв В. Адміністративно-деліктний процес : навч. посіб. Харків, 2012. 228 с.
  24. Крупчан О., Перепелюк В. Адміністративні процедури на захисті приватних прав осіб : Монографія. Київ. НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України. 2010. 207 с.
  25. Мельник Р. Право на свободу мирних зібрань : теорія і практика. Київ, 2015. С. 116. URL : <https://www.osce.org/uk/ukraine/233491?download=true>
  26. Мельник Р., Бевзенко Р. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Київ : Ваіте, 2014. 376 с.
  27. Мосьондз С. Орієнтири ефективного публічного адміністрування науки в Україні. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Київ, 2013. Вип. 62. С.172-177.
  28. Остапенко О. Кваліфікація адміністративних правопорушень. Львів : Львівський інститут внутрішніх справ, 2000. 173 с.
  29. Словник термінів з адміністративного права України. URL : <http://mego.info/>.
  30. Тимошук В. П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України. Київ : Факт. 2003. 496 с.
  31. Тимошук В. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії. Монографія. Київ : Конус-Ю, 2010. 296 с.
  32. Циганов О. Адміністративне оскарження як важливий засіб забезпечення законності при наданні адміністративних послуг у сфері правоохоронної діяльності. Проблеми управління, адміністративного права, адміністративної діяльності правоохоронних органів. 2016. С. 10.
  33. Цуркаленко Ю. Визнання судових рішень джерелами адміністративного права як необхідність забезпечення принципу верховенства права. 2015. № 4. С. 297-301. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2015_4_53.

Навчальне видання

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Навчальний посібник

**Гонтар Зоряна Григорівна,
Купчак Мар'яна Ярославівна,
Харчук Андрій Іванович**

Відповідальний за випуск Борис Корпан

Підписано до друку 02.11.2019. Формат 60x84/16
Гарн. Times New Roman. Папір офсетний. Ум. друк. арк. 10,00.
Наклад 100 прим. Зам. № 02/11.

Видавництво „Сполом”, 79008 Україна, м. Львів, вул. Краківська, 9
Тел./факс (380-32) 297-55-47, E-mail: spolom_lviv@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності:
серія ДК, № 2038 від 02.02.2005 р.

Друк ФОП Корпан Б.І.
Львівська обл., Пустомитівський р-н., с Давидів, вул. Чорновола 18
Ел. пошта: bkorpan@ukr.net, тел. (093) 480-6141
Код ІНДРФО 1948318017, Свідоцтво фізичної особи-підприємця:
В02 № 635667 від 13.09.2007

